SOSYAL HİZMETLERDEN YARARLANMA HAKKI

"Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; Sosyal Yardımlar ve Yoksulluğun İstismarı"

(Anayasaya Açısından Bir Değerlendirme)

SHU Nihat Tarımeri(*)

GİRİŞ

Bilindiği gibi Anayasada yapılan düzenlemeler bağlamında 24.06.2018 tarihinde yapılan seçim sonucu Cumhurbaşkanlığı yürütmenin belirleyicisi olmuştur. Bu yönetim bağlamında Başbakanlık ortadan kaldırılmış Bakanlıklar yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılanma arasında 03.06.2011 tarihli 633 sayılı KHK ile kurulmuş olan *"Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı"* 10 Temmuz 2018 Tarihli Cumhurbaşkanlığının 1 Nolu Kararnamesi ile *"Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı"* şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik 04.08.2018 Tarih ve 15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu sefer *"Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı"* şeklinde revize edilmiştir. TBMM de ivedilikle görüşülmeden kanunlaşmamış ASPB yer alan bazı birim ve uygulamalar da yenilenmiştir. Özellikle 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları ile hediye edilen *"Çocuk Esirme Kurumu"* ile oluşan birliktelik sadece Sosyal Hizmetlere ASPB ile yapılan düzenlemeler ile indirgenmiştir. Sosyal hizmetler tanımının hala geçerli olması söz konusu olan yeni Bakanlığı uygulayıcı bir özelliğini de bu arada kazandırmıştır. Bu bağlamda Anayasanın 90/5 maddesi ve iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı'nın 13.maddesinde sosyal yardımı ve 14 maddede sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının yükümlü kılınması Bakanlıkta söz konusu olan uygulamaları ve önemini de arttırmıştır. Anayasaya uygunluğun ve tutarlılığın aranmasını da öne çıkarmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi sosyal yardımlar adına 60 milyar TL. yakın bir harcama genel bütçe tarafından mümkün olmaktadır. Çocukların ve kadınların korunması dahil bu yönde sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile birlikte 4 milyon yoksul aileye yönelik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile gerçekleştiren uygulamalar ve görüntüler öne çıkan bu uygulamaların değerlendirilmesini de gerektirmiştir. Ortaya çıkan bu durum herkesi kapsamakta olup Anayasanın 11. ve 137. maddeleri bu uygunluğu yükümlü kılmaktadır. Böyle bir Anayasa sadakat, yükümlülük ve sorumluluk açısında Anayasa Mahkemesine doğrudan dava açma hakkına sahip olanlar arasında ise Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelerce dava açmalarının atmış günü içinde kullanılması da bu haklar arasındadır. Bu bağlamda yapılan değerlendirme de sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar ile ilgili önemli bir anayasaya aykırılıklar, ihlaller, ağır mağduriyetler ve kamu zararların hala devam etmektedir. Hukuksal ve teknik açısından sorunlara neden olunması Avrupa Sosyal Şartı ile hak sahiplerinin güvencesiz ve savunmasız bırakılması hukuksal süreçlerin başlanmasına neden olmaktadır.

Bu nedenle;

04.08.2018 tarih ve 15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*" başlığı altında yer alan (1/d) maddesinde ki "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı* " ve "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzman Yardımcısı*" gibi uzmanlığın ve görevin Anayasanın 2, 5, 10, 11, 40, 41 maddeleri ile birlikte 90/5 ve BMÇHS/3,40,ASŞ/14 maddesine aykırılık nedeniyle bu ibarenin iptali ve yürütmenin durdurulması; yine;5395 sayılı "Çocuk Koruma Kanunu'nun (3/1-e) maddesinde ki "*sosyal çalışma görevlisi*" şeklindeki tanımın iptali ve yürütmenin durdurulması ve

04.08.2018 tarih ve 15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*" ile birlikte 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi bağlamında da yer alan Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ile ilgili 73/1 maddesinin (b) fıkrasının tamamının ve/ya "*29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu*" ibaresinin iptali ile birlikte (c) fıkrasında yer alan "*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonun*" ibarelerini ve de yine (ç) fıkrasında yer alan "*3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların*" şeklinde ibarelerin ve de (h) fıkrasında ki" *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla*" ibarelerinin iptali ve yürütmenin durdurulması konusunda Anayasanın 150. Maddesi ve 151. Maddesi bağlamında Anayasa Mahkemesine doğrudan atmış günü içinde dava açma hakkının kullanılması hakkında bir çalışmadır.

DURUM

1.Bilindiği gibi 16 Nisan 2017 tarihinde Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile ilgi anayasa maddesi için yapılan değişiklikler halk oylaması ile kabul edilmiştir. 23 Nisan 1920 de kurulmuş olan TBMM ile öne çıkarılan Parlamenter sistem yerine kişiye dayalı başkanlık sistemi bu oylama ile benimsenmiştir. Bazı düzenlemeler hemen olmak üzere en geç 3 Kasım 2019 da yürürlüğe girecek bu değişiklikler sonucu yasama, yürütme ve yargı erklerin ayrı ayrı ele alınması yerine erkler birleştirilmiştir. Türkiye ye özgü yönetimi de içeren bir sistem ve uygulamada öne çıkarılmıştır. Özellikle Bakanlar kurulunca söz konusu olan yürütme erkinin ortadan kaldırılması ise 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan erken seçim ile görüldüğü gibi öne çekilmiştir. 20 Nisan 2018 tarihinde TBMM de kabul edilmiştir. Hem yasama konusundaki yetki daraltılmış hem de yürütme erki de bakanlıklar ile birlikte ortadan kaldırılmasına neden olmuştur. 24 Haziran 2018 yapılan seçim sonucu ise yeni bir sitem ve yönetim modelinin başlanmasına da neden olmuştur. Kamu harcamalarına yönelik sistem ve yönetim bağlamında teşkilat ve görevler için de öngörülen bu yeni yapılanma söz konusu olmuştur. En son yapılan düzenlemeler bağlamında 03.06.2011 Tarihinde KHK ile kurulan "*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/ASPB*" 9 Temmuz 2018 tarihli Resmî Gazete de 703 sayılı "*Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*" ile yeni düzenlemeye de nedendir. Buna bağlı olarak 703 sayılı KHK'nın 3. maddesinde "0*3.06.2011 Tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin) Adı, "Sosyal Hizmetler alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"* şeklinde değiştirilmiştir. *b) 33. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan Bakanlık İbaresi "Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı"* şeklinde değiştirilmiştir. Yine buna bağlı olarak 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yer alan altıncı kısım ikinci bölümünün 65-97 maddeleri arasında yer alan "*Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı*" olan başlık görüldüğü gibi "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*" olarak 04.08.2018 tarihli Resmi Gazete de yeniden düzenlenmiş. Böylece bakanlık açısından iki aşamalı yeni bir dönem de başlanmıştır.

2.633 Sayılı ASPB ile ilgi KHK'nin ikinci maddesinde yer alan görevler 10 Temmuz 2018 tarihli 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 65. Maddesinde de yer almıştır. Bu görev 04.08.2018 tarihli Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görevleri bazı maddeleri ile birlikte yeniden güncellenmiştir. Bu görevlerden bazıları ise şu şekildedir.

a) Sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek.

b) Sosyal ve kültürel dokudaki aşınmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

c)Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

ç) Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak

d) Engellilerin ve yaşlıların her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı toplumsal hayata ayrımcılığa uğramadan ve etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

e) Şehitlerimizin hatıralarının yaşatılması, şehit yakınları ile gazilerin her türlü mağduriyet ve mahrumiyetten korunması amacıyla; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, şehit yakınları ile gazilere yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

f) Toplumun sosyal yardım ve korumaya ihtiyaç duyan kesimlerine yönelik yardım faaliyetlerini düzenli ve etkin biçimde yürütmek; yoksullukla mücadeleye ilişkin ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

g) Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek; korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç çocuk, kadın, engelli ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gündüzlü ve yatılı sosyal hizmet kuruluşları kurmak ve işletmek.

ğ) Ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak.

h) Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların taşıması zorunlu olan nitelikleri ve bunlara rehberlik edecek programları geliştirmek. Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin, belirlenen ilke, usûl ve standartlar çerçevesinde denetimini yapmak.

I) Sosyal hizmet ve yardım faaliyetleriyle bunlardan yararlananlara ilişkin bilgileri merkezî bir sistemde oluşturulacak veri tabanı aracılığıyla işlemek, kontrol etmek, izlemek ve geliştirilecek politika, strateji ve önlemler bağlamında değerlendirmek.

i) Sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki uluslararası gelişmeleri ve faaliyetleri izlemek, bunlara katkı vermek ve yürütülecek çalışmalarda yararlanmak üzere değerlendirmek, bu alanda taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve anlaşmaların ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak için bu görevler sosyal hizmet ve yardımlara yöneliktir. (j) ve (u) arasında yer alan diğer görevler ise çalışma hayatı ile ilgili olup (ü) de ise Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak şekildedir.

3..4.Ağustos 2018 tarihinde yine Resmi Gazete'de yayımlanan " *Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" nin 15. Kararnamesinde yer alan 1 madde de "10 Temmuz 2018 tarihli ve 30747 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ; a)12 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında yer alan "Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı " ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir*. Buna takip eden maddelerde bu yönde bir güncelleme yapılmış olup örneğin (d) fıkrasında *"94 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Uzmanı "ibareleri "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı" şeklinde ve "Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Uzman Yardımcısı" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Uzman Yardımcısı" şeklinde değiştirilmiştir"* şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

<u>"Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı"</u>

3. Görüleceği gibi bu düzenleme ile iki farklı tarih ve iki farklı tüzel kişilikte öne çıkmıştır. İçeriğe yönelik düzenlemeleri de birlikte içermesi hem çalışma hem de sosyal hizmet alanında bir uzmanlığı birlikte öne çıkarırken hem hukuksal hem de teknik, bilim açısından kargaşa ve aykırılıkların oluşmasına neden olduğu bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Özellikle "Avrupa Sosyal Şartı (ASŞ)" nın 14. maddesinde yer alan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve sosyal hizmet yöntemlerini yükümlü kılınması ve ibare de yer alan "sosyal hizmetler" görüldüğü gibi sağlık ve eğitim gibi kamusal bir hizmeti de öne çıkarmaktadır. Aynı zamanda evrensel bir uygulamayı yansıtırken uygunluk ve tutarlığın aranmasını gerekmektedir. Bu yönde bir Bakanlık teşkilat, yapılanma ve görevin gözetilmesini de yükümlü kılmaktadır. Ayrıca görüldüğü gibi 03.06.2011 tarihinde KHK ile kurulmuş olan Bakanlık ile ilgili tasarı TBMM ve komisyonlara sevk edilmiştir. Ancak Anayasa'nın 91. ve TBMM Tüzüğün 37. maddesine göre Komisyonun 45 gün içinde ivedilikle görüşülmesi 24 Haziran2018 tarihine kadar gerçekleştirilmemiştir. TBMM de yer alan siyasi partiler tarafından 24. 25. ve 26. Dönemde Genel Kurula taşınmaması ve değerlendirilmemesi nedeniyle kanunlaşmadan söz konusu olan uygulamalar ve harcamalar bu tarihe kadar söz konusudur. Özellikle hem Anayasanın 91. maddesin iptali ile birlikte yeni bir bakanlığın kurulması hem de yeni düzenleme ile yeni bir kişi ve uygulama yeni yönetim sistem ile yeni bir sürecin başlanmasına da neden olmuştur.

5.Böyle bir süreç ve kanunlaşmamış bir Bakanlık bağlamında yapılması gereken değerlendirmeler arasında örneğin 633 sayılı KHK nin 31/1.a maddesin de yer alan "Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı" gibi bir uzmanlık ve göreve de 10 Temmuz 2018 tarihine kadar görüldüğü gibi yer verilmiştir. "*En az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri ile hizmet birimlerinin görev alanına giren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak. b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olması ile* ortadan kaldırılan bir uzmanlık ve yardımcılık söz konusu olmuştur. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile yapılmış olan iki farklı tarih ve iki farklı tüzel kişilik düzenlemeler ile de *"Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı"* gibi yeni bir uzmanlığa yer verilmiştir. İçeriğe yönelik düzenlemeleri de birlikte içermesi hem çalışma hem de sosyal hizmet alanında bir uzmanlığı birlikte öne çıkarırken hem hukuksal hem de teknik, bilim açısından kargaşa ve aykırılıkların

oluşmasına neden olduğu bir durumda ortaya çıkmaktadır. Özellikle ASŞ/14. maddesinde yer alan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve sosyal hizmet yöntemlerini yükümlü kılınması, "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" ibare görüldüğü gibi "*sosyal hizmetleri*" asli bir görev yapmaktadır. Ayrıca görüldüğü gibi 03.06.2011 tarihinde KHK ile kurulmuş olan Bakanlık ile ilgili tasarı 24 Haziran 2018 tarihine kadar bilindiği gibi gerçekleştirilmemiştir. Kanunlaşmadan ve kadük olan bu uygulamalar ve harcamalar söz konusu iken hem Anayasanın 91. maddesinin iptali ile birlikte yeni bir bakanlığın kurulması hem de yeni düzenleme ile yeni bir kimlik ve uygulamayı da ayrıca öne çıkarmaktadır. Böyle bir yetki ve yetkinliğin uzmanlık adına genişletildiği bir unvan dışında içerik olarak aynen devam ettiği de açıkça görülmektedir. "Çalışma" gibi somut olmayan bir alan ile birlikte sosyal hizmet ile birliktelik aynı zamanda ASŞ/13 maddesinde yer alan sosyal yardımların da bu kapsamda olması sosyal hizmetler için yeni bir döneminde başlanmasına neden olmaktadır. Sosyal hizmetin kamusal bir hizmet olarak bu şekilde öne çıkarılması ,1961 yılından beri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile kamusal bir sosyal hizmetini yasal düzenlemeleri ile birlikte yapılanması, aynı zamanda sosyal hizmet eğitimini de içeren tarihsel bir süreçten son bu noktaya gelinmesi ve de yeni Bakanlık ile yeni sistem , yeni tüzel kişilik ve de son düzenlemeler arasında yer alan böyle bir uzmanlık , sosyal hizmet ve sosyal yardım gibi ayrı bir alanı da içeren geniş bir uzmanlıkta öne çıkarılmaktadır. Uzmanlık gibi böyle bir yetkinlik ve de uygulamalara yönelik böyle bir birliktelik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım ile ilgili boyutlar hem evrensel hem de Anayasa açısından ele alınmadığı bir durumu da ortaya çıkarırken çalışma dünyası ile ilgili böyle bir alanda yer alan çeşitli ayakların birlikteliği torba yaklaşım ile de bu düzenlemede birlikte yansıyabilmektedir. Bakanlık yapısında sosyal yardım ve/ya aile dahil sosyal hizmet(ler) açısından öne çıkan aslı görev dışında ek bir uzmanlığın ele alınması dolayısıyla ek sorunlara ve kargaşaya neden olduğu gibi hak sahiplerine yönelik sosyal hizmetlere ulaşımın da engellenmesine açıkça neden olmaktadır. Kamu harcamanın kaynağı olan vergi mükellefleri ile ilgili bir durum da ayrıca ortaya çıkmaktadır. Başta bilim, hukuk ve adalet, teknik açıdan bir uygunluğun ve tutarlılığın Hukuk ve Sosyal Devlet açısında öne çıkan bu durum "*aile*" ibaresi içinde geçerlidir. Özellikle de Anayasanın 2 ve 90. maddeleri bağlamında iç hukukun bir parçası olan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi; Avrupa Sosyal Şartı ve de ve de İstanbul Sözleşmesi ile birlikte 22. maddesi bağlamında kadın, aile ve çocukların korunup kollanması amacıyla sosyal hizmet yöntemlerin uygulanmasının uzmanlık ile birlikte öne çıkarılmış olunması bu yönde bir yetkinliği hukuk ve sosyal devlet açısından yükümlü kılabilmektedir. Bu taahhüt/ yükümlülük aynı zamanda kanunlaşmamış bir bakanlık tarafından öngörülen teşkilat, görev ve de yönetmelikler ile idare tarafından ve talimatlar ile gerçekleştirilmesinin Anayasasının 137. maddesine rağmen hala mümkün kılınması görev alan kişileri de aynı zamanda görüldüğü gibi sorumsuz kılmamaktadır.

5395 Sayılı "Çocuk Koruma Kanunu" ve "sosyal çalışma görevlisi"

6. Kanunlaşmamış ASPB ve 03.07.2005 tarihinde 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)'nun (3/1 e) maddesinde "sosyal çalışma görevlisi" şeklinde yapılmış düzenleme hem çocuk ve gençlerin herhangi suç niteliğinde davranışta bulunmasına yönelik cezalandırılmasını hem de korunması görüldüğü gibi birlikte öngörülmüştür. Çocukların, yetişkinler dışında yargılanmasının bir asırdan beri söz konusu olmasına rağmen çocuk ağır ceza mahkemesi gibi dünyada karşılığı olmayan bir mahkeme öngörülmüş olduğu gibi Türk Ceza Kanunun 31. maddesi ile de yetişkinler için ceza hukukun bu düzenlemeyi öne çıkarılmıştır. Çocukların korunması için öne çıkarılan Medeni/Yurttaş Hukukun birlikteliği bu düzenlemeyi daha da özgün kılmaktadır. Korumak kavramı ile BMÇHS de yer alan ilkeler taşınmasına rağmen medeni/yurttaş hukuk ile çocukların sosyal hizmetlerden yararlanılmasına

ve ulaşılmasına da yönelik bu 50 maddenin ancak birkaç maddesi korumaya yöneliktir. Diğer maddeler ve uygulamalar ise bir asırdan öncesi cezalandırmayı yönelik olması aynı zamanda çocukların yanıltmasına, kandırılmasına yönelik olduğu gayet açık bir şekilde yansımaktadır. Bu özgün düzenleme ve yaklaşım diğer taraftan evrensel uygulamalar ve kaynak kanunlar, sistem birlikte ele alındığında ise kısaca kanunun adının "Çocuk Koruma(ma) Kanunu" şeklinde adlandırması daha gerçekçidir. Çocukların korunması adına adalet hizmeti ile sosyal hizmetler açısından oluşturulan böyle bir (amorf) birliktelik ve ilişki sosyal hizmetleri de bu açıdan ayrıca önemli kılmaktadır. Her iki hizmet bağlamında 1961 yılından beri kamusal bir sosyal hizmetler ile ilgili süreçte Türkiye mevzuatı içinde "sosyal çalışma" şeklinde bir tanımın hala söz konusu olmamasına rağmen tanımlanmamış bir görev (hala) hem sosyal hizmetleri hem de adalet hizmetini ÇKK ile de belirlemektedir. Korumak adına adalet hizmeti de bu arada birlikte öne çıkarılmıştır. Sosyal hizmetlere yönelik idare taraftan öne çıkarılan bu görev aynı zamanda adalet hizmetin vesayeti altında öngörülmüştür. Ancak hem dahil olunan hukuksal sistem hem de kaynak kanunun özellikleri dışında böyle bir özgün uygulama da bu yaklaşım ile öne çıkarılmıştır. Anayasa da yer alan Mustafa Kemal Atatürk Devrimleri arasında yer alan Türk Medeni Kanunu ile birlikte kaynak kanun İsviçre Yurttaş Kanunu(ZGB) birlikte değerlendirildiğinde ise bir asırdan beri sosyal hizmetler açısından öngörülen kurumsal yapı ve uygulamalar konusunda çocukların korunmasına yönelik görmezden gelmeler/vurdumduymazlık ; BMÇHS ve ASŞ gibi İngilizce ve Fransızca orijinal sözleşmelerin Türkçeye yanlış ve eksik şekilde çevrilmesi halen uygulanmakta olan "ÇOCUK KORUMA(MA) KANUN" özelliğini daha da kazandırmaktadır. Özellikle ÇKK ve "sosyal çalışma görevlisi" gibi garabet tanımın insan ve çocuk hakları açısından ele alınması sosyal hizmetler içinde bir öncelik olmaktadır. Evrensel bilim, teknik, hukuk ve adalet içinde ayrı bir yükümlük ve sorumluluk yurttaşlığı da da öne çıkarmaktadır. Çocukların korunması adına kendine özgü ÇKK ile ilgili yönetmelikler dahil ASPB tarafından uygulamada yer alan örneğin "Sosyal Hizmet Merkezi" gibi alana yönelik yönetmelikler de bu açıdan önemli olmaktadır. Uygulamaya yönelik birlikte yine ASPB' na yönelik teşkilat bağlamında kadro, unvan ve görevlerin de dayanağı olan bu tanım ve görev ve görevlilerde çocukları, kadınların, yaşlıların korunması, yardım ve destek olunması sosyal hizmet(ler) adına bu açıdan öne çıkmıştır." Sosyal çalışma" konusunda herhangi ayrı tanım olmaması rağmen psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarınca atanması kabul edilerek sosyal hizmet konusunda benzer bir yetki ve görev söz konusu olmuştur. Yine bilindiği gibi 13.06.2012 tarihinde yapılan ek düzenleme ile sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları da eklenmiştir. Böylece çocukların korunması dahil yaşlı, engel, aile olmak üzere yoksun kılan kişilere yönelik sosyal hizmet yöntemlerin uygulanmasına yönelik benzer bir yetki ile de sosyal yardım dahil sosyal hizmete ulaşılması sağlanmıştır. Özellikle Avrupa Sosyal Şartının 13 ve 14 maddesi bağlamında ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) nin bir parçası olan Pekin Kuralının 16. Maddesine rağmen kendi mesleği dışında kişiler için benzer yetki ile hem sosyal hizmetlerin hem de adalet hizmetinin yozlaşmasına ve yozlaştırılmasına da açıkça neden olmaktadır.

7.Kendi meslekleri dışında örneğin sağlık hizmetinde bir sıkıntı ve eksikliğin giderilmesi için tıp eğitimi dışında veterinerlerin için benzer bir yetkinin mümkün kılınması gibi bir durumda ortaya çıkmaktadır. Böylece sosyal hizmet konusunda eğitim alınmadığı gibi kendi meslekleri dışında bir yetki gaspına neden olunmaktadır. Örneğin sosyoloji konusunda temel bir eğitimin dışında sosyal hizmet gibi uygulamaya yönelik bir uygulama konusunda yetkisi olmadan "*sosyolog*" ların sosyal hizmetler ile ilgili yöntemlerin uygulanmasına yönelik olması ve benzer yetkinin psikolog, öğretmen gibi diğer meslekler ile birlikte yer alınması evrensel sosyal hizmet açısından bir ayrışmaya ve uzaklaşama neden olmaktadır. Aynı zamanda

görüleceği gibi Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer alan "şarlatan" gibi bir durum bu uygulamayı da kısaca özetleyebilmektedir. (TDK sözlünde şarlatan; *a. 1. Kendi bilgi ve niteliklerini veya mallarını överek karşısındakini kandıran, dolandıran kimse, olup aynı zamanda Bilim, vicdan, etik ve deontoloji vb. her türlü değer sistemini yok sayarak kısa zamanda ün ve varlığa ulaşmak için her türlü yola başvurarak hekimlik pratiği yapan kişi. BSTS / Veteriner Hekimliği Terimleri Sözlüğü*)

8.Dolayısıyla hem çocukların korunması hem sosyal hizmet hem de adalet hizmeti açısından da (ÇKK/3-1-e) maddesinde yer alan garabet tanım ve kendi meslekler dışında sosyal hizmet yöntemlerine dayalı asli görevin dışında benzer yetki ve görev için "*şarlatanlık*" gibi bir özelliğin kazandırması ve temel haklardan birisi olan sosyal hizmetler ulaşılmasının engellenmesi konusundaki ortaklıkta ayrıca söz konusu olmaktadır.Bu durum bakanlıkta öngörülen görevlerinde engellenmesine yönelik olup çocuk dahil tüm yurttaşlar için bir fırsatçılığa ve istismara da dönüşmektedir. Yeni sorunlara ve hak ihlallerine neden olduğu gibi Anayasanın 90. Maddesi bağlamında öngörülen evrensel bir sosyal hizmetin uzaklaşmasına da ayrıca neden olmaktadır. Yetkisi olmayan kişilerce yerine getirilen görev ve bu yöndeki harcamalar ile ayrıca ağır bir kamu zararının oluşmasına kaynaklık yapmaktadır. Bu durum verilen her türlü hizmetlere yönelik araçlar için önemlidir. Geçerlidir. Çocuk dahil kişilerin korunması ve geleceklerinin sağlanması konusunda ki araç aynı zamanda keskin bir bıçak gibi de olabilmektedir. Bir bıçağın cinayet için kullanılması ve/ya salata yapılması için de benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Adil ve adaletli davranışa sahip olma, bilgi ve teknik konusunda eksiklikler bu aracın önemi de artırmaktadır. Bir düzeyi ve mağduriyetlere de neden olup bu konuda eksik ve benzer araç ve durum aynı zamanda 1982 yılında pedagoji bölümünün akademik açıdan ortadan kaldırılması ile de ilgilidir. Buna rağmen "pedagog" şeklinde bir görev ve yetki, ÇKK ile ilgili bu tanım ve de BMÇHS ne rağmen adalet ve sosyal hizmetler içinde hala mümkün kılınması hem sosyal hizmet hem de adalet açısından bir yozlaşmaya/yozlaştırmaya da neden olabilmektedir.

Avrupa Sosyal Şartı

9.Kamusal bir sosyal hizmet bağlamında 1961'den beri başlayan süreçte 26 Mayıs 1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" yeni bir dönemi de başlatmıştır. 2004 yılında Anayasanın 90. maddesi bağlamında sözleşmelerin iç hukukun parçası olması sosyal hizmetleri yeni bir sürece taşınmıştır. Bu gelişmeler bağlamında Mustafa Kemal Atatürk ile Arkadaşlarının hediyesi olan "*Çocuk Esirgeme Kurumu*"'nun 03.06.2011 tarihli KHK ile ortadan kaldırılması ve "*Sosyal Hizmet Kanunun*" halen yürürlükte olunması bu sürecin bir parçası ve gerçeği olup görüldüğü gibi "*sosyal hizmetler*" tanımı halen günümüzde geçerlidir. Bu tanım ve ASŞ/14. maddesi açısından Bakanlığının ibaresinin" Aile" ile birlikte ele alınması de aslında sosyal hizmetleri ve yöntemlerini birlikte içermektedir. Görüleceği gibi Anayasanın 90. Maddesi bağlamında iç hukukun bir parçası olan ASŞ'nın önsözünde Avrupa Konseyi'nin hedefinin kendilerinin ortak mirası olan ideal ve ilkelerin gerçekleştirilmesi ve korunması amacıyla üyeleri arasında daha güçlü bir birliğin sağlanması ve özellikle insan hakları ve temel özgürlüklerin gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi yoluyla sosyal ve ekonomik gelişmenin kolaylaştırılması olduğunu dikkate almayı öne çıkarmıştır. İnsan hakları ve temel özgürlüklerin gerçeklemesine yönelik bir taahhüt/yükümlülükte söz konusudur. Aynı zamanda hukuksal böyle belge de çalışma hayatı ile ilgili örneğin **herkesin, özgürce edinebildiği bir işle yaşamını sağlama fırsatına sahip olması ; tüm çalışanların âdil çalışma koşullarına sahip olma hakkı ;tüm çalışanların güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarına sahip olma hakkı ; tüm çalışanların, kendileri ve ailelerine iyi bir yaşam düzeyi sağlamak için yeterli âdil bir ücret alma**

hakkı ;tüm çalışanlar ve işverenler ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne sahip olma; tüm çalışanlar ve işverenler toplu pazarlık hakkına sahip gibi çalışma hayatı ile ilgili boyut aynı zamanda Bakanlıkta yer alan görevlerin yerine getirilmesini yükümlü kıldığı gibi çocuklarda görüldüğü gibi ayrı ve özellikle ele almaktadır.

10.Bu bağlamda **çocukların ve gençlerin korunma hakkı** (md.7) bağlamında çocukların ve gençlerin korunma hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla; *1Çocukların sağlık, ahlak ve eğitimleri için zararlı olmayacağı belirlenen hafif işlerde çalıştırılmaları durumu dışında asgari çalışma yaşının 15 olmasını sağlamayı; 2 Tehlikeli veya sağlığa zararlı olduğu öngörülen işlerde, asgari çalışma yaşının 18 olmasını sağlamayı; 3 Henüz zorunlu eğitim çağında olanların, eğitimlerinden tam anlamıyla yararlanmalarını engelleyecek işlerde çalıştırılmamalarını sağlamayı; 4 18 yaşından küçüklerin çalışma sürelerinin, gelişmeleri ve öncelikle de mesleki eğitim gereksinmeleri uyarınca sınırlandırılmasını sağlamayı; 5 Çalışan gençlerin ve çırakların adil bir ücret ve diğer uygun ödemelerden yararlanma hakkını tanımayı; 6 Gençlerin, işverenlerin izniyle normal çalışma saatlerinde mesleki eğitimde geçirdikleri sürenin, günlük çalışma süresinden sayılmasını sağlamayı; 7 18 yaşın altındaki çalışanlara yılda en az dört haftalık ücretli izin hakkını tanımayı; 8 18 yaşın altındaki kişilerin, ulusal yasalar ve yönetmeliklerle belirlenen işler dışında gece işinde çalıştırılmamalarını sağlamayı; 9 Ulusal yasalar veya yönetmeliklerle belirlenen işlerde çalışan 18 yaşın altındaki kişilere düzenli sağlık kontrolünü sağlamayı; 10 Çocukların ve gençlerin özellikle doğrudan veya dolaylı olarak işlerinden doğan tehlikeler başta gelmek üzere, uğradıkları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel olarak korunmalarını sağlamayı taahhüt ederler* şeklinde ki düzenleme özellikle 15 yaşından sonra ki çocukların bir meslek eğitim açısından korunmasını ve de gözetilmesine yöneliktir. Çocukların bir sömürü aracının olmasının her açıdan engellenmesine yönelik yükümlük ve sorumluluk aynı zamanda gözetimi öne çıkarması kamusal bir sosyal hizmeti ve yöntemlerini de öne çıkarmaktadır. Çocukların yanında olunması ve taraf olması BMÇHS nin birlikte ele alınması için içerik ve işleve yönelik kurumsal yapıları da öncelik yapmaktadır. Bu yönde taahhüdün/yükümlüğün yerine getirilmesi ve gözetilmemesi durumunda ise ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi de sosyal hizmeti öncelikli bir görev yapmaktadır.

11.Yine örneğin, **sağlığın korunması hakkı(md.11**) ; *sağlığın korunması hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla, ya doğrudan ya da kamusal veya özel örgütlerle işbirliği içinde, diğer önlemlerin yanı sıra, 1 Sağlığın bozulmasına yol açan nedenleri olabildiğince ortadan kaldırmak; 2 Sağlıklı olmayı teşvik etmek ve sağlık konularında kişisel sorumluluk duygusunu geliştirmek üzere eğitim ve danışma hizmetleri sağlamak; 3 Kazalar açısından olduğu gibi, salgın, yöresel ve diğer hastalıkları olabildiğince önlemek üzere tasarlanmış uygun önlemler almayı taahhüt ederler* şeklindedir. Görüleceği gibi (WHO/ Dünya Sağlık Örgütü) ile söz konusu olan sağlık tanımı tıp dışında kişisel ve sosyal iyileştirmeyi/sosyalizasyonu birlikte içermektedir. Öne çıkan sağlığın önleme dahil korunması özellikle sosyal hizmetler ile ilgili boyutunu görüldüğü gibi öne çıkarmaktadır. Bu üç temel ayak ve birliktelikten birisi konusunda ki eksiklikler ve oluşan mağduriyetler de bu hak kapsamda olması başta çocuklar için bir gözetimi, yardım ve desteği de içermektedir.

12.Ayrıca, **sosyal güvenlik hakkı** (md.12) görüldüğü gibi ayrı hakkı yükümlü kılmakta olup *sosyal güvenlik hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla:*

1. Bir sosyal güvenlik sistemi kurmayı ya da sürdürmeyi;

2 Sosyal güvenlik sistemini Avrupa Sosyal Güvenlik Kodunun onaylanması için gereken düzeyden daha düşük olmamak üzere yeterli bir düzeyde sürdürmeyi;

3 Sosyal güvenlik sistemini giderek daha yüksek bir düzeye çıkarmaya çalışmayı;

4. Uygun ikili veya çok taraflı sözleşmeler akdiyle ya da başka yollarla bu sözleşmelerde yer alan koşullara bağlı olarak, aşağıdaki hususları sağlamak için girişimlerde bulunmayı; a Korunan kişilerin Taraf Ülkeler arasında ne suretle olursa olsun yer değiştirmeleri sırasında, sosyal güvenlik mevzuatından doğan yardımların muhafazası da dahil olmak üzere sosyal güvenlik hakları açısından diğer Tarafların vatandaşları ile kendi vatandaşlarının eşit muamele görmeleri, b Akit Taraflardan her birinin mevzuatına göre tamamlanan sigorta ve çalışma sürelerinin birleştirilmesi yoluyla sosyal güvenlik haklarının verilmesi, sürdürülmesi ve yeniden başlatılmasını görüldüğü gibi yükümlü kılmaktadır. Özellikle de korunan kişilerin prime dayalı yurttaş dayanışması kapsamın görüldüğü gibi ele almaktadır. Buna ek olarak işsizlik sigortası iş kazaları gibi çeşitli sigortalar ile hasta ve/ya bakım sigortası gibi araçlarında bu kapsamda olmasını yükümlü kılmaktadır. Bu yönde sağlıklı bir finans yönetim ile birlikte vergi oranı da önemlidir. Çalışma hayatını da öne çıkarmakta, toplumun ve kişilerin geleceği açısından yetkinliği de sorumlu ve yükümlü kılmaktadır. Özellikle prime dayalı bir dayanışma dışında korunan kişiler açısından ortaya çıkan yoksunlukların giderilmesi sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile de aynı zamanda ilişkilidir. Bu ilişki aynı zamanda bir hak olan sosyal yardım ile de ilişkilerin birlikte gözetilmesini birlikte sorumlu ve yükümlü kılmaktadır.

13.Sözleşmede yer alan "**sosyal ve tıbbi yardım hakkı (md.13)**" ise önemli haklardan birisidir. *Akit Taraflar sosyal ve tıbbi yardım hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla:*

1. *Yeterli olanağı bulunmayan ve kendi çabasıyla veya başka kaynaklardan, özellikle bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanarak böyle bir olanak sağlayamayan herkese yeterli yardımı sağlamayı ve hastalık halinde bunun gerektirdiği bakımı sunmayı;*
2. *Böyle bir yardım görenlerin, bu nedenle siyasal ve sosyal haklarının kısıtlanmasını önlemeyi;*
3. *Herkesin, kişisel veya ailevi mahrumiyet halini önlemek, gidermek ya da hafifletmek için gerekebilecek öneri ve kişisel yardımları uygun kamusal ya da özel hizmetler eliyle alabilmesini sağlamayı;*
4. *Bu maddenin 1, 2 ve 3 fıkralarında değinilen hükümleri, ülkelerinde yasal olarak bulunan diğer Akit Tarafların vatandaşları ile kendi vatandaşlarını eşit tutarak, 11 Aralık 1953'te Paris'te imzalanmış olan Avrupa Sosyal ve Tıbbi Yardım Sözleşmesi ile üstlendiği yükümlülükler çerçevesinde uygulamayı taahhüt ederler.*

Şeklindedir. Dolayısıyla yurttaşlık bağlamında çalışma hayatı içinde hastalık, bakım dahil sosyal dayanışma ile sosyal güvenlik hakkı ve sistem dışında korunan kişiler için de bir sosyal yardım gibi bir uygulama hak kapsamında yükümlü kılınmaktadır. Dolayısıyla bir toplumda oluşabilecek sosyal sorunlara yönelik risk yönetimini de içeren ve kişilerin yanında olunması sosyal hizmet açısından görüleceği gibi sorumlu ve yükümlü kılmaktadır. Hem yürütmeyi ve dolayısıyla idari sorumlu ve yükümlüğü hem de vergi mükellefleri içinde öncelik olup böyle bir sosyal yardım hayırseverlik ve yardımseverlikten ayrışmaktadır. Özel hukuk ile kamu hukuk açısından özellikle ayrışması özellikle hukuksal bir güvencenin aranmasını öne çıkarmaktadır.

14.Ayrıca bilindiği gibi İmaj Yayınevinde Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğr. Üyesi **Prof. Dr. Tekin Akıllıoğlu** tarafından yayımlanmış "**Gözden Geçirilmiş AVRUPA SOSYAL ŞARTI ve TÜRKİYE**" kitabı Aralık 2015 de yayınlanmıştır. Bu çalışma özellikle Avrupa Sosyal Şartının 14. maddesi ve bu maddeye ilişkin resmi çevri için yaptığı değerlendirme sosyal hizmetler açısından önemli bir kaynak olmuştur. Prof. Dr. T. Akıllıoğlu uzun süre Avrupa Konseyinde "Avrupa Sosyal Haklar Komitesi" üyesi ve başkan yardımcı

olarak görev yapmıştır. Yapılan bu çalışmanın "sunuş" bölümünde, son sözleşmenin diğer sözleşmesi ile bütünleşmesi ile sosyal hakların bir göstergesi olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenden dolayı "sosyal ve hukuk devletinin de bir göstergesi olduğu gayet açıktır. Sosyal hukukun; iç hukuk bağlamında çalışmalara ilişkin kurallar ve uygulamayı içeren (bireysel ve toplu) çalışma hukuk yanında toplumun kamu görevlileri dahil her kesimi ilgilendiren sosyal haklar ve güvenceleri de içerdiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme (AİHS) ile taraf devletlerin yükümlülükleri ve bu yöndeki görevlerin benzerliği de belirtilmektedir. Bu açıdan ASŞ bağlamında topluluk açısından Avrupa Konseyinde öngörülen bir denetim ve gözetimin yanı sıra özellikle bireysel hak açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel bir başvurunun da kabul edildiği yönünde ki bilgi aynı zamanda önemli bir yönlendiricidir. Belarus, Kazakistan ve Vatikan dışında Türkiye dahil Avrupa'nın diğer ülkeleri bilindiği gibi Avrupa Konseyinin üyesidir. Resmi dili İngilizce ve Fransızcadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Avrupa Konseyine bağlı olup İnsan Hakları başlığı altında ayrıca "*Avrupa Sosyal Haklar Komitesi*'nde yetkili olması bağlamında önemli bazı kararlar da bu çalışma da ayrıca aktarılmıştır.

15.Bu sözleşmenin 2004 yılından beri iç hukukun bir parçası olması ve bu taahhütler, çalışma da söz konusu olan haklar ve önlemler maddeler açısından ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu çalışmanın 72. inci sayfasında "*Sosyal Hizmetlerden Yararlanma Hakkı*" ile ilgili 14. üncü madde de ele alınmış ve değerlendirilmiştir . Orijinal İngilizce metinin yanı sıra Türkçe ye çevrilerek yayınlanmış olan bu metin birlikte ele alınmıştır.

Bu iki metinden Türkçesi aynen şu şekildedir

"*Madde 14 Sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkı. Aktif Taraflar Sosyal Refah Hizmetlerinden Yaralanma Hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla:*

1. Sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak, toplumda bireylerin ve grupların refah ve gelişmelerine ve sosyal çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunacak hizmetleri teşvik etmeyi ya da sağlamayı;

2. Bireylerin ve gönüllü ya da diğer örgütlerin bu tür hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesine katılmalarını özendirmeyi; taahhüt eder."

İngilizce metin ise şu şekildedir.

"*Article 14 the right to benefit from social welfare services.*

With a view to ensuring the effective exersice of the right to benefit from social welfare services, the Parties undertake:

1. to promote or provide services which, by using metods of social work, would contribute to the welfare and development of both individuals and groups in he comunity, and to their adjustment to the social envoirement;

2. to encourage the participation of individuals and voluntary or other organisations in the establishment and maintenance of such services"

Prof.Dr. Akıllıoğlu'nun bu çalışmasındaki "Açıklama" da (paragraf 70) ise *"**Resmi çeviride İngilizcede geçen "sosyal refah hizmetleri" deyimi, aslında mevzuatımıza Fransızcadan geçen "sosyal hizmetler" karşılığıdır.** 14. madde iki düşünceden oluşmaktadır: -sosyal hizmetlerden yaralanma hakkını etkili kılacak biçimde sosyal hizmetlerin örgütlenmesini,- bireyler ve örgütlerin bu hizmetlerin kurulmasına ve işleyişine katılması.*" şeklinde çeviri ile ilgili ayrı ve önemli bir tespitte yapılmıştır. **Bu aynı zamanda sosyal hizmetler açısından**

belirleyici ve önemli bir dönüm noktasıdır. İnsan ve insanlık ile birlikte özgür bir yurttaş olabilmek içindir.

16.Orjinal İngilizce metinde ki " *Article 14 the right to benefit from social welfare services.*" in "*Sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkı*" şeklindeki Türkçe çeviri ile gene Avrupa Konseyi açısısından resmi dil olarak kabul edilen orijinal Fransızca metin de ki "*Droit au bénéfice des services sociaux*"" metin birlikte karşılaştığında bu Türkçe çevirinin örtüşmediği, bir gerçeğe aykırılığı görülmektedir. Dolayısı ile sosyal adalet ve eşitçilik açısından da öne çıkan bir sosyal koruma ve iyilik halini de içeren kurumsal yapılar için sosyal hizmetler ile ilgili uygulamaya yönelik bu 14. maddenin başlığında gerçeğe uygun olmayan bu çeviri yanlışlığın "***Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı*** "şeklinde Türkçe ye mutlaka çevrilmesi bu açıdan gerekmektedir. Bilim ve hukuk açısından da ortak bir dil ile birlikte ortak bir uygulamaya yönelik bir gerçeğe ulaşım özellikle ortadan kaldırılan hukuksal güvencenin hedeflenmesi de bir öncelik olmalıdır.

17.Türkiye dahil Avrupa Konseyinde yer alan 47 ülkeleri arasında örneğin yer alan Almanya ise sistem açısından da ayrı bir özelliktedir. Birleşik Krallık gibi Anglosakson yönetim ve sistem dışında Roma hukuk yönetim ve sisteminde yer alan İtalya, Fransa ve Türkiye'nin yanı sıra Almanya, İsviçre ve Avusturya gibi ülkelerde yer almaktadır. Sosyal hizmetler ile ilgili model ve uygulamalarının karşılaştırılması da bilim adına bir uygunluğuda öne çıkarmaktdır. Bu bağlamda ASŞ'nın Almanca metinde yer alan 14. madde de "*Jedermann hat das Recht,* ***soziale Dienste*** *in Anspruch zu nehmen.*" aynen bu şekildedir.

Yorum ise "*Artikel 14 – Das Recht auf Inanspruchnahme* ***sozialer Dienste***

Um die wirksame Ausübung des Rechts auf Inanspruchnahme sozialer Dienste zu gewährleisten, verpflichten sich die Vertragsparteien:

1. Dienste zu fördern oder zu schaffen, die unter Anwendung der Methoden der Sozialarbeit zum ***Wohlbefinden*** *und zur Entfaltung des einzelnen und der Gruppen innerhalb der Gemeinschaft sowie zu ihrer Anpassung an das soziale Umfeld beitragen;*

*2. bei der Bildung und Durchführung dieser Dienste Einzelpersonen und freie oder andere Organisationen zur Beteiligung anzuregen. ş*eklindedir.

Almancaya çevrilmiş bu metinde de "sosyal refah hizmetleri" gibi bir uygulamadan görüldüğü gibi hiçbir şekilde bahsedilmemektedir. Uygulamayı belirleyen orijinal İngilizce metinde ki *"social welfare*" kelimesinin Almanca metinde "sosyal hizmetler" in karşılığı olarak *"soziale dienste*" ve diğer resmi dil olan Fransızca da gene aynı anlamdaki "*services sociaux*" olarak yansıtılmıştır. Bu iki resmi dilin dışında ve Almanca çevirinin yanı sıra *bu metnin* İtalyancası *"Ogni persona ha diritto di beneficiare di* ***servizi sociali*** *qualificati* " ve İspanyolcası ise "*Derecho a los beneficios de los* ***servicios sociales"*** olup ***"Herkes için sosyal hizmtlerden yararlanma hakkı vardır****" şeklinde* benzer bir çeviri Türkçe dışında söz konusudur. Fransızca resmi dilden yapılan bir çeviri ile İsviçre, Avusturya gibi 47 ülkeler arasında yer alan Almanca, İtalyanca ve İspanyolca dilleri birlikte ele alındığında İngilizceden Türkçeye yapılan bu çevirinin yanlış olduğu açıktır. Uluslararası/evrensel bilim ve hukuk açısından ortak bir dil ve uygulamada ortadan kalmaktadır. Ortadan kalkan bu dil ve uygulama için bunun yerine bu maddenin "*Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı"* şeklinde çevrilmesi ise hem bilim hem de hukuksal açıdan ele almayı artık hem hak sahiplerini hem de vergi mükellefi olan yurttaşları da zorunlu kılmaktadır. Hukuksal açıdan da ortaya çıkan bu sorun hukuk eli ortadan kaldırılmasını da görev ve hedef yapmaktadır.

18.Türk Dil Kurumu sözlüğünde bilindiği gibi “refah" kısaca "*gönenç*"ten olarak karşılık bulmaktadır; "*gönenç*"ten ise bolluk, rahatlık ve varlık içinde iyi yaşama olarak bahsedilmektedir. Söz konusu olan bu "refah" kelimesinden bakıldığında ise somut bir çeviri yanlışlığı ötesinde önemli bir durum ortaya çıkmaktadır. Özellikle çocuk dahil kişilerin korunmasını da içeren “sosyal hizmetler” gibi temel bir kamusal hizmete yönelik böyle bir hakkın ve yükümlülüğün hukuksal bir belge de "sosyal refah" şeklin de yer alması özellikle hak sahibi olan yurttaşlara yönelik engellere neden olduğu gibi sosyal hizmet yöntem ve araçların sulandırılması ve de sosyal hizmetlerden uzaklaşma önemli bir hak ihlaline de gayet açık bir neden olmaktadır. İnsan hakları gibi temel haklar açısından öne çıkan sosyal adalet ve sosyal eşitçiliğin ve ortak bir dilin aranmasının engellemesine yardımcı olunmaktadır. Bu yöndeki taahhüt/yükümlüğün, sorumluluğun yerine getirilmesi yerine uygulamanın nitelik ve özelliği de kaybedilmektedir. “Sehven” gibi bir mazeret ifadesi ile geçiştirilen bir durum da değildir. Sorumluluğun aranması ve bir ölçü ve değerlendirme hem kişileri hem de kurumlar açısından bir iyilik halinin gözetilmesini özellikle evrensel değerler açısından öne çıkarmaktadır. Kamusal bir hizmette çeşitli ağır mağduriyetlere de neden olunması ve güvencelerin ortadan kaldırılması sonucunun da ise doğuracak “sosyal hizmetler hakkına” yönelik ayrı bir tehdit ve tehlike niteliğini de kazandırmaktadır.

19.Özellikle 14. madde de yer alan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı diğer haklar ve hizmetler için de görüleceği gibi bir odak ve bu uygunluk noktasıdır. Bu maddenin devamın da yer alan engelliler için hakları ayrıca görüldüğü gibi öne çıkarırken bazı maddeler arasında **ailenin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı(md.16.)** ek yükümlülükleri de öne çıkarmaktadır. *Akit Taraflar, toplumun temel birimi olan ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamak amacıyla; sosyal yardımlar ve aile yardımları, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer uygun araçlarla aile yaşamının ekonomik, yasal ve sosyal bakımdan korunmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler şeklinde öngörülmüştür.* Bu yükümlülük aynı zamanda sosyal hizmetler ile ilgili yöntem ve araçları da öne çıkarırken 14. Maddenin birlikteliği bir yetkinliği de de yükümlü kılmaktadır.

20.Ayrıca yine görüleceği gibi **çocukların ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı (md.17),** çocuk ve gençler için de özellikle yükümlü kılınmıştır. BMÇHS ne yönelik olarak, *Akit Taraflar, çocukların ve gençlerin kişilikleri ile fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin tam gelişimini sağlayacak bir çevrede yetişme haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal ve özel örgütlerle işbirliği yaparak, aşağıdaki hususlara yönelik tüm uygun önlemleri almayı taahhüt ederler:*

1. *A çocukların ve gençlerin, ebeveynlerinin hak ve ödevleri göz önünde tutularak, gereksinim duydukları bakım, yardım, öğretim ve eğitim olanaklarına sahip olmalarını özellikle bu amaç için uygun ve yeterli kurum ile hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesini sağlayarak sağlamak, B) çocukları ve gençleri ihmal, şiddet ve sömürüye karşı korumak, c ailelerinin desteğinden geçici ya da mutlak olarak yoksun kalan çocukların ve gençlerin korunmasını ve bunların devletten özel yardım almasını sağlamak,*
2. *Çocukların ve gençlerin okula devamlarının özendirilmesinin yanı sıra parasız ilk ve orta öğrenim sağlamak şeklinde ki*

yükümlülükler sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını da ayrıca yükümlü kılmaktadır. Bu yükümlülük çocukların yarar ve esenliğine yönelik bir öncelik olduğu gibi önleme ve müdahale yetkisini de içeren bir gözetimi de yükümlü kılmaktadır. Sosyal hizmet ile ilgili yöntem ve araçları kurumlarıyla birlikte öne çıkarmaktadır. Özellikle koruma bağlamında idari bir vesayet gibi bir uygulama ve yönetimi de içermiş olması ek bir yetkinliği ve özelliği de sorumlu ve yükümlü kılmaktadır.

21.Günümüzde Suriye'deki iç savaş bağlamında göç olmak üzere göçmenlere/sığınmacılara yönelik haklarda bu sözleşmenin bir parçasıdır. Hem çalışma hem de sosyal hizmet bağlamında sosyal korunmayı öne çıkaran ASŞ ve yer alan yükümlülükler hem uygulamayı, yapıları da dolayısıyla öne çıkarmaktadır. Aynı zamanda hukuksal bir belge özelliğin de olması hukuksal bir gözetim ve de güvenceyi de içermektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile ilişkisi/bağlantısı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvurunun son kararlar ile mümkün olması sosyal hizmetler hakkının, sosyal hizmetler ile ilgili akademik eğitimin ve mesleğin önemini daha da artırmaktadır. Evrensel açıdan sosyal hizmetler yararlanma hakkı yerine "sosyal refah hizmetlerin yararlanma hakkı" gibi karşılığı olmayan bir çeviri ile temel bir hakkın boşaltılmasının hukuksal bir belge de mümkün olması bu maddeyi daha da önemli kılmaktadır. Hukuksal sorunun ötesinde böyle bir uygulama öne çıkarken hem hizmet alan hem de hizmet için yer alan görevli kişilerin "*zekât memurluğu*" gibi benzer bir göreve yaklaşmak ve uzaklaşmak ile de ilgili bir değerlendirme noktası olmaktadır. Özellikle sosyal korunma bağlamında sosyal hizmetleri de içeren boyut ve haklara yönelik uygulamalar böyle bir süreçte öne çıkarken, idari / mesleksel görev açısından pasif kalmayı da içeren boyut önemli bir kusur olarak ta öne çıkabilmektedir. Eğitim, adalet, sağlık gibi temel ve kamusal hizmetler dahil bu yöndeki eksiklik ve/ya pasif kalınması, görmezden gelmeler hem "ayıplı" bir hizmet kapsamındadır. Hem de hukuksal sorunun ötesinde etiği de içeren bir duruma da neden olmaktadır. Hukuksal bir sorunun da bir parçası ve aracı da olunmaktadır. Evrensel açıdan söz konusu olması gereken hukuksal bir uygunluğun sağlanması ise başta Anayasasının 90. ve 137. maddesini özellikle artık bir zorunluluk haline getirmiştir. Kişi ve kurumlar açısından öne çıkan "kişi" özelliği ve özgür, eşit yurttaş olunması aynı zamanda dürüstlük, gerçekliği öne çıkarmaktadır. Söz konusu olan bu çeviri ve sosyal hizmete yönelik sistem, model ve kavramlar birçok açıdan ayrı ayrı önemdedir. Geçiştirilemez. Bilim dahil görmezden de gelinemez. Dolayısı ile sağlık, adalet, sosyal güvenlik gibi kamusal bir hizmetlerden biri olan sosyal hizmetlerin ayrıca bir hak olması ve de parçası olması başta hukuksal açıdan bir etkinin ve aksiyonun ön plana çıkmasına da neden olmaktadır. Özellikle de "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" gibi böyle bir uygulama ile başta ASŞ ve 14. madde de yer alan sorumlu ve yükümlülük yeni süreci de bu açıdan öne çıkarmaktadır. Bu yükümlülük aynı zamanda adalet, sağlık ve eğitim gibi hizmetler ve uygulamalar için de geçerli olup sosyal hizmetlerden yararlanmaya yönelik böyle bir görevin bir yama değil zorunlu bir tamamlayıcı olması bu aksiyonu, tepkiyi de öncelik yapmaktadır.

22.İç hukukunda bir parçası olan ASŞ'nın da yer alan çalışma hayatına yönelik bazı uygulamalar ve sosyal hizmet ile ilgili boyutu görmezden gelinmesi ve de söz konusu olan hakların sulandırılmasına yönelik "Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı" gibi kendine özgü böyle bir uzmanlığı öne çıkarmıştır. 04.08.2018 tarihinde yapılmış düzenleme ile ortadan kaldırılan bu uzmanlık yerine "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Uzmanları "için benzer uzmanlığın devamının ASŞ/14 maddesi açısından ayrıca bir değerlendirmeyi de gerektirmektedir. Yeni bakanlık teşkilat, görev ve yapılanmasıyla sosyal hizmetler ve yardıma yönelik görev ve uygulamaların ASŞ açısından uygunluk aranması ve de değerlendirilmesi özellikle hak sahipleri ve vergi mükellefleri için de ayrı bir görevdir. Bakanlığın ibaresinde yer alan "çalışma" hayatı gibi önemli bir alanın öne çıkarılması ve diğer geniş bir alanlara da yönelik olmasına rağmen böyle bir birliktelik hem çalışma hem de sosyal hizmetin somut bir şekilde ayırımı da ayrıca öne çıkarmaktadır. Görüleceği gibi Bakanlık birimleri arasında yer alan Çalışma, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri, İş Sağlığı ve Güvenliği, Uluslararası İş güvenliği Genel Müdürlükleri gibi asli görevleri de birlikte öne çıkarmaktadır. Böyle bir birliktelik bütünlenmenin ötesinde bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. Özellikle de sosyal hizmetler gibi evrensel bir değerlendirme ve bilim/disiplin ile ele alınması ve uygulamaya yönelik akademik eğitim ve uygulama bir uygunluğun aranmasını zorunlu kılmaktadır. Görev ve

uygulamaya yönelik hem hukuksal hem de teknik uygulamalar açıdan değerlendirmeyi ve uygunluğu ayrıca öncelik yapmaktadır. Buna rağmen başta çocukların cinsel istismar gibi önemli güncel sorunların yanı sıra söz konusu olan sosyal korunma boyutunun sosyal hizmet ve başta çocukların, kadınların korunmasının ortadan kaldırılmasına neden olması bu sorumluğu daha da arttırmaktadır. Sosyal hizmet yöntemlerinin uygulanmasının engellenmesine de yönelik yaklaşım ve sulandırmalar aynı zamanda şiddet kurbanlarını savunmasız bıraktığı gibi sosyal hizmet yöntemlerini görmezden gelme ve yozlaşmış uygulamalar ölümlere de neden olması ve ortaklıklar bu sorumluğu ve görevi insanlık açıdan da öne çıkmaktadır. Önce insan olmak ise oldukça zordur.

Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu -The International Social Service (ISS)

23.Bu yaklaşımın ve gelinen noktanın değerlendirilmesi açısından ayrıca bilindiği gibi kanunlaşmamış ASPB ve Bakanlık teşkilatı değerlendirildiğinde görüldüğü gibi müsteşara da bağlı olan AB ve Dış İşleri Başkanlığı ve de bu başkanlıkta yer verilen Uluslararası Sosyal Hizmetler birimi de önemli bir değerlendirme noktasıdır. Görüleceği gibi iki düzenleme ile kurulan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında da yine yer alan bu birim ve görev aynen yer almaktadır. Yer alan bu birim aynı zamanda "Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu- *The International Social Service (ISS)* nunda temsilcisi olmaya da görüldüğü gibi devam etmektedir. Bu temsilcilik ve ilişki bağlamında yurtdışında yaşayan ve oy kullanma da hakkına da sahip olan T.C. vatandaşlarının yanı sıra diğer kişilere yönelik bu birime bir görevde yüklenilmiştir. Bu bağlamda yer alan görevlerin arasında görüleceği gibi 662 sayılı KHK ile ayrıca kurulan "*Yurtdışı Temsilcilikler ve Uluslararası Sosyal Hizmetler Biriminin Görevleri*" arasında örneğin;

"*Birey, çocuk ve ailelerin sorunlarının çözümüne yardımcı olmak üzere yurt içinde ve yurt dışında gerekli sosyal incelemelerin yapılmasını ve bunun sonucunda sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasını temin etme" ile*

"Yurtdışından sosyal inceleme raporu talep etmek ve yurtdışına sosyal inceleme raporu göndermek" ve de

"Sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanan sosyal inceleme raporlarını uluslararası sosyal hizmet vaka çalışması kapsamında değerlendirerek, gerekli olduğunda rehberlik etmek bir görev olarak yerine getirilmesi de gerekmektedir.

24.Dolayısı ile Almanya dan, İsviçre'ye, Afganistan'a veya ABD, Birleşik Krallık dahil diğer ülkelerde yaşayan T.C. vatandaşları dahil diğer kişilere yönelik kamusal bir sosyal hizmet uygulamasında ya yargısal yada idari açıdan ihtiyaç duyulan bir SİR nun Türkiye için söz konusu olması durumunda ise 1924 den beri var olan Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu (International Social Service) üzerinden yapılan bu talebe yönelik bir görev Türkiye açısından kamusal bir görev olarak ayrıca kabul edilmiştir. BMÇHS ve iç hukukun parçası Pekin Kuralının 16. maddesinde çocuk ve gençler için adli veya idari yönde bir araştırmanın karardan önce değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluk aynı zamanda genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Atatürk ve Arkadaşlarının topluma hediye ettiği devrimler arasında yer alan Türk Medeni Kanunu ve bir iki madde dışında aynen uyarlanan 1907 tarihli İsviçre Yurttaş Kanunu (ZGB) ile de ilgilidir. 1912 tarihinde İsviçre de yürürlüğe giren bu kanunda çocuklar için zorunlu olarak araştırmanın idari vesayet açısından öngörülmesi ve bir yetkinliğin aranılması bir asırdan beri söz konu olan bir uygulamadır. Sadece Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları açısından sosyal hizmet adına görmezden gelinmenin dışında ihtiyaç duyulan ülkelere yönelik evrensel hukuk ve uygulama ve de bu talep ek bir bedel ödenmeden de bu şekilde sağlanmaktadır. Ek bir bedel ödettirilmeden ve kamusal bir görev bağlamında sosyal hizmetler ile ilgili yöntemlerden temel biri olan sosyal hizmet vaka çalışması için de bir meslek adı da özellikle belirtilerek "sosyal çalışmacılar" tarafından bir

SİR nun değerlendirilmesi ve gerektiğinde rehberlik etmek görüleceği gibi bir görev olarak da kabul edilmiştir. Bu aranılan nitelik aynı zamanda Türkiye ve ISS içinde gene geçerlidir. Mesleksel bir niteliğin aranmadığı bir durum söz konusu olduğu takdir de mağduriyet olma da dahil bu durumun engellenmesi de mümkündür. Ayrıca Türkiye dışında SIR nun sosyal çalışmacılar dışında düzenlenmesi bilim ,teknik ve hukuksal açıdan zaten mümkün de değildir. Ve bilindiği gibi YOK hükmündedir.

25.1982 den beri SHÇEK dahil yurtdışından sosyal hizmet yöntemine yönelik teknik bir temel ve zorunlu araç olarak öngörülmüş SİR için yapılmış talep için aranılan mesleksel bir nitelik ve görev ve de görevlendirilme bu şekilde söz konusudur. Üstelik SHÇEK dahil Bakanlık tarafından bir temsilci özelliğine de sahip olunması bağlamında Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu (International Social Service) tarafından düzenlenen eğitim seminerlerinde ve toplantılarında Türkiye'nin uluslararası sosyal hizmet vakaları ile çalışan meslek elemanlarınca temsil edilmesini sağlamak da ayrı bir görev olarak kabul edilmiştir. Böyle bir uluslararası mesleksel bir ilişki ve bilgi alışverişte sosyal çalışmacılar dışında bu yönde bir görevlendirme ise görüldüğü gibi söz konusu değildir. Bakanlık tarafından karşılanacak bu görev için aranılması gereken teknisyenlik boyutu bağlamında mesleksel bir nitelik ise aranılmaktadır. Şayet bu yönde bir nitelik gözetilmemiş ise ve sosyal çalışmacılar dışında sosyolog veya psikolog, öğretmen gibi kamusal bir ek gider de söz konusu olmuş ise en azından böyle bir keyfi uygulamanın engellenmesi de bu açıdan gerekmektedir.

26.Ayrıca Başkanlık tarafından yayımlar arasında "Uluslararası Sosyal Hizmet Vaka Çalışmaları "başlığı altında bu bilgilere ek olarak 5.Nisan.2016 tarihinden itibaren yer verilmeye başlamıştır. "*Türkiye'den başka bir ülkeye herhangi bir nedenle göç eden ya da yurtdışıyla bağı bulunan Türk vatandaşlarının veya Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu vatandaşların karşılaştığı ailevi ve sosyal sorunlarının çözümü için Bakanlığımız Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı / Uluslararası Sosyal Hizmetler Birimi tarafından vaka çalışmaları yürütülmektedir."* şeklinde ki bilgi Bakanlık web sayfasında da halen yayınlanmaktadır. Aynı zamanda sosyal hizmetler ilgili alanlar ve konular da açıklanmıştır. Bu konular ise görüleceği gibidir: Yaşlı, Engelli, Kadın Refahları; İletişim, Farklı Vatandaşlar evliliği, Aile Birleşimi, Ayrılık, Sağlık, Çocuk refahı; Ebeveyn Hakları, Vesayet, Velayet, Kurumsal Yerleştirme, Ziyaret Hakları, Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocuk Kaçırma, İletişimin yeniden kurulması, Köklerini araştırma, Geri Dönüş ve İkametgâh haklarıdır. Bunlar aynı zamanda Bakanlığın hizmeti alanlara da yöneliktir. Bakanlık birimlerinde yer alan ilgili Genel Müdürlük üzerinden de bu görev yerine getirilmektedir. Bakanlık müsteşarlığına bağlı olan Başkanlıkça iç dokümanlarda da görüleceği gibi aranılan bu nitelik ve özellik bu birimler içinde de geçerlidir. Ancak ve buna rağmen sosyal hizmet yöntemlerin uygulanmasına yönelik bir raporlamanın ve değerlendirmenin sosyal hizmet açısından "Sosyal İnceleme Raporu/SİR" şeklinde öne çıkan evrensel çalışmanın Bakanlık açısından "*vaka çalışması*" şeklinde hala indirgemesi ise sosyal hizmetler ile ilgili bir kargaşanın oluşmasına yönelik bu çabanın da bir örneğidir. Evrensel bilim ve uygulama açısından ise acizlik ve çaresizliğinin de diğer bir örneği olmaktadır. Bu çabalarda dahil örneğin 2014 yılında de 81 il müdürlüğüne yönelik sunum ve bu bilgilendirme de görüldüğü gibi yapılmıştır. Diğer taraftan bilindiği gibi Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müd.; Çocuk Hizmetleri Gen.Müd.; Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Gen.Müd.; Kadının Statüsü Genel Müd.; Sosyal Yardım Gen.Müd. gibi uygulamaya yönelik bu birimlerin yanı sıra Hukuk Müşavirliği gibi bu birimler tarafından sosyal hizmetlere yönelik verilmesi gereken bu hizmetler için çeşitli yönetmelikler de düzenlenmiştir. Fakat; yurtdışında yaşayan T.C. yurttaşları dahil diğer ülkelerdeki kişiler için USHO/ISS tarafından yapılan bir talep için ek bir bedelin söz konusu olmaması kamusal bir görev arasındadır. Bu birimlere bir yönlendirme ve görev söz konusu iken bu birimlerde yer alan sosyal çalışmacılarca yerine getirilen bu SIR için böyle bir nitelik aranırken ve

yurtdışındaki kişilerin yararlandırılması sağlanırken Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları için böyle bir nitelik ve özellik farklılaşmaktadır. Bir hizmet sunmak için yönetmelikler de yer verilen SİR ve sosyal hizmet konusunda eğitim almış sosyal çalışmacılar/sosyal hizmet uzmanları dışında ÇKK 3/1-e maddesi ile görüldüğü gibi sosyolog, psikolog, öğretmen, PDR gibi meslek sahibi görevli kişiler tarafından yerine getirilmesi ile de aranılan benzer bir uygulama ve nitelik görüldüğü gibi ayrışmaktadır. Buna dayalı olarak hizmete yönelik benzer bir hizmetten yararlanılmasını böylece engellenmesi de somut olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durum başta Anayasanın 90. ve 137. maddeleri ile birlikte bir aykırılığa neden olmaktadır. Bu durum özellikle yurt dışında yaşayan T.C. yurttaşları için ayrıca önemli bir örnektir. Örneğin 3 milyondan fazla bir ülkede yaşayan Almanya'daki genç ve çocuk için Türkiye için yapılan talepte sosyal hizmet konusunda eğitim almış mesleksel uzmanlık , nitelik ve özellik görüldüğü gibi Bakanlık açısından bu birim tarafından aranırken yine aynı Bakanlıklara tarafından yürütülen yönetmelikler bağlamında T.C. yurttaşı çocuk ve gençler için nitelik ve özelliğin aranılmaması aynı zamanda Anayasanın 10 maddesinde yer alan eşitliğe aykırı bir durumun oluşmasına neden olması da önemli bir gerçektir. Özellikle ÇKK/3/1-e maddesi ile öngörülen uygulama ve örnek sağlık hizmetin de tıp konusunda ki eksikliğin veteriner tarafından uygun ve layık görülmesi için somut ve güzel (?!) örnektir. İnsan ve hakları açısından bakışın da bir özeti olabilmektedir.

"Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği"

26.Ayrıca bilindiği gibi BM tarafından Çocuk Hakları gibi bol bol günleri ilan ederek dünya günü kutlanmaktadır. Dünya'da 1983 yılından beri her yıl Mart ayının 3. Salı günü de Dünya **Sosyal Hizmet Günü** olarak kutlanmaktadır. Birleşmiş Milletlerin de bir partneri olan Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından bir tanımda söz konusudur. 2012 yılından beri söz konusu olan bu tanım ise şu şekildedir. ***Sosyal hizmet, toplumsal değişme ve kalkınmanın, toplumsal birlikteliğin tesis edilmesine ve insanların yetkinlik ve özgürlüklerinin geliştirilmesine yardımcı olan uygulama temelli bir meslek ve bilim dalıdır. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmet mesleğinin odağında yer alır. Temellerini sosyal hizmet kuramları, sosyal bilimler, beşerî bilimler ve uygulamadan elde ettiği bilgilerin oluşturduğu sosyal hizmet, yaşamda karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin sağlanması için insanlar ve toplumsal yapılarla meşgul olur."*** **(IFSW, 2014)** şeklindedir. Türkiye de sosyal hizmet konusun da asli bir görev ve hizmeti öne çıkarmış olup bu yönde eğitim almış kişiler için profesyonelleşmeyi de zorunlu kılmaktadır. Evrensel bir bilim ve profesyonelleşme (ISS) gibi kurumsal yapı içinde önemli bir örnektir. Sosyal hizmet ile ilgili mesleksel örgüt ve uluslararası ilişki bu yükümlüğü daha da zorunlu kılabilmektedir. Aynı zamanda müdahil ve taraf olmayı da zorunlu kılmaktadır. Böyle bir sorumluluk ve ağırlığın taşınması hem bilim hem teknik hem de hukuksal açıdan ortaya çıkan aykırılıkların giderilmesi içindir. Tanım ve **Avrupa**'dan 32 ülkenin katıldığı IFSW *(Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu -Avrupa)* hem sistem hem uygulama açısından temel bir kaynaktır. Anayasa dahil bu yönde bir uygunluğun hak savunuculuk açısından ele alınması gerekmektedir.

27. Böyle bir tanım ve evrensel değerler açısından sosyal hizmetler yönelik uygulamaların temel araçlardan birisi olan "SİR" ve sosyal çalışma görevlisi gibi böyle yetki ve görev ile birlikte Bakanlıkta öngörülen görevlerin yer alması uygulamaları da belirlemektedir. Bakanlık ve buna bağlı böyle bir uzmanlık dahil ele alınması son yapılan düzenlemeler görüldüğü gibi daha da önemli olmuştur. Kadük ve kanunlaşmamış bir ASPB tarafından kamusal bir hizmet kapsamında verilmesi gereken sosyal yardım dahil 2828 sayılı Sosyal Hizmet Kanunu kapsamında öngörülen hizmetler için yönetmelikler bu düzenlemeler ile yine öne çıkarılmaktadır. 04.08.2018 tarihinde *"Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı"* olarak

yer alan birimler arasında görüleceği gibi Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü diğer birimler ile birlikte yer almaktadır. Yeni bir tüzel kişi özelliği bağlamında ASPB dönmemin de 9 Şubat.2013 tarihli ve 28554 sayılı Resmî Gazete de bilindiği gibi "Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği" de gibi düzenleme ve uygulama öne çıkmıştır. Yeni sistem ve yeni bir tüzel kişilik ile Bakanlığa yönelik teşkilatlanma ve görevi de içeren yapılanmanın söz konusu olması aynı zamanda yönetmelikler için bir güncellemeye de ayrıca neden olmaktadır. "1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" şeklinde yürürlük ve süre konusunda belirsizliğin yanı sıra esas veya içerik yerine usul açısından bir durumun hukuksal açıdan değerlendirilme hak sahipleri hak sahipleri ve/ya oluşan mağduriyetler içinde önceliktir. Aynı zamanda çalışanlar içinde geçerli bir durum kadro ve yetkiler için söz konusudur. Bakanlığın ibareleri arasında *"sosyal hizmetler"* gibi bir uygulamaya yönelik olduğu ise görüldüğü gibi 4.8.2018 tarihinden itibaren gayet açıktır. Dayanak ise *"1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi"*dir. Yeni bir uygulama ve düzenlemeler içinde ASŞ/14 maddesi bağlamında bir uygunluğun, tutarlılığın aranmasını öne çıkarmaktadır. Sosyal hizmetlerden yararlanmaya yönelik bir hak ve yöntemlere dayalı nitelik ve özelliğin aranılması söz konusu olan bu yönetmeliğin yeniden değerlendirilmesi de bu açıdan gerekmektedir. "Uluslararası Sosyal Hizmet Organizasyonunu/USHO-ISS" bağlamın da bakanlık yapısı açısından bir görev ve ilişki, temsilcilik boyutu ve de bu yönde yapılan talep dahil sosyal hizmetin temel bir uygulamasına yönelik Bakanlık için öngörülen görev Sosyal Hizmet Merkezi için ayrıca önemlidir. SHM ve amaç ve kapsam ve de dayanağı ise 4. madde de tanımlara görüleceği gibi yansıtılmaktadır. Bu tanımlar arasında "Değişik:RG-1/8/2013-28725" ile (i) fıkrada "**Sosyal inceleme : Birey, aile, grup ve toplulukların sosyal hizmet ve sosyal yardıma ilişkin ihtiyaç ve sorunlarının tespiti ile hangi sosyal hizmet uygulamalarından yararlandırılması gerektiği önerilerini içeren inceleme ve değerlendirme faaliyetini"** şeklinde tanımlarken" ; gene değişik (Ek:RG-1/8/2013-28725) ile (J) fıkrasında "**Meslek elemanı " ise "Sosyal hizmet, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik ile aile ve tüketici bilimleri lisans programlarından mezun olup merkezde çalışanlar**" olarak tanımlanmıştır.9 Şubat 2013 tarihli ilk bu düzenleme de ise sadece (i) fıkra ile "Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını "şeklindedir. Dolayısı ile ÇKK nunda öngörülen 35. madde de yer verilen "Sosyal inceleme" ile (3/1-e) maddede yer verilen "Sosyal Çalışma Görevlileri" üzerinden yapılan bir tanımlama daha sonra meslekler tarafından görev yerine getirilmesini içindir.

28.)Yönetmelik ve amaç ise; *"sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesi, çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici, rehberlik ve danışmanlık odaklı sosyal hizmetlerin, hizmete erişim kolaylığı esasıyla bir arada ve gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği içinde sunulduğu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı sosyal hizmet merkezlerinin, kuruluş ve işleyişine, yürütecekleri hizmetlere ilişkin usul ve esaslar ile merkezde çalışan personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek*" içindir. (Mad.1). Bu merkezlerin esasları, hizmet ilkeleri ve görevleri ise 5. 6. ve 7. maddeler de düzenlenmiştir. Bu düzenleme aynı zamanda ÇKK nun 6. maddesi kapsamında yapılan ihbar yükümlüğünde aynı zamanda yerine getirilmesi ile de ilişkilidir. Bu bağlamda bir sosyal hizmet komisyonunun oluşturulması ve yöndeki görev ve yetkileri ile karar alma süreçleri 8,9,10 uncu maddelerde de belirtilmiştir. Sosyal hizmete yönelik birim ve branşlar ile yardımcı dahil merkez müdürlüğünce idari açıdan oluşan bu komisyonun il müdürlüğünce onaylandığı bu komisyon ile sosyal hizmetlere yönelik bu hizmetlerin idari açıdan bir değerlendirilmesinin söz konusu olduğu idari bir işlemde kabul

edilmiştir. Bakanlıkta söz konusu olan sosyal hizmetlere ve sosyal yardımlara da yönelik bu konuda eğitim almış bir niteliğin aranmadığı ve asli görev bağlamında bir çoğunluğun komisyon oluşturulmasında gözetilmediği bir durumda ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda "*müdahale*" gibi sosyal hizmet alanına yönelik kendi bilim ve teknik açıdan ayrı bir ayrışma /branşlaşma şeklinde ayrı bir özellik yerine bu yönde bir karmaşa da sağlanarak meslek ve branşların somutlanması da engellenmiştir. Aranılması gereken teknik özellik ve beceri de yok edilmiştir. Böylece kamusal açıdan sosyal hizmete sunulanların yararlanılması önemli bir hak ihlali boyutuna da neden olmaktadır.

29)Yönetmelikte yer verilen "hizmet birimleri ve görevleri" ise 11-15. maddeler de içermektedir. Dolayısı ile öngörülen bu birim ve görevler ile gene Bakanlığın merkez biriminde yer verilen AB ve Dış İşler Başkanlığınca yurtdışında yaşayan T.C. vatandaşları dahil diğer kişilere yönelik talebin Uluslararası Sosyal Hizmet Bürosunca görevlendirilmeleri sağlanmaktadır. Yönetmelik ile oluşturulan bu SHM ne yönlendirilmeleri sonucu bu görevin yerine getirilmesi de gerekmiştir.. "Merkezde Çalışan Personelin Görev ve Yetkileri" başlığı altında ise müdür ve yetki görevleri 16. madde de belirlenirken bu görevlerin arasında yer verilen (d) fıkrasında "*Merkez tarafından elde edilen verilerin analiz edilerek sosyal hizmet modeli geliştirilmesine katkıda bulunulmasını ve ilgili sosyal hizmet modellerinin uygulanmasını sağlamak*." da ayrıca öngörülmüş. Ancak hem idari yönetim hem de teknik açıdan sorumlu olan bu görev için özellikle sosyal hizmet modelini geliştirip uygulaması için aranılmış olan mesleksel nitelik ve yetkinlik ise söz konusu değildir. Bu aynı zamanda oluşturulan komisyonun kuruluşlar dahil hizmet alan açısından değerlendirilmesi ve gözetilmesini de belirleyerek bu yönde bir keyfiliğin oluşmasına neden olabilmektedir.

30.Sosyal hizmetlerden yararlanmaya yönelik yaklaşımı yansıtan bu bölümde yer verilen 18.madde ise 9.Şubat 2013 tarihinde "*Sosyal Çalışma Görevlileri"* başlığı iken 1.8.2013 tarihinde bu başlık görüldüğü gibi "*Meslek elemanı*" başlığı şeklinde değiştirilmiştir. İçerik aynen devam ettirilmiştir.18/A madde ile de Sosyal Çalışmacı başlığı altında ayrı bir düzenlemeye de yer verilmiştir. Bu 18. madde ile de; **merkezde**, sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimcisi, öğretmen, psikolojik danışman ve rehber öğretmen ile aile ve tüketici bilimleri bölümü mezunu olan meslek mensupları tarafından belirtilen görevler de belirtilmiştir. Sosyal hizmet sunulacak birey ve ailelere yönelik, sorunların çözümü için mesleki çalışmalarda bulunmak, rapor düzenlemek ve bunlarla ilgili işlemleri yürütmek ile ilgili mevzuat uyarınca öngörülen tedbirlerin uygulanması ile gerekli hizmet modelinin bireylere ve ailelere sunulmasına yönelik sosyal inceleme raporunu düzenlemek ve amirine sunmak şeklinde bir görev de öne çıkarılmıştır. Dolayısı çocuk dahil bireylere yönelik Bakanlıkça yürütülecek sosyal hizmet için öngörülen bu görevin yerine getirilmesi için raporlama dahil bu yönde ki işlemlerin sosyal hizmetler konusunda eğitim almış sosyal çalışmacılar dışında ki diğer meslek elemanlarınca da yerine getirilmesi sağlanmaktadır. ÇKK da özellikle öngörülen sosyal inceleme raporunun düzenlenmesi de görüldüğü gibi sağlanmaktadır. Amirlerine bu şekilde sunulması ile de teknik boyut yerine idari yönetimsel ve de vesayet boyut öncelik olarak da çıkarılmıştır.

31)Diğer taraftan altı ay sonra 01.08.2013 tarihinde 18. madde de sosyal çalışma görevlileri yerine yapılan bu düzenlemeye ek olarak sosyal çalışmacı başlığı altında (18/A) maddede yapılan düzenleme ile daha önce söz konusu olmayan "sosyal çalışmacı" bir mesleksel olarak yer alması sağlanmıştır. Görüleceği gibi bu düzenleme ile sosyal çalışmacının 18. madde de belirtilen görevlerinin yanında diğer görevler de belirtilmiştir. Bu şekilde söz konusu olan raporlama ve de bu yöndeki yetki ve görev mesleksel bir ilişki ile ayrı bir şekilde kurularak sanki bu bağlamda bir görev ve yetki söz konusu oluşturulmuştur. Bu ilişki ile de bağlı olarak; sosyal hizmet sunulacak birey, aile, topluluk ve topluma yönelik sorunları tespit etmek, değerlendirmek ve ihtiyaç duyulan hizmetleri belirlemenin öngörülmesi ile planlanan

hizmetlere yönelik bilimsel yöntemlerde öngörülen müdahale tekniklerine uygun mesleki çalışmalarda bulunmak için ihtiyaç duyulan bir müdahale konusu ile ilgili yetkinlik için bu yönde bir bilgi ve mesleksel bir nitelikte aranılmıştır. Birey ve ailelerin desteklenmesi ve güçlendirilmesini sağlayacak mesleki müdahaleler yapmak ile buna yönelik mesleki uygulamaları değerlendirmek, izleme çalışmalarını yürütmek ve yeni hizmet modelleri önermenin yanı sıra bir yükümlülük olarak sunulan hizmet için sunulan birey ve aileler hakkında düzenlenen form ve raporlarla ilgili iş ve işlemlerini de yapma konusun da mesleksel bir yetkinlik ile bu görevin yerine getirilmesi de öngörülmüştür. Aslında 18/A madde de sunulması gereken sosyal hizmetler uygulaması ve bu yöndeki niteliğin 18 inci madde ile bir ilişkisi de kurularak özellikle kamusal bir harcamanın yanı sıra sunulan bu hizmet için gerekli ihtiyacın buna göre belirlenmesi için dayalı teknik bir bilgiye sahip olunması bu şekilde gözetilmemiştir. Bu yönde ki bir raporlama sonucun da uygun araçların belirlenmesi ve müdahale konusun da yetkilendirip işlemlerin yerine getirilmesi için de gereken nitelik bu şekilde genişletilmiştir.

31.)Sosyal çalışma görevliler şeklinde 2005 ve 2012 yılların da yapılan tanımla yapılan bu düzenleme ve sosyal çalışmacılar dışında meslek elemanları olarak psikolog başlığı altında 19. madde de çocuk gelişimcisi için 20. madde, psikolojik danışman ve rehber öğretmen için ise 21. madde ,sosyolog için 22. madde, 24. madde de öğretmen ve de aile ve tüketici bilimleri bölümü mezunu olanlar 25. maddelerde ayrıca düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerde de görüleceği gibi bu meslek elemanlarının sahip olunduğu eğitim ve özelliklerinin yanı sıra alanlarına yönelik mesleksel görevler ayrı bir şekilde belirlenmiştir. Bunların önüne ise meslek elemanları başlığı ile 18. madde de yer verilen görevler görüleceği gibi öncelikli olarak her madde de öne çıkarılmıştır. Mesleksel özellik ikinci plana atılmıştır. Sosyal hizmet müdahalesi dahil öngörülen benzer işlemin belirlenmesi bu şekilde kabul edilirken aynı zamanda yönetimsel görevde ek olarak yer almaları da sağlanmıştır. Böyle bir düzenleme aynı zamanda sosyal hizmet ile ilgili asli görev özelliğini de kaybetmeye yöneliktir. Sosyal hizmet eğitimi konusundan sahip olunan bilgilerin ve yetkinliğin diğer bilgiler ile de benzer kılınmak istenmesi ile sorumlu bir yetki konusunda ayrı ve ek bir yetkinlik kazandırılmıştır. Aslında 18. madde de yapılan bu iki düzenleme hizmeti sunmak için değil idari açıdan oluşan bir keyfiliği öne çıkarmak istediği de görülmektedir. Bu yönde teknik bir beceri ve/veya iyi niyetten uzak bir kurnazlığı da yansıtmaktadır. Yönetmelikte ayrıca "*ortak görevler*" başlığı altında 27. madde de yapılan bu düzenlemeler ile 18. madde dahil diğer meslekler için öngörülen görev ve yetki daha da genişletilmiştir.

33.) Böylece kendi meslek alanlarının dışında böyle bir yetkinlik ve görev kendileri açısından da benimsenmiştir. Örneğin bir öğretmenin; öğretmenlik dışında görev yapabilme veya bir psikoloğun, PDR nin bir psikolog ve PDR gibi kendi alanına çıkması bir veterinerin kendini tıp doktoru gibi zannetmeleri gibidir. Özellikle de kişilerin yurttaşlık bağlamında toplum açısından korunup kollanmasına ve özgürleşmesi için temel haklardan biri olan insan hakları dahil diğer temel hakların gözetilmesi ve de bu yönde kamusal bir yükümlülük olarak öngörülen ve uygulamalı bir bilime de dayalı olan sosyal hizmetler ile ilgili böyle bir kamusal durum diğer mesleksel durum ve düzeyi de aynı zamanda yansıtmaktadır. Ben her işi yaparım yaklaşımı ile de uygulamalı bir bilim olmayıp teoriye dayalı sosyoloji de lisan eğitim almış kişilerin bir sosyolog olarak bir uygulamada bir meslek olarak yer almasının sağlanması ile de; bu şekilde yer verilen diğer meslekler tarafında da yapılan bu cüret ötesi benimsenme mesleksel açıdan var olması gereken bir sorumluluğu ve "etik" gibi değerleri de anlamsızlaştırmaktadır. Özellikle ÇKK/3-1-e maddesi ile sosyal çalışma görevlisi şeklindeki bir tanım yönetmelik ile de uygulamaya görüldüğü gibi yansıtılmaktadır. ASŞ/14. maddesi bağlamında sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına ulaşımını açıkça engelleme kaynaklığı bu maddeyi somut yapmaktadır. Bu durum başta Dünya Sosyal Hizmet Gününü; Uluslararası

Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) gibi bir yapıyı, evrensel sosyal hizmet tanımı; Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu- *The International Social Service (ISS)- http://www.iss-ssi.org/index.php/en/*; BMÇHS; AİHS, ASŞ ve 13. 14. maddeler birlikte ele alındığında sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına yönelik söz konusu olan sosyal hizmetin nasıl yozlaştığının da bir örneğini bu yönetmelik kısaca özetlemekte ve yansıtmaktadır. Ayrıca Afganistan dahil yurtdışında sosyal hizmetlere yönelik böyle mesleksel uygulama evrensel değer açısından görüldüğü gibi söz konusu değildir. Özellikle de Türkiye'nin de yer aldığı sistem açısından ve kaynak kanunlar birlikte ele alındığın da ise Kıta Avrupa'sında bir asırdan beri mümkün değildir. Sosyal hizmetler ile ilgili toplumsal açıdan gerekli bu boyut Afganistan'ın da ötesinde gözetilmeyerek siyasi ve idari yönetim açısından "*mahmurlaşma*" gibi bir yaklaşıma ek katkılar da sosyal hizmetlere ulaşımın engellenmesine yönelik olup hala devam edebilmektedir. (https://www.unicef.org/infobycountry/files/Justice_for_Children_4_FINAL.pdf) Ayrıca bu mesleklerin maddi açıdan haksız bir şekilde yararlanması da bu katkılar ile görüleceği gibi mümkün olmaktadır. "*Sosyal Politika*" başlığı altında ve ASŞ/14. maddesine rağmen başta bu yönetmelik olmak üzere evrensel sosyal hizmet dışında böyle bir uygulamanın özellikle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başlığı altında benzer bir şekilde devam edip edilmeyeceği de hak sahipleri açısından değerlendirmeyi zorunlu kılmakta olup ortaya çıkan aykırılıkların hukuksal sürece yansıtılmasını hem hukuk hem de sosyal hizmet açısından görev yapmaktadır.

34.Ayrıca bilindiği gibi 3.6.2011 tarihinde yürürlüğe giren 633 sayılı kararnamenin aynı zamanda tasarı ile TBMM'e sevki sonucu 24,25,26 Dönemlerde bu tasarını ivedilikle görüşmemesi ve muhalefet partileri tarafından da Genel Kurula götürülmemesi sonuçlar ve mağduriyetler içinde önemlidir. Kadük ve kanunlaşmamış ASPB ile ilgili bu süreçte ayrıca görüldüğü gibi 06.02.2014-6518/120 md. ile bir düzenleme de yapılmıştır. Sosyal hizmet kuruluşlarının devri ile ilgili düzenleme de yer alan birinci ek madde ile Bakanlığın taşra teşkilatında yer alan sosyal hizmet kuruluşları Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek esaslar çerçevesinde il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredilebilir. Bakanlık, hizmet alanları ile ilgili olarak il özel idareleri, belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ortak projeler yürütebilir şeklindedir. "*Cumhurbaşkanlığı kararıyla belirlenecek*" şeklinde düzenleme dışında aynı başlık ve içerik 95. maddeye de kararnameye de görüldüğü gibi aynen taşınmıştır. Sosyal hizmet kuruluşlarına devir edilecek kuruluşların idari açıdan ve sosyal hizmetlerden yararlanma konusunda kamusal hizmet açıdan yer alması hem hak sahipleri hem de kamu harcamaları açısından vergi mükellefleri için belli bir nitelik ve özelliğin de aranmasına neden olmaktadır. Böyle bir temel hakka sahip olması konusunda bir gözetim ve denetimin ve güvencenin ASŞ/14 maddesi açısından sorumlu ve yükümlüğü kılınmasını da özellikle öne çıkarırken teşkilat ve görev açısından yer alan "*Sosyal Hizmet Merkezi"* gibi birim ve buna bağlı oluşturulan komisyonlar bu devrileri de ayrıca önemli kılmaktadır. Sosyal hizmetlere yönelik yozlaşma ve yaklaşım aynı zamanda Bakanlıkta yer alan birimler ve bu birimlere kurulacak komisyonları ve denetim gibi görevde yer alanları için de önemlidir. Bu yönde en azında belli bir çoğunluğun aranması sosyal hizmetler konusunda asli görev özelliğinin aranılması içinde bir zorunluluk ASŞ/14 maddesini yükümlü kılmaktadır. Keyfilik ile birlikte devir konusunda yapılacak devir işlemlerin hukuksal açıdan güvence altına alınmasını yükümlü ve sorumlu kılmaktadır. Bu yükümlüğün ve sorumluluğun yerine getirilmemesi ve sosyal hizmetlerden yararlanmasının engellenmesinin temel kaynağının ise ÇKK/3-1-e ile sosyal çalışma görevlisi tanımlama ile de ilgi olduğu da gayet açıktır. Ortaya çıkan bu hukuksal sorunun da yine hukuksal açıdan giderilmesini de bu açıdan zorunlu kılmaktadır.

ASPB, SOSYAL YARDIMLAR, SOSYAL YARDIM VE DAYANIŞMA VAKIFLARI İLE YOKSULLUĞUN İSTİSMARI

ASPB

35) 03.06.2011 tarihinden beri sosyal hizmetler ve yardımlara yönelik ASPB tarafından gerçekleştirilen uygulamanın Anayasa da öngörülen özellikle 2. 5. 90. 91. 113 sayılı yükümlüğe rağmen TBMM tarafından yetkisini yürütmeye devredildiği bir durumda ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmetler açısından yozlaşmayı da içeren yaklaşım ve düzenlemeler bağlamında çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler dahil sosyal hizmetlerden yararlanmaya ve sosyal yardımlar için 2011'den beri asli görev adına ASPB tarafından bir uygulama da bu görevler kapsamında öne çıkmaktadır. Hem kişisel hem de toplum açısından ortaya çıkan yoksunluk ve sosyal sorunların giderilmesine yönelik böyle bir görev ve yapılanma ile ilgili olarak en son 2018 yılı bütçesinde ASPB için 26 milyar 690 milyon 506 bin lira TBMM de görüldüğü gibi kabul edilmiştir. Yine kaynağını vergilerce karşılanan ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre ise sosyal sorunların giderilmesi için sosyal yardım programları aracılığıyla toplumun tüm kesimlerine ulaştırıldığından bahsedilmektedir. (Belediye gibi yerel birimleri içermediği de anlaşılmaktadır). Merkezi yönetim açısından sosyal yardım programları çeşitlendirilmiş ve bu kapsamda 2018 Yılı Bütçesinde sosyal harcamalar için ayrılan kaynak miktarı 50,8 milyar TL'ye çıkarıldığı da açıklanmaktadır. Yoksun ve buna dayalı yoksul kişiler için kişi başına 8 TL gibi bir harcama sosyal sorunların giderilmesi içindir. Diğer taraftan 5 milyon işsiz ile oluşan bir sürelilik bu ihtiyacı arttırırken aynı zamanda 23 milyon çocuklar için koruma boyutu bu ihtiyaçları daha da arttırmaktadır. Yoksunluklar ile ilgili bu durum yaşlılar, engelliler gibi yeni ihtiyaç ve önemi de ayrıca içermektedir. Toplum adına sosyal koruma için sosyal hizmet ve sosyal yardım arasındaki ayırımın ve yaklaşım açısından evrensel bir değerlendirme ele alındığında ise aynı zamanda bir uzaklaşmayı da yansıtmaktadır. Ortaya çıkan yoksunluklar dahil çeşitli sosyal sorunların giderilmesine yönelik böyle bir yaklaşım ile de ödeme gücü olmayan 9,4 milyon vatandaşın sağlık giderlerini karşılamak amacıyla 8,2 milyar TL,500 bin engelli vatandaşın evde bakımına destek amacıyla 6,4 milyar TL öngörülmüştür.65 yaş üstü yaşlılar, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlar ve engelli vatandaşlarının yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamındadır.110 bin çocuk ve gencin ailelerinin yanında yetişmelerine imkan sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için ise 934 milyon TL ödenek öngörülmüştür. Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadınlara barınma hizmeti, psiko-sosyal destek, il avukatları ve Barolar tarafından hukuki destek, 0-6 yaş arası çocuklarına kreş imkanı sağlanmakta ve aylık net asgari ücret tutarının yarısına kadar harçlık verilmektedir. Şiddet mağduru kadınlarına sağlanan barınma imkânı için 5 milyon TL; çocukları için sağlanan kreş hizmeti için 2 milyon TL ödenek öngörülmüştür. Korunmaya muhtaç çocukların korunmalarını gerektiren süre içerisinde aile ortamında yetiştirilmeleri amacıyla yürütülen koruyucu aile hizmetleri kapsamında koruyucu ailelere yapılacak ödemeler için 2018 yılında 104 milyon TL ,65 yaş üstü yaşlıları, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlar ve engelli vatandaşların yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 1,2 milyon vatandaş için 5 milyar 943 milyon TL, ekonomik yoksunluk içinde olan 110 bin çocuk ve gencin ailelerinin yanında yetişmelerine imkan sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 934 milyon TL ödenekte öngörülmüştür. Çocukların yoksunluk açısından her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere hizmet verdiğini iddia eden ASPB na bağlı çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk kuruluşlarının giderleri için 536,9 milyon TL ödenek öngörülmüştür. Ev tipi kuruluşlarda bakım hizmetinin verildiği Çocuk Evlerinin giderleri için ise 297,4 milyon TL ödenek görüldüğü gibi ayrılmıştır.

36..Nüfusun 80 milyon olduğu günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nde TUİK verilerine göre en azından % 22 oranında ki yoksunluk ile birlikte şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk

açısından en azından 16 milyon kişinin veya en azından 4 milyon ailenin yoksulluk içinde olduğunu da öngörmek mümkündür.5 milyon işsiz ve çocuklar dahil yoksunluğun ve yoksulluğun sürekli kılınması bu sosyal sorunların önemli ve temel parçasıdır. Bu bilgiler önemli bir sosyal sorunu öne çıkmakta olup sosyoekonomi ve sosyopolitika dahil yönetim açısından yapılan tercihin de bir sonucudur. Kişiler ve toplum açısından sosyal sorunların giderilmesine yönelik bir çaresizliğin ve sosyal sorunlar ile ilgili boyutunun giderilmesini de öne çıkarmaktadır. Sosyal adalet ve eşitlik adına sosyal hizmet(ler) ve şiddetli maddi konusundaki yoksunluğun giderilmesine yönelik sosyal yardım için kamu harcamaları da öne çıkmaktadır. Buna bağlı olarak vergi oranı sosyoekonomi ve sosyopolitika açısından yapılacak tercih için önemli olup bu ilişki zaman zaman siyaset açısından ve çeşitli şekilde gündeme gelmektedir. Vergi veren ile yöneten açısından öne çıkarılan tercih ve yapılan seçim uygulamaları da belirlemektedir. Vergi oranın düşük olmasının istihdama ve işsizliğin giderilme iddiası ile ortaya çıkan sosyal sorunların giderilmesinde öne çıkarılan sosyal yardım gibi yöntem ve uygulama hem seçmen hem de vergi verenler açısından tercihlerin de arasındadır. Hayırseverlik/yardımseverlik gibi bir yöntem kamusal açısından tercihlerinde bir parçasıdır. Kişisel dahil dayanışma ve gönüllükte bir araç olup politika ve yaklaşım ekonomi ve siyaset açısından çare olabilmektedir. Ancak genç işsizliğin en az %25 e çıktığı ve resmi olarak genel işsizlik oranının %11-12 olduğu böyle bir işsizlikte sosyal sorunun önemli bir parçası olmaktadır. Yoksunluk ve yoksulluk konusunda bir süreklilikte öne çıkmaktadır. Ekonomi yönetim ve yaklaşıma dayalı olarak çeşitli yoksunluğa ve yoksulluğun sürekli kılınmasına da neden olması da önemli bir gerçektir. Evrensel bir ölçü ve değerlendirme konusundaki yoksunluk sürekliliği ve çözümsüzlüğü de devamlı kılabilmektedir. Böyle bir tercihe kaynaklı sosyal sorunların boyutları ve giderilmesi için öne çıkarılan sosyal yardım ve uygulamalar konusunda yapılacak tercih ve seçimler riskler ile birlikte daha da önemli kılmaktadır. Diğer taraftan anayasa ile ilgili bir yükümlülükte ayrıca öne çıkmaktadır. Yükümlüğün yerine getirilmesi yerine vurdumduymazlık/görmezden gelmelerde bu tercihlerin arasındadır. Bu durum hem sosyoekonomiyi hem de sosyopolitikayı öne çıkarmakta olup politika geliştirme ve çözümler dahil uygulamaların hukuk ve adalet adına yeniden değerlendirilmesini de gerektirmektedir. Aynı zaman da ailelere ayda ikiyüz Türk Lira ile yapılan bir sosyal yardım ve 4 milyon yoksul ailelerinin sürekli kılınması, hedef ve araç olması sosyal ve siyaset ve demokrasi açısından yeni sorunlara da aynı zamanda neden olabilmektedir. Gelir dağılımında ki adaletsizliğin yansıması ve oluşan uçurum sorunların çözümünü daha da zorlaştırmakta olup Suriye'deki iç savaş sonucu göç ek sorunlara da gebedir. İnsanca bir yaşam koşullarını sağlamak için ortaya çıkmasında en azından bir iyilik halini öne çıkardığı gibi temel haklar açıdan insanlık ile ilgili eksiklik ve yoksunlukları giderme konusunda öne çıkan yöntemlerden biri olan sosyal yardımın insan hakları için ilişkiyi bu açıdan öncelik yapmaktadır. Yine sosyal hizmetler ile ilgili uygulamayı da zorunlu kılmaktadır. Evrensel bilim ve tekniğe dayalı bir uygulamanın öne çıkarılması ile ölçü ve değerlendirme sosyal adaletinde sağlanması da neden olmaktadır. Adaletli ve güvenli bir toplumu da mümkün kılmaktadır. Hayırseverlik /yardımseverlik ile ilgili kişisel bir davranış ile kamusal bir hizmet ve hukuksal açısında bir ayrıştırmayı da ayrıca gerektirmektedir.

Sosyal Yardımlar

37.Toplum adına bu yönde ki çaresizlik ve de sosyal ve hukuk devlet adına 2018 yılında 763 Milyar TL için bir bütçe ve 50.8 milyar TL'nin sosyal hizmetleri içeren bir sosyal yardıma ayrılmış olması başta yoksunluk dahil sosyal hizmetler ile ilgili birlikteliği içermektedir. Anayasa açısından hem kişiler ile ilgili temel haklar hem de bunlara dayalı sosyal sorunların giderilmesi için öngörülen taahhüt ve yükümlülük ile birlikte yaşanılan sorunların büyüklüğü ve öneme rağmen ortada ki dağınıklık ve savurganlıkta öne çıkmaktadır. Sosyal hizmetler ile ilgili evrensel bir iyilik hali için ölçü ve değerlendirme yerine keyfilikler hukukun

üstünlüğüne rağmen öne çıkmaktadır. Yüzde 6.7 gibi merkezi bütçeden ayrılan böyle bir oran ve keyfilikle birlikte yapısal ve uygulama dahil teknik ve hukuksal açıdan bir uygunluk ve tutarlılığın hala aranılmaması, gözetilmemesi nedeniyle asli bir görev olan sosyal yardım ve sosyal hizmetleri evrensel açıdan ayrı ayrı değerlendirmeyi de gerekmektedir. Temel haklara kişisel açıdan adil bir şekilde ulaşılmasını savunmak ise hem hukuk hem de teknik açıdan uygunluk ve tutarlığın aranması evrenselliği de zorunlu kılmaktadır.

37.Özellikle ve TBMM kanunlaşmamış ve sosyal sorunların giderilmesine yönelik hukuksal açıdan oluşturulan bu boşluğun (?) devamı sonucu ASPB ile 23 milyon çocukların korunması sosyal hizmet adına öne çıkarılmaktadır. Örneğin yoksunluklar arasında yer alan toplumlar ile birlikte toplumun en korumasız olan çocukların istismarı veya kadınlara yönelik cinayetler gibi önemli sorunlar için toplumsal açıdan oluşan yoğun baskıların giderilmesine yönelik çaresizlik ve çabalar uygulamanın ve kaynağının da bir parçası olmaktadır. Bu yoksunluğa yaşlılar veya engellilerde ayrı ayrı ve birlikte dahildir. Yine ASDEP (Aile ve sosyal destek programı) gibi sosyal hizmetler dışında kendine özgü bir uygulamalar için çeşitli çözüm aramalar da öne çıkmaktadır. Uygulama ve çözümlere yönelik çeşitli görev, yetki ve yapılanma açısından yer alan birimler arasında ise görüldüğü gibi Sosyal **Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM)** de öne çıkmaktadır. 633 saylı kanunlaşmamış ASPB da yer alan birimlerin arasındaki Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün görevleri arasında görüleceği gibi Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlar alanında ulusal düzeyde uygulanacak politika ve stratejilerin oluşturulması çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek görevlerin arasındadır. Bu bağlamda **3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun** amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak.(md/b) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak.(md.c) ve yine 3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usûl ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek şeklinde görevler görüleceği gibi özel hukuka dayalı kurulmuş vakıflar tarafından yürütülen bir sosyal yardımı görev yapmaktadır. Mevzuatta kamu kaynaklarıyla yardım yapılması öngörülen kişilere aylık, tazminat, ücret, yardım veya başka bir ad altında yapılacak her türlü sosyal yardımın ödenmesi ve anılan yardım ve ödemelerin veri tabanına işlenerek izlenmesi ile ilgili işleri diğer birimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde yerine getirmek; diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılmakta olan her türlü sosyal yardım ve ödemelerin veri tabanında izlenmesine ilişkin işlemleri yürütmekte görevlerden birisidir. Yoksullukla mücadeleye ve Genel Müdürlüğün görev alanına giren diğer konulara ilişkin olarak araştırma ve incelemeler yapmak, proje hazırlamak ve uygulamak. Yoksullukla mücadele alanında uluslararası gelişme ve uygulamaları izlemek, değerlendirmek, ülkemiz açısından yararlı görülen modelleri uygulamaya koymak şeklinde bir görevde söz konusu olup sosyal yardım konusunda başta kaynak kanunlar olmak üzere Avrupa Sosyal Şartı ile öngörülen taahhüdün yerine getirilmesini de görev yapmaktadır. Yine Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi ile ilgili işleri yürütmek. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürünü kökleştirici çalışmalar yapmak, geniş kitleleri kapsayan yardım kampanyalarını koordine etmek ve desteklemek (Ek: 11/10/2011-KHK-662/2 md.) Sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespit testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla iş birliği yaparak uygulamak. Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak şeklinde bir görev öne çıkarılmıştır. Bu görev "1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" bağlamında 4.8.2018 tarihinden beri kurulmuş olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında birimler arasında 73.madde de aynen yer almaktadır.

38.Dolayısıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında yer alan bu birim ve görevler görüldüğü gibi aynı yaklaşım ile devam edileceği de görülmektedir. Şiddetli maddi yoksunluk bağlamında öne çıkan yoksulluk için böyle bir görev bağlamında kamuoyu açısından ısınma/barınma ile ilgili olarak kömür yardım dağıtımı gibi bir yardım veya beslenme ile ilgili makarna dahil koliler şeklinde ki dağıtım ve yöntemler için yansıyan görüntülerde uzun zamanda beri bu uygulamanın önemli yansımalarıdır. Bu arada sosyal yardımın yasal düzenlemeler arasında somut hangi tanımı söz konusu olmadığı gibi ancak bu tanım kamusal açıdan Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2001 yılında yapıldığı da görülmektedir. " *Yerel ölçüler içinde asgari seviyede dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yoksun kalmış kişilere resmi kuruluşlar veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan, kişileri en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirmek amacını taşıyan parasal ve nesnel sosyal gelirden oluşan bir sosyal güvenlik yöntemi ve bir sosyal hizmet alanıdır*" (DPT,2001: 51).Sosyal yardımın aynı zamanda sosyal hizmetini de içeren tarihsel bir sürecin bir parçası olması bu gelişmelerinde birlikte ele almasının gerekmiştir. Tarihsel süreç bağlamında sosyal devlet gibi bir nitelik ve özelliği yakın tarihte birlikte öne çıkması da bu sürecin bir parçası olmaktadır. Yeni yöntem ve uygulamaların da farklı şekilde ele alması ise ASŞ gibi sözleşmeler ile yeniden ele almasının gerekmiştir. Özellikle dinsel görevler bağlamında öngörülen dayanışma ve yardımlaşmanın hayırseverlikten sosyal yardım gibi asli kamusal hizmet ve göreve dönüşmesi de Türkiye için geçerlidir. Ancak sosyal yardım başlığı altında tanım dahil kamusal açıdan böyle bir belirsizlikte öne çıkmaktadır. Özellikle sosyal yardım adına öne çıkan uygulamalar ve yöntem açısından bir farklılıkta öne çıkmaktadır. Bu bağlamda günümüzde söz konusu olan sosyal yardımlar ile kişiler açısından öne çıkan bu yoksunluk ve süreklilik bir çözüm olmadığı gibi araç olması evrensel bir uygulamanın uzaklaşmasına neden olmaktadır.1995 yılında yapılan bir çalışmada yapılan bir tespitte "Yoksulluğun İstismarı ve Savurganlık" tan günümüze gelmesi ve bu yönde yapılan değerlendirmeler de bu süreci yansıtmaktadır. Böyle bir durum 16 Nisan 2017 tarihli halk oylamaları dahil çeşitli seçim dönemlerinde genellikle yansıtılan görüntülerin de bir özeti olabilmektedir. Bu görüntüler ile ile birlikte ASPB 'nın 2016 yılındaki faaliyet raporuna göre sosyal yardım harcama tutarlarının 32 milyar TL olması ve 2018 de 51 Milyara TL ulaşılması %60 gibi artışı da öne çıkarmaktadır. 2001 yılında 61 milyon nüfus ve 50 katrilyon(milyar) bütçe ile de 1.3 Milyar TL'den, (1 ABD Doları = 1.0007 TL) ile ortalama 1.2 Milyar ABD Dolardan 11 Milyar ABD dolar bir artışta görülmektedir. Bu artış aynı zamanda sosyal sorunları engellemeye yönelik ol(a)madığı aksine bir durum da ortaya çıkmaktadır. 2018 yılı için ortalama 80 milyon nüfus ve 760 milyar TL (205 Milyar ABD doları) bütçe ile de 12 Milyar ABD Dolarının karşılığı bir harcama konusunda gelinen nokta ve uygulamalar sosyal ve hukuk devlet açısından bir uygunluğun aranmasını da gerektirmektedir. Özellikle 2004 yılın da Anayasanın 90. maddesi ve Avrupa Birliği ile oluşan ilişkiler sosyal yardımları ve verimliği hukuksal açıdan yeni bir boyuta taşınmaya neden olmaktadır..

39.Diğer taraftan bu rapora yansıtan bilgiler bağlamında görüleceği gibi sosyal yardımlardan faydalanan hane sayısı (3.154.069) dir. Düzenli yardımlardan faydalanan hane sayısı (2.342.946) dır. Geçici (Süreli) yardımlardan faydalanan hane sayısın ise (2.046.888) olduğundan bahsedilmektedir. Bu veriler bağlamında 2018 yılında en azından 4 milyon yoksul hane görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Bakanlığın diğer birimlerinin yanı sıra Sosyal Yardım ve Dayanışma Teşvik Fon (SYDTF) kaynaklarıyla 2016 yılında yapılan yardımlara aktarılan tutar ise (5.018.086.885.TL) dir. Gelir Vergi Mükelleflerinden %98 oranında bir kaynak aktarılmakta olup diğer geliri ise trafik cezalarından kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile

teşvik gibi merkezi bütçe dışından bir kaynak geliştirme yerine merkezi yönetim açısından toplanan vergilerin aktarılması ile harcamaya yönelik bu kaynağın "*fon*" adıyla öne çıkarıldığı bir yöntem ve uygulama sosyal yardım adına öne çıkmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları/SYDV

40.Çeşitli yardımlar için öngörülen böyle bir "*vakıf*" yapılanması, uygulama ve genel bütçe ile birlikte kamu harcaması tarafından %99 oranında oluşturulan bir "fon" öne çıkmaktadır. Sosyal yardım programlarıyla hem yoksulluk içinde bulunan ve hiçbir sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, engelli ve ihtiyaç sahibi kimselere yardımcı olunduğundan da böylece bahsedilmektedir. Aslında şiddetli maddi yoksunluk gibi süreklilik dahil sosyal sorunların giderilmesine yönelik asli bir görev ve iddiası ve de görüntüsü ile hem istihdam odaklı, mesleki eğitim ve proje destekleriyle işsiz, eğitimsiz kişilere yardımcı olmakta bu uygulamaların parçasıdır. Sosyal hizmet yöntemleri de öne çıkarılmak istenmektedir. Türkiye'de il ve ilçelerde sayıları bine yaklaşan "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları/SYDV" aracılığıyla sosyal yardımlarını yurt çapında koordineli bir şekilde ASPB tarafından yerine getirdiği de bu arada öngörülmektedir. Fakat anayasa da asli görevler açısından öngörülen bütünlük ve sosyal hizmet yöntemler ve uygulamalar yerine onbin çalışan ile "*zekât memurluğu*" gibi benzer bir nitelik ve özellik sonucu kendine özgü bir uygulama da böylece öne çıkmaktadır. Hukuk dahil asli bir görev yerine devredilen 2018 yılında 7 milyar TL gibi vergi verenlerce karşılanan kaynak ve görevler ile öngörülmektedir. Böyle bir yöntem ile harcanması da bu hedefin bir amacı ve aracıda olmaktadır. Senede ortalama aile başına iki bin Türk lirası ile sosyal sorunların giderilmesi de hedeflenmektedir. SYDV ları ise bilindiği gibi 29.05.1986 tarihinden beri 3294 sayılı "*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu"* bağlamında öne çıkarılmıştır. Kamuoyunda ise fak-fuk fonu (fakir fukara fonu) adıyla genellikle bilinmektedir. Seçim dönemlerinde kömür veya makarna dağıtımı da kamuoyu açısından görüntülerle öne çıkmaktadır. Fonun kaynağının özellikle vergi verenlerce sağlanması ve merkezi yönetim yerine ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni olarak dağıtmanın ise vakıflarca yürütülmesinde illerde vali, ilçelerde kaymakamların başkanlığında faaliyet gösterilmesi nedeniyle de bir kamu görüntüsü/algısı özellikle ve ayrıca yansıtılmaktadır. Bu görüntüler aynı zamanda çeşitli şekilde de tartışılmaktadır. Ancak evrensel ve hukuksal boyut tartışma noktasına hala gelmemektedir.2.Temmuz 2018 tarihinde 702 sayılı KHK ile yapılan düzenleme ile bu fon Cumhurbaşkanlık Teşkilatına devir edilmiştir. Kurullarla birlikte yeni bir yapılanma da öne çıkarılmıştır.

41.Yasal açıdan bir tanım olmadan sosyal yardımlar ile ilgili 1986 itibaren başlayan böyle bir süreçte örneğin 1987'de (2.270.458) kişiye yapılan (60 208 251) ABD Dolar karşılığı yardımlar ve harcama aynı zamanda 1987 ve 1989 dahi seçimlerin önemini ve siyasetinin belirlemesi için de ilk önemli örneklerden birisi olmuştur. Böyle bir kaynak ve uygulamadaki yöntemle öne çıkan SYDV ve hala 3294 sayılı kanunun hükümlerince ise görüldüğü gibi her il ve ilçede 1986/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekinde yer verilen resmi senet ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre de kurulmuşlardır. 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 3. maddesinde Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan Vakıflar "Yeni Vakıf" olarak ta adlandırılmıştır. Mezkûr Kanun'un 4 üncü maddesinde Vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip oldukları açıkça hükme bağlanmış olup yetkili karar organı ise görüldüğü gibi Mütevelli Heyetidir.2018 yılında aile başına ortalama iki bin Türk lirası ile birlikte kişiler için ayda en fazla yüz Türk lirası *günlük 3.4 TLsı- (15 ABD doları) ile yapılan sosyal yardıma yönelik böyle bir yapı ve yapılanma ile de il ve ilçelerdeki tüm yardım programları, bu mütevelli heyetlerin kararları ile yürürlüğe girmektedir. SYDV'ları ile Genel Müdürlük arasında hiyerarşi olmayıp, Vakıflar Özel Hukuk Tüzel Kişiliği şeklinde örgütlenmişlerdir. (Vakıfların denetimi ise, hesap yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce; idari yönden ise İçişleri Bakanlığı'nca da yapılmaktadır.). Bu şekilde kamu kaynakları ile yapılan harcamalara

yönelik merkezi yönetim örgütlenme yapısı içinde denetimin de kendine özgü oluşturulduğu bir yapı oluşturulmuştur. Üstelik bu şekilde yapılandırılan vakıflarda istihdam edilen ve kamu görevlisi niteliği taşımayan kişilere de yaptırılan başvuranların sosyal durumlarının incelenmesine yönelik çalışmalarda "*Sosyal İnceleme Raporu*" olarak öne çıkarılmaktadır. Teknik ve hukuksal açıdan böyle bir yanıltma ile vergi verenlerce oluşturulan kamu kaynağının harcanmasında da bir gerekçe oluşturulmaktadır. Anayasa açısından öngörülmesi gereken asli bir görevin yerine sosyal devlet açısından böyle bir algının ve de yanıltmanın öne çıkarıldığı bir durum ayrıca ortaya çıkmaktadır. Evrensel sosyal hizmet bilimine ve teknik uygulamaya rağmen harcamanın kaynağı ile hayırseverliğinde dışında post modern bir hayırseverliğin öne çıkarıldığı özgün bir yaklaşımda öne çıkmaktadır.

42.Hala yasal düzenlemesi yapılmamış ve hukuka uygun ol(a)mayan ASPB ile 3294 sayılı mevcut yapılanma ve "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü" şeklinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile böyle bir yapılanmanın devamı öngörülürken işlev ve görevde ise her hangi bir değişiklik yapılmamıştır. Fon yönetimi açısından ise oluşturulan yapı ve bu yöndeki beceri gereği de harcamalara yönelik gene herhangi bir Sayıştay denetimi olmadığı gibi harcamalar için gerekli alımların İhale Kanununa tabii olmadığı ve her vakfın kendi vakıf senedine göre alım yaptığı ve yapacağı da uygulamanın bir başka gerçeğidir. Yapılan harcamalar ve alımlar birlikte düşünüldüğünde vergi verenler açısından önemli bir durum bulunmak ile birlikte bu durum yardımlardan yararlanan açısından yardımların sanki "gökten" özel olarak geldiği şeklinde algılanacağı bir durumu da yaratmaktadır. Ekonomi ve politika ile ilgili yönetim bağlamında söz konusu olan tercihler ile toplumun %22 sinin yoksulluk içinde kalması ve bu yöndeki çaresizliğin giderilmesinin yürütme tarafından verilmiş bir lütuf ve buna bağlı olarak minnet ilişkinin olarak öne çıktığı bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. İşsizliğin yüksek olması ve şiddete dayalı maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk aynı zamanda sürekliliğe ve de yeni bir kimliğe, ilişkiye ve davranışın oluşmasına da neden olmaktadır. Eşitlik ve özgür yurttaşlık yerine kolektif bir topluluk bir davaya ve hareket dönüşme durumda ise toplumu oluşturan gönüllü topluluktan bir uzaklaşmaya neden olabilmektedir. Kişilerin bağımsız ve özgürleşmesi yerine yoksunluğun ve yoksulluğun bir kader olması ve bağımlı kılmak aynı zamanda yoksulluk için yeni bir kimlik ve bir istismar alana da dönüşebilmektedir. Kişilerin savunmasız kalması da ayrı ve önemli bir kaynağı olmaktadır.

43.Özellikle sosyal devlet ve yurttaşların toplumsal/kamusal korunması bağlamında yoksunluk ve dolayısı ile yoksullukla mücadelede sosyal hizmetler ile birlikte önemli araçlardan biri olan sosyal yardımın hem hukuka aykırı hem de uygulamanın yozlaştırıldığı duruma da ayrıca neden olmaktadır. Evrensel değerler ve hukukun üstünlüğü yerine 2011 yılında gelinen nokta aynı zamanda finansal ve de siyasi hayatı etkileyici bir boyuta da taşımıştır. Vatandaşın haklarını savunmak ve vergi verenlerce kamu harcaması için bir verimlikte aynı zamanda bir değerlendirme noktası olmaktadır. Ortaya yansıyan çeşitli görüntülere, uygulamalara rağmen vergi verenlerce oluşan kamu kaynaklarının vakıf şeklindeki özel hukuk kimliği altında yürütülmesi ve harcamalara yönelik denetimin neredeyse yapıl(a)maması vergi verenler açısından da ayrıca tartışılması veya tartışılmaması da önemli bir sorundur. Böylece kanunlaşmamış bir yetki ile ASPB dahil Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca öngörülmüş uygulama *"Yurttaş-Devlet/İdare/Yürütme*" ilişkisini de hukuksal ve teknik açıdan özellikle ve ayrıca tartışılır kılmaktadır. Hem hukuk hem de teknik açıdan bir uygunluğun aranılmadığı böyle bir yozlaşmış/yozlaştırılmış sosyal yardım ve sosyal hizmet böylece öne çıkmaktadır Bu tartışmalı yaklaşım aynı zamanda hala kanunlaşmamış ASPB açısından ve eşit, özgür yurttaşlar açısından önemli diğer ek hukuksal sorunlara ve mağduriyetlere de neden olup bu aykırılıkların giderilmesi yönünde sosyal hizmetler ve hukuk açısından bir sorumluluk ve görevi de öne çıkarmaktadır. .

44.Ayrıca; mütevelli heyet başkanının mülki amir olan Vali veya Kaymakam olması ve diğer üyelerin kamu görevlerinden olması diğer üyelerin işlevini şekilsel bir konuma getirilirken Fon yönetimi dışında harcamalara yönelik bir yönetmelik hala söz konusu değildir. Kendi mantığı ve uygulama içinde kalınmasına için de düzenleme böylece ve özellikle hala mümkün kılınmaktadır. Bu durum ve uygulama özel ve hukuk açısından oluşan durumun ve ayrışmanın somut bir nedeni olabilmektedir. Ayrıca 22.06.2017 tarihli Resmî Gazete de "Sosyal Yardım Yararcılarının İstihdamına İlişkin Yönetmeliği de bu kapsamda yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğin amacı ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca uygulanan nakdi düzenli sosyal yardım programlarından yararlananların istihdam edilmesi halinde verilecek sigorta prim desteği ile çalışabilir durumda olanların işe veya mesleki eğitime yönlendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Aynı zamanda 11 madde de "Müeyyide" başlığı altında; mesleki eğitimi veya aktif iş gücü programlarını ya da İŞKUR tarafından teklif edilen işi haklı bir sebep olmaksızın üçüncü kez kabul etmeyenlerin nakdî düzenli sosyal yardımları, durumun İŞKUR sistemi üzerinden bütünleşik sisteme bildirilmesini takip eden aybaşından itibaren bir yıl süreyle kesilir. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca yapılan iş ve işlemlere ilişkin itirazlar Vakıf mütevelli heyetlerince değerlendirilir şeklinde düzenlenmiştir. Bu yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı tarafında yürütülmesi hem idari hukuk hem de vakıf mütevelli heyeti açısından özel hukuk ayrımının da önemli yansımadır. Bu düzenleme ve örnek ASŞ/13 maddesinde yükümlü kılınan sosyal yardıma yönelik hak sahipleri için Anayasanın 90. Maddesi ile birlikte bir aykırılığa neden olduğunu da ortaya koymakta olup böyle bir lütuf ile keyfilik dahil hak sahiplerinin güvencesiz kılınması içinde önemli bir örnek olmaktadır. Böyle bir keyfiliği de içeren durumun şimdiye kadar kamuoyunda tartışıl(a)maması uygulamayı hem vergi verenler hem de yararlananlar açısından hak ihlalleri daha da ilginç ve önemli kılmaktadır.2018 yılın da öngörülen 7 Milyar TL lik harcamaya yönelik böyle bir uygulama uygulayıcılar açısından idari veya bürokratik işlemler için kolaylaştırıcı olması vakıf web sayfaların da bir beceri olarak ironik ve/veya acı bir şekilde de yansıyabilmektedir. Fakat ortada yardımlardan kimin ne şekil nasıl yararlanacağına yönelik öncelikli olarak herhangi temel bir yasal düzenleme olmadığı gibi uluslararası sözleşmeler rağmen adil bir şekilde yürütülmesine yönelikte yasal güvence görüldüğü gibi hala yoktur. Bu uygulamaya yönelik kurul kararı ve Bakanlık genelgesiyle örneğin "*Eşi vefat etmiş kadın*" olarak nitelendirilen ihtiyaç sahiplerine yönelik uygulanan yöntem ve genelge bu açıdan somut bir örnektir. Bu uygulamalar son yapılanmalar ile daha da karmaşık hale dönüşebilmesini öngörmekte mümkün olmaktadır.

<u>Yoksulluğun istismarı ve sosyal yardımın yozlaştırılması</u>

45.Sosyal ve hukuk devleti bağlamında toplumda "*SOSYAL ADALET" ve "EŞİTLİK*" duygularını da zedeleyebilecek bu uygulama bu düzenlemeler ve uygulamalar ile öne çıkarken aynı zamanda sosyal ve hukuk devlet niteliğinin zedelenmesine, içeriğinin boşaltılmasına da neden olmaktadır. Bu yöndeki katkılar ve uygulamalara yönelik genelde o ilin Valisinin veya Kaymakamının veya Yürütmenin yaklaşımına göre görüldüğü gibi 2004 yılından beride ayrıca ve halen belirlenmektedir. Vakıf heyeti başkanlığının Vali veya Kaymakamda olması ve başvurularda Valiliğin veya Kaymakamlığın öne çıkması uygulamayı bir "idari" ve "*yürütmenin*" hizmet gibi algılanmasına yardım ederken aslında ortada kamu tarafından yürütülen "idari" bir görev ise hukuksal açıdan söz konusu değildir. Bir taraftan yoksul kalan yurttaşların temel ihtiyaçları öne çıkarılırken hele yakacak yardımı kapsamında yapılan kömür dağıtımlarında basına yansıyan bazı fotoğraflarda kömür torbalarının üstünde önceleri "*Başbakanlık*" 2011'den itibaren ise "*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı*" ibarelerinin yer alması bu algıyı kuvvetlendiren diğer önemli bir durumdur. Halbuki mevcut uygulama çerçevesinde vakıftan Valilikler veya Kaymakamlıklar üzerinden yardım talep eden kişi yasal bir düzenleme olmadığı için asla bir hak sahibi konumunda/kimliğinde hala

değildir. Sorunlara kaynaklı ihtiyaçlara yönelik talep vakıf tarafından ret edildiğinde veya yardımın başka bir şekilde yapılmasına karar verilmesi durumunda ise bu kişinin idari hukuk çerçevesinde hakkını araması mümkün değildir. Özellikle bir yardım kararı; bir mütevelli heyeti kararı olduğu için ve de bunun vakıf senedine uygunluğu dışında kararın içeriğine, niteliğine ve işlevine yönelik bir hukuki sürecin olamaması da uygulamanın başka bir görmezden gelinen temel gerçeğidir. İşsizlik dahil yaşanılan sorunun çözümüne yönelik ayda kişiler için en fazla yüz Türk lirası ile kişiler için hukuksal bir güvence ortadan böylece kalkabilmektedir. Savunmasız bırakılmaktadır. Ekonomik açıdan yapılan tercih sonucu ortaya çıkan sosyal sorunun giderilememesi ve de buna bağlı olarak kişilerin her ay yüz Türk lirasına ihtiyaç duyulması için yeni bir bağlılık ve ilişkinin oluşturulması yurttaşlık açısından yeni sosyal ve hukuksal sorunlara da neden olabilmektedir. (Not: Sık sık yurtdışında STK'ların sosyal hizmet uygulamalarını yürüttüğü konusunda örnek olarak ta gösterilen Almanya da ise 1919 yılındaki Weimer Anayasasında yaptığı ve bunu 1945 anayasasına da aynen taşıdığı mezhepler arası uzlaşmaya dayalı düzenlemeyle Türkiye'de STK denilen Yürütme Dışı Kuruluşlar/NGO tarafından verilen sosyal hizmetler ile ilgili uygulamalar "idari" hukuk kapsamındadır. Bu durum ve ayırım İsviçre dahil Kıta Avrupa'sındaki ülkeler içinde geçerlidir.)

46.Hak ve hukuk aramanın bu şekilde tıkatılması ve engellenmesinden dolayı da genelde uygulamanın "hak" odaklı olduğu veya ihtiyaç sahiplerinin "hak sahibi" olduğu şeklinde yapılan söylemler/adlandırmalar bu açıdan yanlıştır. Eksiktir. Yanıltıcıdır. İçerik açıdan da boştur. Teknik olarak gerçeği de yansıtmamaktadır. "*Lütfedilen*" ve "*minnete*" dayandırıldığı şeklinde nitelendirilebilecek bir ilişki ise gayet açıktır. Konuyu yargısal sürece taşımak yüksek harçlar ve ortaya çıkabilecek giderler nedeniyle de oldukça maliyetlidir. Son yapılan hukuk usullerine yönelik yapılan yasal düzenlemeler bu maliyetleri daha da arttırmıştır. Örneğin öngörülen aylık 250 TL lik yardım için en azından 1.500 TL'den daha fazla bir başvuru harcının mahkemeye yatırılması hukuksal güvencenin gözetilmemesinin de somut bir örneğidir. Ayrıca hak savunuculuk ve adil bir yargılamanın bir parçası olan avukatlık hizmeti içinde böyle bir alan tüm emeğe, sabıra ve yorgunluğuna rağmen gelir açısından hiçte çekici değildir. Anayasa ile ilgili bir normatif bir boyutun ise yargısal dahil hala o noktaya gelinmediği görülmekte olup avukatlık hizmeti dışında bu alan/lara yönelik ayrı bir ücretsiz hukuksal danışmanlık hizmetine ulaşımda hala gündeme gel(e)memektedir.

47. Sosyal Adalet için bir davranıştan oldukça uzak adil olmayan davranış ve uygulama aslında başta insan onurunu korumak ile ilgili BM Temel İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine de bir aykırılığa neden olmaktadır.Özellikle de Hakkari de,Van da her hangi bir köyde yaşayan kişi ile Helsinki de,Berlin de,Porto da veya Napoli de yaşayan kişiler için benzer bir hakka sahip olunması bağlamında yine iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartının öncelikli 13.14.16 ve 17 maddelerine de aykırı bir uygulamadır.Görmezden gelinmesine rağmen de bir gerçektir.Çünkü ortada Vakıfların kurulması ile ilgili kanun ve vergi verenlerce oluşan kamu kaynakları ile oluşan fon yönetimi ile ilgili Genel Müdürlüğün oluşturulmasına yönelik kanun ve ASPB na yönelik kararname dışında Hak ve Hukuk uygulamasına yönelik ne bir yasal düzenleme ne kamusal/ kurumsal bir yapı nede asli bir görev ve uygulama bulunmamaktadır. Aksine oluşturulan ve 633 sayılı KHK ve en olarak 10 Temmuz 2018 ve 4.8.2018 tarihinde düzenlenmiş olan 1 ve 15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı"* ile devam ettirilen "*vakıf modeli*" ile keyfi uygulamalara gayet açık bir uygulamadır. Hukuk dahil asli bir görev şekil olarak öne çıkmasına rağmen teknik bir uygulama niteliğinde de değildir. Hak sahipleri adalet ve sosyal hizmet açısından savunmasız kılmaktadır. Ne bir harcamanın

kaynağını oluşturan vergi verenlere yönelik şeffaflık açısından bir duyarlılık vardır. Ne de hizmetten yararlanana ve bunun belirlemesine yönelik bir duyarlılık vardır. Sadece içi doldurulmamış söylemler vardır. Fakat yapılan söylemlere rağmen ne başta hukukçular olmak üzere ihtiyaç sahipleri uygulamayı hak olarak görmedikleri gibi vergi verenlerinde konuyu sorgulayıp bu yardımların nasıl ve neye göre yapılabildiği şeklinde kuvvetli bir sorgulamaya yönelmesi de bu süreçte yaşan(a)mamaktadır.

48.Ayrıca; yapılan yardımlar ile ilgili vakıflara yönelik herhangi bir dava süreci ve bir sonuç şimdiye kadar basına yansıyamamıştır. Bu durum ,çocuk dahil hak sahiplerinin savunulması ve yanında olması içinde önemlidir. Söz konusu olan bir avukatlık hizmetinde ki eksiklikte önemli bir nedendir. Yine sosyal hizmet ile ilgili savunuculuk bağlamında bir görev ve sorumluluğu öne çıkaran sosyal hizmetler için yer alan sosyal hizmet uzmanları da hak sahiplerini savunmasız bırakmaktadır. Yanında ve birlikte olunmadığı gibi bilim dünyası için görmezden gelmeler, meşru kılmalar bir yararlanmayı da öne çıkarmaktadır. Gerçek bir ihtiyaç sahibine yönelik özellikle de iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı'nın hem 13. hem de 14. maddesi kapsamında idareye yönelik hak talebinde bulunan hukuki bir sürece hala rastlanılmamıştır. Hukukçuların ilgi alanına, tartışmasına da girmiş bir uygulama da bulunmamaktadır. Belli bir yasal düzenleme olmamasından dolayı hak odaklı bir uygulama olarak nitelenemeyecek bu uygulamanın "*sadaka*" şeklinde bir uygulama olarak nitelendirilmesine ve değerlendirilmesine de bu şekilde kuvvetli bir zemin oluşmaktadır. Sosyal sorunun önemli bir parçası olan yoksunluğa dayalı "yoksulluk" ise mücadele edilmesi gereken bir olgu olması yerine böyle bir uygulama için istismar dahil bir "*araç*"a dönüşebilmektedir. Bundan birçok açıdan yararlanılması da olanaklı hale de gelmektedir. En son 16 Nisan 2017 tarihinde yapılmış olan halk oylaması dahil bazı seçimlerde yansıyan örnekler ele alındığında siyasi bir araç olarak da kullanılabilinmektedir. Tabii bu arada insan "onuru" gibi temel insan hakları ile ilgili kavramlar ile birlikte bir toplumun çimentosu olan "*sosyal adalet*", "devlete *güven*" gibi kavramların içi de boşaltılabilinmektedir. Özgür ve eşitliği de içeren "*yurttaşlık*" duyguları da zarar görebilmektedir. Ayrıca bilindiği gibi Vakıfların ve uygulamanın işlevi ve algısı ile de ilgili bu durum 2009 tarihli Devlet Denetleme Kurulunun raporunda da değerlendirilmiştir. Ayrıca TBMM'nin yapmış olduğu bir araştırma raporunda yer alan "TBMM Araştırma Komisyonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının hukuki alt yapısı itibarıyla "gerçekte özel hukuk tüzel kişisi olmasına karşın, amacı, gelirlerinin temin edilme yöntemleri ve yöneticileri açısından değerlendirildiğinde bunların, geleneksel vakıf anlayışının dışında adeta bir "*kamu kuruluşu görüntüsü"* verdikleri sonucuna varmıştır (TBMM: 177)" şeklindeki bu değerlendirmede rapora aynen yansıtılmıştır.

49.Diğer taraftan sosyal sorunlar kapsamında yer alan yoksunluğun ve bağlı olarak yoksulluğun giderilmesine yönelik hem sosyal yardım hem de sosyalizasyonu içeren sosyal iyileştirmek ile ilgili tıbbi bir yardımlaşma hakkı iç hukukun bir parçası olarak 2004 yılından beri bir yükümlülüğü öne çıkarmaktadır. Adalet, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin tamamlayıcı bir unsuruna yönelik kamusal bir hizmet olan sosyal hizmetlerden yararlanmak için danışma dahil yardım, dayanışma ve desteği de ayrıca yükümlü kılmaktadır. Bu yükümlülük sosyal hizmet konusunda hak savunuculuğu görev yapmakta olup "*taraf*" yapmaktadır. Hak sahibinin yanında olmayı da gerekmektedir. Taraf olma bağlamında yürütme tarafından bir yükümlüğün kamusal açıdan yerine getirilmesini ve bu yönde bir hukuksal güvencenin sağlanmasını da öne çıkarmaktadır. Anayasanın 123. maddesi ve böyle bir taahhütle idari hukuk dahil kamu hukuk ile özel hukuk açısından bir ayırımın gözetilmesi ve de savunulması temel haklar açısından zorunlu kılmaktadır. Bu yükümlülük(ler) aynı zamanda asli bir görev ve sorumluluğu da Anayasa açısından zorunlu kılmaktadır. Fakat hala

kadük ve kanunlaşmamış ASPB ile birlikte böyle bir asli görev ve uygulamaya yönelik uygulama hak sahipleri açısından başta anayasaya önemli bir aykırılığa neden olmaktadır. Ayrıca TBMM de ASPB nın kanunlaşması ile ilgili bu boyutun başta Anayasa Komisyonunda hala görüşmemesi/perdelenmesi/ görmezden gelinmesi de siyasi partiler açısından da önemli bir gerçektir.2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve sosyal hizmetler ile bir yükümlülük dahil yasama açısında bu hakkın görmezden gelinmesi ayrı bir hukuksal sorunu da öne çıkarmaktadır. Aynı zamanda 633 sayılı KHK ile öngörülen görev ve teşkilat bağlamında kamu personel rejimi ve uygulama ile birlikte hukuk ve teknik açıdan bir uygunluk ve tutarlılık ise hala aranmamaktadır. Hukuk üstünlüğü ve de sosyal ve hukuk devlet ilkeleri nedeniyle yasama, yürütme ve yargı erkleri açısından önemli bir görmezden gelinme de öne çıkmaktadır. Bu bilgiler bağlamında sosyal yardım adına 2011'den önce ve sonra ASPB tarafınca sosyal yardım adına yürütülmüş bu uygulama görüldüğü gibi asli bir görevi yükümlü kılarken kamusal bir göreve yönelik yer alan kişiler için Anayasanın 137. maddesi bir değerlendirme noktası olabilmektedir. Vergi ile oluşan kamu kaynağının özel hukuk kapsamında harcamanın mümkün kılması SYDV başkanı da olan Vali ve Kaymakamları sorumsuz kılmamaktadır. Aynı zamanda asli bir görevde ve görevlerce yerine getirilmesi yerine özel bir alana devredilmesi ve kamu kaynakların harcanması aynı zamanda önemli anayasaya aykırılığı kasıtlı veya kasıtlı olmayacak şekilde devam ettirmektedir. Sosyal yardım adına uygulama aslında bilindiği gibi mütevelli heyeti başkanı olan Vali veya Kaymakamın konuyu yaklaşımı ile birlikte şekillendirmektedir. Böylece, "*hayırseverlik*" yaklaşımın ötesinde uygulanmasına da olanak sağlanırken İdarenin/Yürütmenin Şart'ın 13. maddesi kapsamındaki yükümlülüğü ve sorumluluğu da önemli ölçüde perdelenmektedir. Hak sahiplerini savunmasız kılmakta olup sosyal hizmet konusunda öne çıkarılan bu görev hala engellenmektedir. Uygulama "*Teknik*" bir uygulama hala ol(a)mamaktadır. Uygulamayı belirleyen bu yaklaşıma bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti Yurttaşlarının bir birey, bir insan olarak özgürleşmesi ve eşit olması da bir ölçüde uygun görülmemektedir.

ANAYASA VE DEĞERLENDİRME

50. 1960 larda Türkiye'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı döneminde kamusal sosyal hizmetler ile başlayan bir süreçte en son olaran ASPB nin ortadan kaldırılması ve 4.8.2018 tarihinden itibaren kurulan Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı tarafından öne çıkarılan aile olmak üzere sosyal hizmetler görüldüğü gibi başta ASŞ açısından oldukça önemli olmuştur. Özellikle de Türkiye de yaşan Van'daki kişi ile Lizbon daki,Porto daki veya Köln de ki Cenevre de ki kişileri eşit kılmak için sosyal hizmet yöntemlerine dayalı olarak herkesin sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14 maddeTürkiye Cumhuriyetini yükümlü ve sorumlu kılarken sosyal yardım gibi bir hakkı 13 madde ayrıca yükümlü ve sorumlu kılmıştır.Aynı zamanda 2828 sayılı kanunda yer alan sosyal hizmetleri ile ilgili tanıma dayanak olan uygulama yönetmelikler dahil uygulamaların anayasa için bir uygunluğun hala aranmadığı bir durum da ortaya çıkmaktadır. Bakanlıkta yer alan Hukuk Müşavirliği gibi anayasa konusunda bir uygunluğun da gözetildiği böyle bir birim ve teknik birimlerdeki üst yönetim için hazırlanan uygulama yönetmelikleri hem teknik hem de Anayasanın 137. maddesini de ayrı bir şekil gözetilmediğini ortaya çıkarmaktadır. Bu maddeler aynı zamanda ASŞ nın diğer 7. 8. 15. 19. 23. 27. 30. 31. maddelerini de ayrı ayrı ve birlikte ele alınması 13. ve 14. maddeler açısından zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk çocuklar ile ilgili ek bir yükümlükte söz konusu olmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili üçüncü madde dahil bu ilkeler 5395 sayılı ÇKK nun dördüncü maddesine aynen yansıtılmıştır. Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi bağlamda korunması için bu ilkelerin gözetilmesi ile birlikte ihbar yükümlüğü uygulayıcıları ayrı ayrı yükümlü kılmaktadır. Temel Yoksunlukların giderilmesi yine uygulayıcılar için *Kamu görevlisi* başlıklı 44. madde "*Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak*

kamu görevlileri hakkında 02.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz." şeklinde olup bu yükümlülük daha da güçlendirilmiştir.

51.Kanunlaşmamış ASPB tarafından dayanak olan yönetmeliklerin hem ASŞ hem de Anayasa öngörülen 91. 113. 137. maddeleri birlikte alındığında ASŞ bu açıdan ayrıca önemlidir. Bu bağlamda Avrupa Konseyinin Şart'la ilgili internet ortamında da bulunabilecek "Avrupa Sosyal Şartı'na Kısa Bir Bakış" başlıklı yayınında "*Avrupa Sosyal Şartı İnsan Haklarını güvenceye alan bir Avrupa Konseyi andlaşması Avrupa Sosyal Şartı (bundan sonra "Şart" denecektir) hak ve özgürlükleri ve taraf Devletlerin uymasını sağlamak için bunları güvenceye alan bir denetim sistemini öngörmektedir*." şeklinde bir bilgiye yer verilirken sözleşmede yer alan haklar ile ilgili de bir bilgi kaynağı özelliğindedir. Hukuk ve adalet açısından yer verilen bu bilgiye bu haklar gruplandırarak "*Hukuki ve sosyal koruma" başlıklı bölümde "çocuğun hukuki durumu; genç suçluların ıslahı; kötü muamele ve şiddete karşı koruma; emek sömürüsünün (cinsel ve sair) her biçimiyle yasaklanması; ailenin hukuken korunması (eşler arasında eşitlik ve çocuklara eşit muamele, eşlerin ayrılığı durumunda çocukların korunması); sosyal güvenlik,* ***sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakları****; **yoksulluk ve toplum dışı kalmaya karşı korunma hakkı**; çalışanların çocuklarına bakılması; yaşlı kişiler yararına özel tedbirler alınması (sf.6)*" haklar kapsamındaki uygulamalar olarak gösterilmiştir.

52.Avrupa Sosyal Şartı, bu açılardan da Avrupa Konseyi çerçevesinde kabul edilen en önemli insan hakları belgesi olması ve 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Avrupa Konseyi üyeleri arasında "siyasi birliği" ve "*sosyal demokrasiyi*" genelleştirmeden önce "*siyasi demokrasiyi*" de güvence altına almış olması ASŞ özelliğini arttırmaktadır. Dolayısıyla "*sosyal haklar*" Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ayrıca yer almamıştır. Şart/sözleşme ise bu eksikliği gidermek ve AİHS'nde yer almayan sosyal hakları koruma altına almak için oluşturulmuştur. Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılan Avrupa Sosyal Şartı, AİHS'nin sosyal haklar alanındaki karşılığını da oluşturmaktadır. Bu açıdan Avrupa Sosyal Şartı, bölgesel nitelikli ve uluslararası bir sözleşmedir. Şart, onaylayan tüm devletleri bağlayan hukuksalda bir belgedir. Diğer bir yönü ile de siyasal bir belgedir. Böyle bir önem bağlamında Türk hukukunda uluslararası sözleşmelerin uygulanma şekli ve usulü 1982 Anayasası'nın 90. maddesinde bilindiği gibi düzenlenmiştir. "*Milletlerarası Andlaşmaları Uygun Bulma*" başlığı altında düzenlenen 90/1. maddede, "*Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulması*" şartına bağlanmıştır.1982 Anayasa'nın 90. maddesinin 5.fıkrasının sonuna, 5170 sayılı Kanunun 7. maddesi ile 07.05.2004 tarihinde yapılan ek cümle ile "***usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı***" hükmü eklenmiştir. Bu ekleme ile birlikte Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Sosyal Şartı ile Ek Protokollerinin anayasanın bu düzenlemesi ile birlikte uluslararası anlaşmalar kapsamında olup olmadığı şeklinde ortaya çıkabilecek konuyu Md.90/5-son cümlesin de yapılan düzenlemede ki "temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerin iç hukuk kuralı hükmünde olacağını" belirtmesi çerçevesinde değerlendirmek gereklidir. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Sosyal Şartı ile ek protokollerinin Anayasa'nın 90. maddesinde belirtilen "temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası bir sözleşme" olduğu gayet açık bir durumdur. Bu düzenlemeler Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılması insanı da odak yapmaktadır.İnsan hakları içinde ayrı bir yükümlüğü öne çıkarmaktadır.

53. 11.Haziran 2011 tarihinde Bakanlar Kurulunca yayınlanan ASPB nın kurulmasına yönelik KH Kararname ile yapılan düzenlemeler ve uygulamalar bu nedenlerden dolayı bu yükümlülüklerin insan hakları açısından da karşılamasını öncelik yaparken bu yükümlülük hala ve oldukça görüldüğü gibi uzaktır. Teknik ve evrensel bilim açıdan bir uzaklaşmayı tercih olarak öne çıkarmaktadır.Bu bağlamda Bakanlık yapısı altında oluşturulan örgütlenme yapısı içinde ayrı bir Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kurularak vakıf üzerinden yürütülen uygulama halen devam ettirilmektedir. Sistem dahil tartışmalı ve de hukuka aykırı uygulamaya ek olarak "Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi Veri Tabanı" oluşturulmasına yönelik ihtiyaç duyulan bir görevde getirilmiştir. Dolayısıyla teknik olması gereken uygulama bu şekli ve İllerdeki Valilerin konumu ile birlikte düşünüldüğünde İçişleri Bakanlığının bir uygulamasına da aynı zamanda dönüştürülmüştür. Olması gereken asli ve teknik uygulama niteliğini de yitir(t)ilmiştir. Asli görev ve kamu personel rejimi açısından bir kargaşa ve özgünlük Anayasada öngörülen bütünlüğü de engellemektedir. Hem "*sosyal hizmetler*" hem de "*hukuksal*" açıdan ortaya çıkan sorunlar "idari/yönetimsel" bir sorun olarak aslında daha da derinleştirilmiştir. Avrupa Sosyal Şartı ile ilgili idarenin/yürütmenin yükümlülüğü ve sorumluluğu belirsizleştirilmiştir. Bir şekilde de perdelenmiştir. Buna; yönetimsel bir uygulama tercihi ve yöntemi olan "*yerinden yönetim*" ile "*yerel yönetim*" kavramları ve de bu yönde vergi/yurttaş ilişkisine yönelik yaratılan kavram kargaşaları da önemli bir katkıyı sağlamıştır.

54.Bilindiği gibi kanunlaş(tırıl)mamış özelliğe sahip ASPB aynı zamanda asli bir sosyal hizmetler ile ilgili dayanağını 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'na dayandığı açıktır.. Halbuki kanunlaşma olmadığı için ortadan kaldırılan "Çocuk Esirgeme Kurumu" ve uygulamalar aynı zamanda halen geçerli olabilmektedir.Bir taraftan uygulama yönetmeliğine dayanak olan bu kanun aynı zamanda web sayfasında Bakanlık mevzuat bölümde yer almaması ise asli bir görev olan sosyal hizmetten kaçınmanın diğer somut bir örneği olmaktadır. 24.5.1983 tarihli bu kanunda yer alan tanım halen geçerlidir. Buna rağmen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile "sosyal çalışma" gibi bir tanımlama halen söz konusu olmaması ve asli bir hizmet olan sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer görev ve yetki evrensel bilim ve teknik ve de hukuk açısından aranmadığı bir uygulamayı da öne çıkarmıştır. Sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer yetki ve görev 2012 de ASPB ve Adalet Bakanlığınca daha da genişletilerek sosyal hizmet ve adalet hizmeti içinde yozlaşma/ yozlaştırmayı öne çıkarmıştır. Kişilerin eşit ve özgür kılınması için yöntemler ile birlikte sosyal hizmetlerden yararlanması için böyle bir yozlaşma/yozlaştırma özellikle ve öncelikle ASŞnın 14inci maddesinde yer alan sosyal hizmet yöntemlerinin ve uygulamaların yerine getirilmesinin de açıkça engellenmesine yöneliktir.İnsan hakları açısından da Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılan Avrupa Sosyal Şartına rağman bu yozlaşma/yozlaştırma adalet hizmeti içinde geçerli olup Anayasaya rağmen oluşan böyle bir keyfilikle,hoyratlıkla,ayrımcılıkla hak sahiplerine yönelik bir hak ihlaline açıkça neden olmaktadır.

55.Ayrıca 11.10.211 tarihinde söz konusu olan 662 sayılı KHK ile ASPB için Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı şeklinde yapılanması; bu birim ve görevlerin arasında ise "*Yurtdışı Temsilcilikler ve Uluslararası Sosyal Hizmetler Birimi*" ne de ayrıca yer verilmesi sosyal hizmetler ile ilgili evrensel bir uygulamanın değerlendirme noktası olabilmektedir. SHÇEK döneminin de devamı olarak Bakanlığın temsilciliğini de yapan "*Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu (International Social Service/ISS)* tarafından ilişki ve görevlerin aynen devam etmesi de ayrıca önemlidir. .Bu görevler arasında *düzenlenen eğitim seminerlerinde ve toplantılarda Türkiye'nin uluslararası sosyal hizmet vakaları ile çalışan meslek elemanlarınca temsil edilmesini sağlamak , sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanan*

sosyal inceleme raporlarını uluslararası sosyal hizmet vaka çalışması kapsamında değerlendirerek, gerekli olduğunda rehberlik etmenin yanı sıra yurtdışından sosyal inceleme raporu talep etmek ve yurtdışına sosyal inceleme raporu göndermek gibi bir görev için sadece sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için bir özellik ve niteliğin aranması da bir uygunluk ve tutarlılık noktasıdır. Evrensel bilim, teknik ve hukuk açısından görüleceği BMÇHS ve medeni/yurttaşlık açısından adli bir hizmette çocukların esenlik ve yararlığın gözetilmesi için karar verilmeden önce sosyal hizmet konusunda araştırma ve değerlendirmenin zorunluluk (Pekin Kuralı mad.16) olması ve de hizmet konusunda eğitim almış kişiler içinde bir özellik Türkiye dışında ki kişiler için aranmıştır. İnsan hakları bağlamında öne çıkan ASŞ bağlamında 13 ve 14üncü madde de evrensel bir sosyal hizmet uygulamasının sosyal hizmetlerden yararlanmayı da bu açıdan zorunlu kılmaktadır.Fakat yurtdışındaki kişiler dışında yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları içinde aranılan özellik ve uygulama Türkiyede yaşayan vatandaşlar için böyle bir özellik ve niteliği aramadığınıda yansıtmaktadır.Kendi meslekler dışında sosyolog,psikolog,öğretmen,PDR lerce 2005 yılından beri Türkiye de mümkün kılarken Afganistan da bile çocukların yarar ve esenliğin gözetilmesi ile başta çocuklar olmak üzere hak sahiplerinin savunmasız kalmaları da sağlanmaktadır.İnsan hakları ile ilgili öne çıkaraılan yükümlülük yerine bunun engellenmesine yönelik araç olunması iştahli bir otaklığınıda öne çıkarmaktadır. ASPB dönemi dahil yürütülmesi hala öngörülen "Sosyal Hizmet Merkezleri" veya "ŞÖNİM" gibi uygulama yönetmeliklerinde bu durum hem teknik hem hukuk açısından gözetilmeden de uygulamalara yansıtılmaktadır. “1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” bağlamında sistem ve uygulama açısından yeni bir süreç hukuksal açıdan da bir başlangıç noktası olması aynı zamanda yetkisi olmayan kişilerce asli bir hizmet ve görev olan sosyal hizmet ve adalet hizmetinin yozlaşmasının da önemli bir somut örneğinin de devamı olmaktadır..Sağlık alanında doktor sayısında bir eksikliğinin veterinerlerce giderilmek istendiği böyle bir yozlaşmaya/yozlaştılmaya neden olduğu insan haklarını içeren böyle bir sefil durum hala Anayasaya’nın 90 maddesi olmak üzere diğer maddelere rağmen rağmen mümkün olması yurttaşların eşit ve özgür kılmalarını da engelemektedir.

56.. Bu düzenlemeler ve yaklaşım ele alındığında yoksunluğun giderilme ve iyilik halinin sağlanmasına yönelik sosyal hizmetler ile ilgili evrensel insan hakları boyutu Türkiye açısında hala önemli bir eksikliği ve düzeyide ortaya çıkarmaktadır.Bilindiği gibi insan haklarına ulaşımın ve savunulmasını görev ve sorumlu kılan sosyal hizmetlerin hak olmasına rağmen hala Türkiye de BM tarafından sosyal hizmetin dünya gününü ilan ederken trajedik bir durumuda yansımaktadır.Eşit ve özgürlük bağlamında insanlık için bu gün kutlanırken 2014 yılında evrensel açıdan öne çıkarılan evrensel tanım bu günün önemini de öne çıkarmaktadır.. Türkiye de insan hakları bağlamında yurttaşların özgür ve eşit kılınmasına yönelik sosyal hizmet(ler) konusun da asli bir görev ve hizmet öne çıkarmış olup bu yönde eğitim almış kişiler için profesyonelleşmeyi de zorunlu kılmaktadır.Evrensel bir bilim ve

profesyonelleşme (ISS) gibi kurumsal yapı içinde önemli bir örnektir.Sosyal hizmet ile ilgili mesleksel örgüt ve uluslararası ilişki bu yükümlüğü daha da zorunlu kılabilmektedir . Aynı zamanda müdahil ve taraf olmayıda zorunlu kılmaktadır.Yakınmak yerine çözüme odaklı böyle bir sorumluluk ve ağırlığın taşınması hem bilim hem teknik hemde hukuksal açıdan ortaya çıkan aykırılıkların,ihlallaerin giderilmesi içindir. Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Berlin'deki,Cenevre deki Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılmak ve savunmak içindir.Ayrıca bilindiği gibi 24.Haziran.2018 tarihinde yapılan seçim ile Cumhurbaşkanlığı şeklinde yeni yapılanma ile özellikle 1 ve 15 sayılı Kararnameler ile oluşan yapılanma ve uygulamalar hukuk ve uygulama açısından bir belirisizliği de öne çıkarmaktadır.Ancak bu arada Anayasanın temel madderinin yanı sıra özellikle 90/5 maddesi hukukun üstünlüğünü hala geçerli kılmaktadır.Anayasa mahkemesi ve AİHM, hukuksal bir güvence noktası olarak devam etmektedir.24 haziran 2018 tarihinden sonra diğer sözleşmeler ve ASŞ nın 13 ve 14 maddeleri sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili yükümlüklerin devam ettiğide şimdilik görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

57.Türkiye de sosyal sorunların önemli bir parçası işsizlik ile birlikte yoksunluk ve yoksulluk konusunda ki bilgiler ve tespitler 2018 yılında sosyal yardım adına 51 Milyar TL boyutundadır. Sorunun büyüklüğü ve önemine rağmen %7 oranında böyle bir bütçe ve harcama için söz konusu olan kamusal hizmet ASPB ve 4.8.2018 tarihinde 15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından öngörülen görevler de yerine getirilmektedir. Diğer ülkeler ile karşılaşıldığında böyle küçük bir orana rağmen eşitliği ve özgürlüğü engelleyen böyle bir sosyal yardım açısından oluşan etki bu boyutu önemli kılmaktadır. Yapılan açıklamalar ile şiddetli maddi yoksunluk bağlamında 7.5.milyon yoksul çocuk ile birlikte göçmenler dahil 4 milyona yakın çocuğun hala çeşitli şekilde çalıştırıldığı, sömürüldüğü ortam da öne çıkmaktadır. 23 milyon çocuğun yoksunluklar bağlamında korunması dahil 03.06.2011 tarihli 633 ve 02.10.2011 tarihli ve 662 sayılı KHK leri ile teşkilatlar için yapılanma ve uygulamalar da şimdiye kadar öne çıkmıştır. Bu yönde bir tasarının TBMM sevki ve 24 Haziran 2018 tarihinde sona eren 26. Dönem için TBMM Genel Kuruluna gönderilmemiş olmasıyla tasarı da ortadan kalmıştır. Anayasada yer alan 91. ve 113. ilgili maddeler de bu sistem değişikliği ile iptal edilmiştir. Ancak, ASPB nın kanunlaşmadığı böyle bir süreçte ve TBMM İçtüzüğün 37. maddesi bağlamında komisyonda ivedilikle ve sınırlamaya öne rağmen tasarının Genel Kuruluna getirilmesi için yasamayı içeren uygulama/çalışma 24. 25. ve 26. dönemlerde söz konusu ol(a)maması da bu kadük durumun geçmiş uygulamalar açısında değerlendirilmesini oluşan mağduriyetler dahil gerekmektedir. Özellikle Bakanlar Kurulunca ASPB tarafından gerçekleştirilen uygulamalar 03.06.2011 tarihinden beri öne çıkarken ve bütçeleri TBMM de de kabul edilmiştir. Anayasada öngörülen 91. ve 113. maddeler için bir uygunluk ve tutarlığın Anayasanın 2. maddesi ile birlikte aranmadığı bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. Özellikle de hukukun üstünlüğü bağlamında sosyal ve hukuk devlet ve niteliğinin belirlenmesi için bir hak olan sosyal hizmetler ve sosyal yardıma yönelik Anayasanın 90/5 maddesi uygunluluğun/tutarlığın aranmasını da ayrıca yükümlü kılmaktadır. Kamusal hizmet açısından sağlık, ulaşım, eğitim, adalet gibi kamusal hizmetler arasında asli görevlerin arasında öne çıkan bu durum başta sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve sosyal yardım gibi hak sahipleri açısında oluşan mağduriyetler içinde ayrıca önemli olmaktadır.İnsan Hakları,Avrupa İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sözleşmeleri ile temel hakların bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı hak sahipleri için bir uygulama konusunda nitelik ve özelliğinde aranmasını yükümlü kılmaktadır. Artvin'nin,Çorum' un,Manisa'nın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Zürih de ki,Graz da ki,Helsinki deki Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit ve özgür kılmak için olup böyle asli bir görev ile

keyfiliklerinde engellenmesi içindir. Hak sahiplarının savunmasız kılınmaması için ASŞ nın sosyal yardım ile ilgili 13üncü maddesi ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14üncü maddesi ve de 2828 sayılı Kanunu aynı zamanda ortadan kaldırılan ve uygulamaları yozlaştıran ASPB ve 4.8.2018 tarihinde kurulan Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı için asli bir görev dolayısıyla 1 ve 15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile devam etttirildiği bir durumu da ortaya çıkarmaktadır.

58. Hukukun üstünlüğü ve TBMM ile ASPB nın hala kanunlaştırılmış olmaması çocuklar dahil yoksun kılınan yurttaşlara yönelik görev ve uygulamayı de zorunlu kılmıştır...İçtüzük bağlamında ortaya çıkan hukuksal boşlukta buna rağmen öne çıkmıştır. Komisyona gönderilen tasarı için 45 gün sonra hala Genel Kurula gönderilmemesi nedeniyle başta yasama çalışması konusunda bir uygunluk hala aranmadığı gibi hukuksal açıdan ise kısaca "YOK" hükmü şeklinde bir durumda öne çıkmaktadır. Komisyondaki bekletme ve içtüzük ele alındığında ise en azından 24.07.2011 tarihinden itibaren "*yok*" hükmünde olması ve tasarı konusunda anayasa ve teknik açıdan bir uygunluğun komisyonlarca bekletilmesi ve de Genel Kurulda kanunlaştırılmaması aynı zamanda hak sahipleri için bu durumun değerlendirilmesini öne çıkarmaktadır. Bu yönde söz konusu olan aykırılıkların Anayasa Mahkemesine başvurulması gibi hukuksal güvence yasama açısından da görüldüğü gibi de ortadan kaldırılmış bir süreç söz konusudur...Eşit ve özgür yurttaş ve anayasa açısından böyle hukuksal güvence görüldüğü gibi yoksun kılabilmektedir. Böyle bir bekletme ve kanunlaşma yasama açısından bir sorun kaynağı olarak mağduriyetler ve hukuksal açıdan halen devam edebilmektedir. Ancak 24 Haziran 2018 tarihinde hem Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimin erkene çekilmesi ve de Bakanlar ile birlikte Bakanlar Kurulunu kaldıran yeni sistem ve uygulama ve de yeni yasama dönemindeki yekinin daraltılması sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarını hukuk ve teknik açısından hak sahibi yurttaşları daha da belirsiz kılmaktadır.

59. Özellikle 5 milyondan fazla işsizin varlığı ve toplumun %22 sinin şiddetli maddi yoksunluk içinde bulunması ve yoksulluk ile 4 milyon yoksul aile sosyal adalet açısından önemli bir sosyal sorundur. Evrensel bilim ve uygulama yerine sosyal yardım ve sosyal hizmet ile ilgili bilim ve teknik açısından bir uzaklaşma ve yozlaşmayı da hala öne çıkarmaktadır. Sosyopolitika ve sosyoekonomiyi de ilişiler ile birlikte belirlenmektedir. Aynı zamanda hukukun üstünlüğüne rağmen halen kanunlaşmamış ASPB ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi sosyal hizmetler başlığının öne çıkarılmış olunması ve çeşitli uygulamalar aynı zamanda hukuksal sorunları ve mağduriyetler uzun zamandan beri özellikle öne çıkmaktadır. Yurttaşların güvende olması, huzur sağlanması ve özgür kılınmasını da engellemeye yönelik sosyal ve hukuksal sorunun adaletli bir şekilde giderilmesi de anayasa açısından herkesi yükümlü kılmaktadır. Söz konusu olan uygulamalar ve yöntemler aynı zamanda sosyal ve hukuk devlet için nitelik ve özelliğinin aranmasını gerektirmektedir. 2018 yılı için en az 51 Milyar TL da içeren kamu harcaması da görüldüğü gibi bu yöndedir. Halk oylaması dahil genel ve yerel seçimleri de aynı zamanda belirlemektedir. Sosyoekonomi ve sosyopolitika ile yapılan tercihlerin sonucu asli görev olarak öne çıkarılan sosyal yardım ve sosyal hizmetler için ise yoksun kişilere günde 8 TL (1.2 ABD Doları) içeren ayni ve nakti yardım bu uygulamalarında bir parçasıdır. Kamu kaynakları ile "sadaka" şeklinde bir uygulama, insanların onurlarını zedelediği gibi böyle bir süreklilik yeni bir kimliğe dönüştürülmesi ve sosyal alan çeşitli istismar ve gelişmeleri de öne çıkarabilmektedir. AB ile ilişkiler sonucu 2004 yılından beri sosyal yardımın bir hak olmasına rağmen sosyal yardımların vakıflarca ve mülki idari yapılanma ve ilişkisiyle özgün bir yapının hala öne çıkarılması, özel hukuk ile kendine özgü bir hukuk ve de yardımlar bu uygulamaları hukukun üstünlüğü ve evrensel uygulama açısından değerlendirmeyi gerekmektedir. Şiddetli maddi yoksun kalan/kılan 4 milyon aile ile birlikte en az 7,5 milyon yoksul çocuk ve 16 milyon

yoksul yurttaşın vakıf ve mülki idare tarafından oluşturulan yoğun ilişki bu değerlendirmeyi hukuksal açıdan zorunlu kılmaktadır. Vergi verenlerce karşılanan hizmet ve yardım ve böyle bir yapı ve uygulama anayasanın 90/5. maddesi ve ASŞnın 13. maddesi bağlamında hukukun üstünlüğünden uzaklaşılması ve yozlaştırılmanın engellenmesi de anayasa açından bir görev yapmaktadır.

60.Sosyal ve hukuk devletinde çeşitli yoksunluk ve yoksulluk özgür ve eşit yurttaşlar için bir kader değildir. Olmaması için herkesi hukuksal açıdan önemli görev yapmaktadır. Evrensel bir uygulamanın uluslararası sözleşmelere ile öne çıkarılmasına rağmen ASŞ nın 14. maddesi bağlamında sosyal hizmetlerden yararlanılmasının engellenmesi ve hukukun üstünlüğü ilkesinden uzaklaşılması yasama, yürütme ve yargı açısından bu görevi (hala) zorunlu kılmaktadır. Ayrıca ve bilindiği gibi 23 milyon çocuk Çocuk Hakları Sözleşmesi dahil evrensel açıdan korunmasının hala engellenmesi ve yozlaştırmada ayrıca önemli bir gerçektir. Evrensel bir sosyal hizmet yerine ASDEP gibi hem bilim hem de teknik açıdan böyle bir yozlaşmaya yönelik uygulamalar ve de harcamalar da bu tercih ve yaklaşımla hala mümkündür. Yoksun kılan çocuklar korunmadığı gibi kadın cinayetleri bu yozlaşmanın önemli bir nedeni ve parçası olabilmektedir. Adil yargılama dahil yaşam ve sosyal koruma konusundaki ihlaller ve de yapısal sorunları da gider (e)memek ek mağduriyetlere de önemli bir şekilde neden olmaktadır. ASŞ dahil hak sahiplerine yönelik taahhüt yerine getirilmemesi ve hala kanunlaşmamış ASPB bu sorunların önemli bir parçası olmaya da devam etmektedir. Öne çıkarılan uygulamalar ve işlemler dolayısı ile hala ve halen hukuksal bir sorun kaynağı da olmaktadır. Ayrıca bildiğiniz gibi Türkiye transit bir göç ülkesi olup Suriye'deki iç savaş yaşanılan göçü farklı kılmaktadır.4 milyona yakın göç eden kişilerin sığınmacı veya mülteci gibi BM karşılığında bir statünün olmamasına rağmen göç eden çocukların 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında olduğu gibi ASŞnın 19. maddesi aileleri de ayrıca kapsamaktadır. Bir yükümlülük öne çıkmaktadır.

61.Suriyeden göç eden kişiler dahil diğer taraftan çeşitli yoksunluklar ve yoksullukla ilgili yaşanılan bu sosyal sorunların giderilmesi ve şimdiye kadar öngörülen uygulamalar bu yönde bir anayasaya uygunluk/tutarlılık yasama görevi için de aynı zamanda bir önceliktir. Siyasi partiler ve milletvekilleri için yöntemler/uygulama ise KHK ve içtüzükte gayet açıktır. Fakat yasama gibi bir görevin dışında hukuksal bir sorun hala devam etmektedir.24. Haziran 2018 de yapılan seçim ile yeni bir Cumhurbaşkanlığı yönetim sistem ile birlikte TBMM de yenilenmiştir. 27. Dönem yasama dönemi ile aynı zamanda birçok tasarılar da düşmüş olmaktadır. Hem Bakanlıkların kurulması ile ilgili iptal arasında ASPB ile ilgili tasarı da örneğin kadük olmuştur. Kanunlaşmamış ASPB nin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile sosyal hizmetler ve sosyal yardımlara yönelik hizmetlerin aynen devam edilmesi durumunda ise yozlaşmış/yozlaştırılmış sosyal yardım ve sosyal hizmetler yaşanılan/yaşatılan bu sosyal sorunların daha da arttırılacağını öngörmek hiçte zor değildir. Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemi ve yapılanma bağlamında anayasada yapılan değişikliğe rağmen Anayasada 2. 5. 10. 11. maddeler gibi temel haklar ile birlikte evrensellik açısından öne çıkarılan 90. maddesi hukukun üstünlüğünü öne çıkarmakta olup hukuksal güvence için de bir dayanaktır. Bu durum Artvin'nin,Çorum' un,Manisa'nın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Zürih de ki,Graz da ki,Helsinki deki Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılmak içindir. Tüzel veya tüzel olmayan kişiler/ yurttaşlar için ortaya çıkan hukuksal sorunların ve asli idari görevler açısından oluşan mağduriyetlerin yine hukuksal açıdan çözümünü de hala öne çıkarmaktadır. Mümkündür. Şimdilik ve kurumlar açısından devamlığın Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile güncellenmiş olması ve işlemler aynı zamanda hukuksal güvencelerin aranması ve peşine düşünülmesini de mümkün kılmaktadır. Eşit ve özgür yurttaşlara ulaşılması için savunuculuk boyutunun ele alınması ile Anayasa Mahkemesi ve AİHM kadar

devam edebilecek hukuksal sürecin başlatılması ve sınırlı olması aynı zamanda hala mümkündür.

62.Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin görev yetkileri ile ilgili T.C. Anayasanın 148. Maddesine yönelik (12/9/2010-5982/18 md.) değişiklikle görüleceği gibi Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar şeklindedir. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamaz şeklindedir. Ayrıca İptal Davası ile ilgili 150. madde ile de kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Cumhurbaşkanına, iktidar ve Anamuhalefet partisi Meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir. İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır şeklindedir olması ile birlikte 16.4.2017 tarihinde yapılan değişik ile de "*6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi ile; birinci fıkrada yer alan "kanun hükmündeki kararnamelerin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin", "iktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi" ibaresi, "Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve" şeklinde değiştirilmiş, fıkranın son cümlesi yürürlükten kaldırılmış; değişiklikler EK 1'deki* yerlerine *işlenmiştir.* şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, iptali istenen kanun, kanun hükmünde kararname veya İçtüzüğün Resmî Gazetede yayımlanmasından başlayarak altmış gün sonra düşer şeklinde 151. Maddesinde düzenlenmiş olunması yine *Bu maddede yer alan "kanun hükmünde kararname" ibaresi, 6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi ile "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiş; değişiklik EK 1'deki yerine işlenmiştir* şeklinde yeniden hükmedilmiştir. Dolayısıyla TBMM ile başlayan 27. Dönem bağlamında Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile ilgili olan düzenlemelere yönelik Türkiye *Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna* dava açma hakkına sahip olması ve bununda atmış gün içinde sınırlı olması yasama görevlerinin arasında olduğu da görülmektedir. Anayasada yer alan düzenlemeler bağlamında bir uygunluğun aranması amacıyla söz konusu olan düzenlemeler sonucu oluşabilecek aykırılıklara ve ihlallere yönelik tespit ve müdahaleler için böyle bir hakkın kullanılmaması durumunda ise en azında bu düzenlemelerin uygun olduğunu da mümkün kılmaktadır.

63.Ayrıca bilindiği gibi Anayasanın 138. maddesinde; yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez şeklinde bir hüküm öne çıkmaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin kararları ile ilgili 153. madde göre Anayasa Mahkemesinin kararların kesin olduğu; iptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamayacağı; Anayasa Mahkemesi bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemeyeceği; Anayasa Mahkemesi bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez; kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez şeklinde

hükmedilmiştir. İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukukî boşluğu dolduracak kanun tasarı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar İptal kararları geriye yürümez Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar şeklinde hükmedilmiştir.16.4.2017 tarihinde yapılan *6771 sayılı Kanunun 16'ncı maddesi ile; ikinci fıkrada yer alan "kanun hükmünde kararnamenin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin", üçüncü fıkrada yer alan "kanun hükmünde kararname" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiş; dördüncü fıkrada yer alan "tasarı veya" ibaresi madde metninden çıkarılmış; değişiklikler EK 1'deki yerlerine işlenmiştir* şeklinde düzenlemesi Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde yer alan düzenlemeler için bir uygunluğun aranılmasını ve alınan kararların etkilerini de öne çıkarmaktadır. Bu kesin karar özelliği aynı zamanda AİHM ne başvurmak hakkının kullanılmasına içinde yeni bir hukuk sürecin başlanmasına devam etemiş olması sosyal ve hukuk devlet açısında bu başvuruların önemini de öne çıkarmaktadır.

64.Bu nedenden dolayı 4.8.2018 tarihinde Resmi gazetede yayımlanan " *Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" nin 15. Kararnamesinde yer alan 1. madde de "10 Temmuz 2018 tarihli ve 30747 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ; a)12 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında yer alan "Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı " ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir*. Buna takip eden maddeler de bu yönde bazı yen düzenlemeler söz konusu olmuştur. Yeni bir tüzel kişi ile teşkilat, görev ve uygulamalar diğer bazı değişikler ile birlikte yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin arasında yer arasında örneğin 1. madde (d) fıkrasında *"94 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Uzmanı "ibareleri "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı" şeklinde ve "Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Uzman Yardımcısı" ibaresi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Uzman Yardımcısı" şeklindedir*. 4.8.2018 tarihinde 15. Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin birinci maddesi ile kurulmuş olan "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" gibi teşkilat ve görev öngörülmüştür. Böyle bir asli görev bağlamında yine birinci maddenin (d) fıkrasında yer alan "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı" gibi bir uzmanlık ve görev de öne çıkarılmıştır. Görüldüğü gibi *Anayasa'nın "Başlangıç" giriş bölümünde yer alan alanların arasında kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu ve de her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu* şeklindeki yükümlülük "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" içinde geçerlidir. Özellikle çalışmaya yönelik hizmetler dışında aile ve sosyal hizmetlere yönelik asli görev ve uygulamalar anayasaya uygunluğun ve evrensel değere ve uygulamalar açısından tutarlılığın aranmasına neden olduğu gibi insan hakları ve sosyal adalet gereklerince ve eşitlik bir öncelik olmaktadır. Hukuk düzeni içinde insan haklarına dayalı, onurlu bir yaşam içinde bu hizmetlerin anayasa uygunluğun ve tutarlılığın aranılmasını da yükümlü kılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletin öne çıkarılması 4.8.2018 tarihinde kurulmuş olan Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını ayrı bir şekilde yükümlü ve sorumlu kılmaktadır.Sosyal adalete ve eşitliğe ulaşım açısından öne çıkan sosyal hizmetler ve yine Anayasanın 90/5 maddesi bağlamında içi hukukun bir parçası olan ASŞ/14. maddesi ise

sosyal hizmet yöntemlerini yükümlü ve sorumlu kılmaktadır.Bu yönde eşitlik ve liyakat/ehliyete dayalı hak sahiplerine ulaşılması için sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı konusunda Bakanlığın ibaresinde öne çıkarılmış olunması ve asli bir görev özelliğinin öne çıkarıldığı sosyal hizmetlere yönelik yükümlüğü,sorumluluğu ayrıca ve özellikle de öne çıkarmaktadır. Van'ın,Çorumun,Manisanın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Cenevre de,Napoli de ,Oslo da ,Porto 'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılmasını yükümlü kılan ASŞ ve ASŞ/14. maddesi bağlamında kamusal bir hizmet ve asli görev olan sosyal hizmetler ile birlikte "çalışma" gibi farklı alanları da içeren böyle bir düzenleme ve birliktelik idari açıdan uzmanlık ve ve görev için öne çıkarılmış olması ve bakanlıkta öngörülen diğer görev ve işlevin yerine getirilmesi için hizmet alanlar açısından eşitlik ilkesini ve uygunluğun aranmasını da öne çıkarmaktadır. Ehliyet/likayat ve yetkinlikte bir öncelik olmaktadır. Bu durum Anayasada öngörülen 10. madde ile ilgili önemli bir önceliktir. Bu maddede yer alan herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olması; kadınlar ve erkekler eşit haklara sahip olması; devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Bu maksatla alınacak tedbirler sosyal adalat ve eşitçilik ilkesine ve insan hakalrına aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar şeklinde olması kamusal bir hizmet olan sosyal hizmetlere ulaşımın eşitlik bir şekilde ve ayrımcılık ve mağdur olmadan öne sağlanmasını da zorunlu kılmaktadır.Ayrıca görüldüğü gibi çocuklar,yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için pozitif ayrımcılık ise başta ASŞ/14 maddesi odağında olup sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının diğer kişiler ile ulaşılmasını da asli görev bağlamında yükümlü kılması insan haklarını ve savunmayı sosyal hizmetler ve hukuk açısıdan temel bir görev yapmaktadır.

65.Özellikle ASŞ/ 14 .maddesinin odak olduğu diğer maddeler de bu yöndedir .Sosyal adalet ve eşitliğin yanı sıra sosyal ve hukuk devletin yerine getirilmesi yapılan taahhütlerin arasında yer alan çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir; çalışan kadınlar, anne olmaları durumunda, özel korunma hakkına sahiptir; Herkes, ulaşılabilecek en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir. Tüm çalışanlar ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler sosyal güvenlik hakkına sahiptir; Yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir ; özürlüler toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve toplumsal yaşama katılma hakkına sahiptir; Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir; Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir; Bir Akit Taraf vatandaşı olan göçmen işçiler ve bunların aileleri herhangi bir başka Akit Taraf ülkesinde korunma ve yardım alma hakkına sahiptir; Her yaşlı insan sosyal korunma hakkına sahiptir; herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir; herkes konut edinme hakkına sahip olmasına yönelik olması sosyal hizmetler konusunda belli bir ehliyet ve liyakatinin gözetilmemesi ise ayrımcılığa da ayrıca neden olmaktadır. Kişilere yönelik bu yöndeki taahhüt ve uygunluk siyasi partiler açısından bu gözetilmeyi ek olarak yükümlü ve sorumlu kılmaktadır.

66.Ayrıca görüldüğü gibi anayasa hükümleri; demokrasi ile ilgili bir yönetim sisteminde yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz şeklinde 11.madde kanunların

anayasaya sadakati ve uygunluğunu hükmetmektedir. Bu uygunluk Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri içinde geçerli olduğu açıktır. Temel haklar dışında herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olunması 17. maddeyi hükümlü kılmıştır. Yine, aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır şeklinde ki 41. madde ise görüleceği gibi ASŞ/14 maddesini diğer maddeler ile birlikte odak yapmaktadır. Bireyleri ile birlikte "aile"ye yönelik sosyal hizmet yöntemlerini de içeren sosyal hizmetlerden yaralanma hakkı sosyal adalete ve eşitliğe ulaşım için öncelik olduğu gibi diğer kişileri de birlikte ele alınması sosyal hizmetler gibi çerçeve/ çatı düzenlemeleri öne çıkarmış olması aynı zamanda ayrımcılığının engellenmesini ve gözetilmesini teknik ve hukuk açıdan yükümlü kılmaktadır. Anayasanın; kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz şeklindeki 42 maddesi de sosyal iyileştirme bağlamında sosyal hizmetleri yükümlü kılmaktadır. ASŞ ile ilgili olarak kişilerin sosyal iyileştirilmesine yönelik kamusal sosyal hizmetler için öne çıkarılan görev, işlev ve araçlar 137. madde de yer alanları da özellikle hükümlü kılmaktadır. Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz şeklinde düzenleme anayasaya uygunluğunu da onbirinci madde ile birlikte öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla kamu hizmetinde yer alan kişiler için ehliyet/liyakat ve yetkinlik aynı zamanda Anayasa'ya uygunluğun ve tutarlığın bilim ve teknik ile ele alınması hak sahipleri içinde bir öncelik yapmaktadır. Sadece kanuna, yönetmeliğe dayalı davranılması ve görev alınması anayasaya açısından bir aykırılığa ve eylemler ile birlikte ihlallere nedendir. Kendi eğitim dışında yetkisi olmayan kişilerce yerine getirilmesi mesleksel bir etiğin ötesinde ceza hukuk kapsamında bu durumunda orta çıkmasına neden olabilmektedir. Kamusal bir hizmet ve asli görev bağlamında yer alan sağlık hizmetinde tıp konusunda eğitim almamış örneğin veterinerlerin benzer yetkiye sahip olarak hizmette yer almasının sağlanması gibi ortaya çıkan "şarlatan" özelliği bağlamda TCK 278,279 ve 282 maddeleri ek bir yükümlüğü ve sorumluluk siyasi partiler dahil her yurttaşı da öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda 15. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (1/d). maddesinde yer alan "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı*" gibi böyle bir uzmanlık ve görev/işlev/araç öncelikle ve özellikle Anayasanın 2. 10. 11. 41. ve 90/5. ve ASŞ/14 ve BMÇHS/3-40. maddeleri bağlamında yükümlü kılınan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını engellemeye yönelik olduğunu insan hakları açısında da açıkça ortaya koymaktadır."Aile"nin ayrı bir şekilde öne alınmasına rağmen kişilerin sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı gibi temel hakka yönelik olması ve de ehliyet /liyakat , yetkinlik aranmadan öngörülmüş bu düzenleme sosyal hizme(ler) gibi asli bir hizmet ve görevi yozlaşmaya, yozlaştırmaya ve sosyal adalete ve eşitliğe ulaşılmasının engellenmeye neden olduğu söz konusudur. Bakanlık açısından böyle bir keyfilik ile hak sahipleri ve vergi mükellefi haklarına sahip vatandaşlar için hak ihlallerine neden olduğu gibi başta kadın ve çocuklara yönelik ölümler dahil çeşitli mağduriyetlere de neden olduğu da önemli bir gerçektir. Bu yönde yoğun bir ortaklıkta yapılmaktadır.

67. Anayasa da yer alan 2,5,10,11 maddeler ile birlikte temel haklar açısından TBMM de en fazla üyeye sahip siyasi partiler tarafından yine Anayasanın 150. Maddesi bağlamında 15.Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde öngörülen düzenleme yer alan (1/d) maddesinin iptali

için Anayasa Mahkemesine dava açma hakkının kullanılması siyasi partiler açısından özellikle ortaya çıkmaktadır. Söz konusu olan hak ihlallerinin ve mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik bir yükümlüğün yerine getirilmesinin de atmış gün içinde yerine getirilmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda anayasaya uygunluk aranmadan en azından 5O Milyar TL den fazla kamu harcamaları ile böyle bir uzmanlığın bakanlık görevleri arasında yer alması vergi mükellefleri ile de doğrudan ilgilidir. Aynı zamanda TBMM bütçelerin onaylanması ve siyasi partilerin bu yönde denetim yapması da bu önemi daha da arttırmaktadır. Böyle bir ihlal ve keyfilikler ile oluşan kamu zararının engellenmesi yönelik dava açma hakkını ayrıca bu kapsamda öncelik yapmaktadır. Anayasaya uygunluk/tutarlılık açısında dava açma hakkına sahip olunması ile atmış gün içinde böyle bir görevin yerine getirilmemesi durumun da ise temel haklar bağlamından hem vergi mükellefler hem de hak sahipleri açısından ortaya çıkan çeşitli mağduriyetler ve/ya kamu zararları dahil ortaya çıkan hak ihlallerin de en azında bir parçası ve ortak olunmasına da ayrıca neden olmaktadır. Bu durum milletvekilleri açısından doğal olarak kişisel bir hak arama boyutuna dönüşmesine nedendir. Anayasa Mahkemesine yapılacak dava açma hakkı aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi açısından da ayrıca önemlidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi için dava açma hakkına sahip olunması temel haklar ile ayrıca ilgilidir. Bu sözleşmenin tamamlayıcısı olan ASŞ da yer alan her bir madde ayrı ayrı yurttaşlar ve yurttaşları savunmak için de önceliktir. Sosyal adalet ve eşitlik açısından bir uygunluk, tutarlığında değerlendirme noktasıdır. Özellikle de kanunlaşmamış ASPB dan Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına dönüşümde sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar ile ilgili asli görevin dayanağı aynı zamanda 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve tanımlar ile ilgili olup (3/a) maddesinde yer alan "sosyal hizmetler" tanımı görüldüğü gibi ASŞ/14 maddesini birlikte ele almayı temel haklar açısından ele almayı gerektirmiştir. Ayrıca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında yer alan birimlerin arasında yer alan Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı şeklinde yapılanma ile bu birim ve görevlerin arasında ki "*Yurtdışı Temsilcilikler ve Uluslararası Sosyal Hizmetler Birimi*" ne de ayrıca yer verilmesi sosyal hizmetlerin evrensellik boyutunu da öne çıkarmaktadır. 1924 yılından beri BM ve UNICEF ile oluşan ortaklık dahil "*Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu (International Social Service/ISS)* gibi evrensel bir uygulamanın temsilci olması sosyal hizmetler konusun da asli görev ve özelliğini daha da arttırmaktadır. Bu ilişki aynı zamanda 1960'dan beri Türkiye için söz konusudur. Bu durum sosyal hizmet(ler) e yönelik bir bilim ve tekniğe dayalı irade ile yürütülürken 2004 yılında söz konusu olan 90/5 maddesi sosyal hizmetleri bir hak olarak daha da güçlendirilmiş ve hukuksal güvencenin aranması bu açıdan bir değerlendirme noktası olmuştur.. Ancak görüldüğü gibi yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları dahil çocuklar dahil yurtdışı kişiler için koruma dahil sosyal hizmetlerden yararlanmak için bilgi konusunda bu birime yapılan talep ve sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için bir yetkinliğin ve özelliğin profesyonelleşme açısından arandığı da önemli bir gerçektir. Böyle bir gerçeğe rağmen Türkiye de yaşayan diğer Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlar için yönetmelikler dahil bu yönde bir yetkinlik ve özelliğin özellikle 2005 yılından beri aranılmaması ve söz konusu olan ÇKK nun da yer alan garabet tanım ile de sosyal hizmetlerden yararlanma konusunda bir ayrımcılık Anayasanın 10. Maddesinde gayet açık bir şekilde öne çıkmaktadır. Evrensellik bağlamında hem Afganistan'da sosyal hizmet açısından aranılan uygunluk hem de 2005 öncesi uygulamaların da ötesinde adalet ve sosyal hizmet adına ve de uzaklaşılması sonucu yozlaşmış/yozlaştırılmış kamusal sosyal hizmetler ile ilgili günümüzde ki bu duruma kaynaklık ise 03.07.2005 tarihli 5395 sayılı "*Çocuk Koruma Kanunu*" dur. Çocuk ağır ceza mahkemelerini çocuklar için hala uygun görev ve bir asrın ötesinde cezalandırmayı öne çıkaran bu yaklaşımının çocuk ve koruma adına araç olması ve çocuk ve toplumun açıkça kandırılması amacıyla öne çıkan ÇKK'nun da yer alan "*sosyal çalışma görevlisi*" şeklindeki garabet tanım hem sosyal hizmetlerden yararlanmasının etkin

bir şekilde kullanılmasını engellemeye yöneliktir. Sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak, toplumda bireylerin ve grupların refah/iyilik hallinin ve gelişmelerine ve sosyal çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunacak hizmetleri teşvik etmeyi ya da sağlamayı ve de bireylerin ve gönüllü ya da diğer örgütlerin bu tür hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesine katılmalarını özendirme konusundaki bu taahhüdün yerine getirilmesinden kaçınmayı ve engellemeyi de öncelik yapmaktadır. Hak sahiplerine yönelik sosyal adalete ulaşım ve eşitliğin de gözetilmemesi böyle ayırımcılığının temel kaynağı da olmaktadır. Hak sahiplerine yönelik görev ve yetkinlik yerine lütuf ve minnet ilişkinin öne çıkarıldığı böyle bir ayrımcılıkta özellikle öne çıkmaktadır. Evrensellik için uzaklaşma hedef olmaktadır. Aynı zamanda başta çocuk, genç aile açısından korunup kollanmaya yönelik kamusal bir sosyal hizmete ulaşım konusunda 2004 yılından beri iç hukukun bir parçası olan BMÇHS, ASŞ ve 22. madde de yer alan İstanbul Sözleşmesi gibi sözleşmelerin anayasa açısından bir uygunluğun aranılmaması söz konusudur. Buna rağmen vatandaşlara yönelik ortaya çıkan ayrımcılık İnsan Hakları açısından daha da yoğunlaşmaktadır. Çocuklar dahil vatandaşların korumasız kılınmasına neden olduğu gibi kadın cinayetleri gibi yoğun yaşanan sorunun kaynaklığı ve ortaklık bu yaklaşımın ve yozlaşmanın bir sonucu olabilmektedir. ÇKK ve "sosyal çalışma görevlisi" şeklinde garabet tanımın kaynaklığı ve yönetmelik dahil kanun ve/ya kararnamelerde böyle bir ayırımcılık ile sosyal hizmetlerden yararlanma konusundaki engellemeyi öne çıkaran Bakanlık; böyle bir temsilcilik ilişkisi ve her sene kutlanan Dünya Sosyal Hizmetler Günü , Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından yapılmış tanım ve **15.Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin de yer alan (1/d.) maddesinde ki "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanı " ve "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzman Yardımcısı" gibi uzmanlığın ve görevin Anayasanın 2. 5. 10. 11. 40. 41 maddeleri ile birlikte 90/5. ve BMÇHS/3. 40. ASŞ/14. maddesine aykırılık nedeniyle bu ibarenin iptali ve** yürütmenin durdurulması ile birlikte gerekmektedir.

68. Türkiye de aynı zamanda Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılması bağlamında 30 milyona yakın çocukların durumu ve bu gerçekler bağlamında kamusal bir sosyal hizmet açısından korunmasının BMÇHS nin 3 ve 40 maddeleri yükümlü kılmaktadır. Birlikte"Birleşmiş Milletler Gençlik Adalet Sistemin Uygunlanması Hakkında Asgari Standart Kuralları (Pekin/ Beijing Kuralları) arasında yer alan 16. maddesinde sosyal araştırma gibi bir kuralda bilindiği gibi öne çıkmıştır. Zorunlu teknik bir değerlendirme için sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerin benzer yetkilere sahip kılınması da bu arasındadır.Bu özellik en azından Afganistan içinde aranmaktadır. Anayasanın 41. maddesi bağlamında aile,çocuk genç,yaşlı kişilerin korunup kollanması ve iyilik hali için temel haklara yönelik öne çıkarılan ASŞ/14. maddesinde yükümlü kılınan sosyal hizmetten yararlanma hakkının engellenmesi 3.7.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3/1-e. maddesinde ki "*sosyal çalışma görevlisi*" ile kaynaklılığı ise gayet açıktır. Hak sahiplerine yönelik hizmetleri de belirlemektedir. Çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil çocukların yetişkinler gibi cezalandırmanın korumanın önüne çıkarıldığı yaklaşımla Türkiye de hala "sosyal çalışma" ile ilgili bir tanım söz konusu olmamasına rağmen asli bir görev olan sosyal hizmetler konusunda lisans eğitimine sahip olmayan kişilerin bu madde ile dahil edilmesi ve de genişletilmesi aynı zamanda sosyal hizmetlerin ve de adaletin yozlaşmasının temel bir nedeni de olmaktadır. Asli görev özelliğini de ortadan kaldırarak bir keyfilik mümkün kılınmıştır". Çocuk Koruma(ma) Kanunu gibi özellikle birlikte asli görev bağlamında sosyal hizmetler adına bir görevde yer alınması için 15. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (1/d.) maddesine de öngörülen uzmanlık ve görev, böyle bir yaklaşımı ve hedefi de aynı zamanda yansıtmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile kurulmuş olan Sosyal Hizmet Akademi gibi sosyal

hizmet eğitimi de söz konusudur. 4 yıllık bir yüksek eğitim ile "*sosyal hizmetler mütehassısı*" ünvanlı yasa ile söz konusudur. Böyle bir unvan ve görev "*sosyal hizmet uzmanı*" gibi bir unvana ise bu süreçte dönüşmüştür.1983 yılından beri akademik bir sosyal hizmet eğitimi söz konusu iken bir taraftan "*sosyal çalışmacı*" gibi bir unvan hala yasalara rağmen yansıtılmaması da diğer önemli bir gerçektir. Buna rağmen sosyal adalet ve eşitlilik bağlamında adalet ve sosyal hizmetlerin yozlaşmasına bu katkılar ile ayrıca neden olmaktadır. Zekât memurluğu gibi bir profesyonelleşme ve görevin sosyal hizmet(ler) adına mümkün olmasının hedeflenmesi hak sahiplerinin sosyal adalet ve eşitlik açısından hak ihlallerine de yoğun bir şekilde neden olmaktadır. Bir profesyonelleşme ve dolayısıyla mesleksel bir sorumluluk ve yetkinlik ise tarafsız ve bağımsız özelliğini kişisel açıdan birlikteliği de öne çıkarmaktadır.Herkesin kendi vicdanı ile mesleksel etik ve değerler açısından eşit olarak bakabilmesi ise insanlık açısından önemli bir kazanım da olmaktadır.Anayasanın 137 .maddesi de güç ile ilişkiyi gözetmeyi bu açıdan öne çıkarmakta olup hak sahipleri bu kişilerin vicdanı terk edilmemesi içindir. Bilim ve teknik uygulamalar açısından gelinen nokta ile sosyal hizmetler; insanların sağlık ve adalet hizmeti ile birlikte iyilik hallerinin desteklenmesini,kendilerine daha yeterli kılmaları gelişmelerine eğitim yöntemleri birlikte yanında olunması , bağımlı gibi bu yöndeki olumsuz davranışları önlemek,aile dahil sosyal ilişkilerini güçlendirmek, aile,grup ve topluluklarının sosyal işlevsizliğini yeniden sahip olması bağlamında taraf olmak ve evrensel değerleri savunmak amacıyla sosyal hizmet konusunda eğitim almış profesyonelleşmeyi kamusal açıdan öne çıkaran bir özellikte bu açıdan öncelik olmaktadır.İnsan hakları dahil bu boyutlar ile birlikte günümüzde hala böyle bir özelliği görmezden gelen ve/ya ortadan kaldıran bu durum ve yaklaşım yoğun bir hukuksal sorunu da teknik ile birlikte öne çıkarmaktadır. Yine insan ve çocuk hakları bağlamında yoğun hak ihlallerinin engellenmesi için söz konusu olan **5395 sayılı "Çocuk Koruma Kanunu'nun (3/1-e) maddesinde ki "sosyal çalışma görevlisi" şeklindeki tanımın iptalini ve yürütmeyi durdurmanın** bu açıdan birlikte ele alınmasını da gerektirmektedir.TBMM de yer alan siyasi partileri de özellikle kapsayan bu yükümlülük ve sorumluluk bağlamında, 4.8.2018 tarihinde yayınlanmış 15.Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (1/d) maddesinin TBMM de yer alan siyasi partiler tarafından atmış gün bir süre içinde iptaline yönelik Anayasa Mahkemesine yapılacak davanın açılmasının ; hak sahiplerine ağır mağduriyetlere ve kamu zararlarının acil bir şekilde engellemesi için yürütmeyi durdurmak dahil iki maddenin birlikte iptal talebi aynı zamanda ortaya çıkan bu ayrılıkların AİHM kadar devam edebilecek hukuksal sürecin başlanmasına neden ve yardımcı olacaktır.Bu başvuru aynı zamanda Kars'ın,Uşak'ın,Denizli'nin,Bitlis'in her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Milano da,Köln de,Madrid ve Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılması ve insan hakları içinde ayrı bir yükümlüğün yerine getirilmesinde neden olunacaktır.İnsan hakları adına seyretmek,vurduymazlık ile oluşan ortalıklığın engellenmesine de özellikle görev olacaktır.

69. Yine 04.08.2018 tarihinde 15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan "*Aile*, *Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*" ve 10.Temmuz 2018 tarihinde 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yayınlanmış olan "*Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı*" başlığında altında 73. Maddeyi de birlikte güncelleştirilmiştir. 633 sayılı KHK ile kanunlaşmamış ve kadük ASPB'nın devamı olması ile birlikte görüleceği gibi 04.08.2018 de yeniden "*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*" adı altında bir teşkilat ve görevler arasında ise "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü" de yer almaktadır. Yenilenen ve öngörülen görevler ile mal ve hizmetler ile "ayni" ve nakit ve parasal maddi yardımları içeren çeşitli sosyal yardımlar başlığı altında hizmet ve görevleri de öne çıkmaktadır. Kamusal bir hizmet bağlamında sosyal hizmetlerin ve sosyal yardımların asli bir görev bağlamında Bakanlıktan

tarafından özellikle öne çıkarılması ile birlikte ekonomik açıdan şiddetli yoksunluk bağlamında ortaya çıkan yoksul kişilerin gönüllülük ve sosyal dayanışmanın kişisel bir yardımseverlik ve/ya hayırseverlik yaklaşım ile karşılanması da bu açıdan ayrıca önemli olmuştur. Bakanlık bütçesinde yer alan böyle bir görev ve hizmetin vergi gelirler ve öngörülen kamusal düzenlemeler ile oluşan parasal kaynağın yurttaş kimliği altında yardım ve desteği görev yapmış olması sosyal ve hukuk devlet açısından kamusal bir hizmet ve görevi de öne çıkarmaktadır. Hayırseverlikten ve/ya yardımseverlik gibi kişisel bir yardım ve desteğin özel alan dışında söz konusu olan sosyal yardımların kamusal açısından asli görev bağlamında öne çıkarılması ile birlikte 04.08.2018 tarihte kurulan Bakanlıkta yer alan görevlerin Anayasa açısından ele alınmasını ve değerlendirilmesini de öncelik yapmaktadır. Her sene 4 milyondan fazla yoksul aileye yönelik 51 Milyar TL den daha fazla bir genel bütçeden yapılan ayni ve maddi sosyal yardıma yönelik öne çıkarılan Genel Müdürlük ve asli görev bağlamında öne çıkan görev ve uygulamalar Anayasaya uygun asli bir görevi de özellikle yükümlü kılmaktadır. Sosyal yardımlar gibi asli bir görev ve başlık altında yer alan görevler arasında görüleceği gibi 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak gibi bir görev de görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak ile birlikte 3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usûl ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek; sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespit testlerine ilişkin usûl ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla işbirliği yaparak uygulamak şeklinde ki görevler de asli görevin parçasıdır.

70.Dolayısıyla 4.8.2018 tarihinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında ve asli bir görev bağlamında yer alan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce yürütülen sosyal yardımların 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa hala dayalı olduğu açıktır. Ayrıca yasal düzenlemeler arasında "*sosyal yardım*" gibi bir tanım ise söz konusu değildir.. Bu kanun ve düzenleme ile birlikte kaynağının vergi mükelleflerce toplandığı gibi diğer genel bütçe kapsamında öngörülen hizmetin bir kısmının aktarımı ile genel bütçe kapsamında öne çıkarılması ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun özelliğini de öne çıkarmaktadır. Tanımı yapılmamış olmamasına rağmen sosyal ve hukuk devleti bağlamında asli bir görev özelliğini öne çıkaran böyle bir sosyal yardım için Bakanlıkta yer alan görevin genel bütçe kapsamında olduğu da bu görevlerin arasındadır. Kaynağının %95 den fazlasının genel bütçe tarafında karşılandığı böyle bir fon ve yönetim ile yoksunluk ile birlikte yoksulluk açısından ihtiyaç duyulan yardım ve destekler için mal ,hizmet ve nakit parasal yardımların "sosyal yardımlar" ile karşılanmasına yönelik harcamayı ve görevi öne çıkarmaktadır. 3294 sayılı kanun ve amaç için ise Türk Medeni Kanunu açısından mülk dahil var olan bir kaynağın belli bir amaca yönelik olması gibi özel hukuka ve tüzel kişi kimliğine dayalı vakıf şeklinde kurumsal bir yapı ise bu yönde öne çıkarılmıştır. Kaynak ve amacın mütevelli heyet şeklinde otonom bir yönetim organın birlikteliği de bu yapılanmanın bir parçasıdır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca öngörüldüğü böyle bir uygulama ve görev yetkileriyle birlikte oluşan ilişkiler de bu genel müdürlüğün asli görevlerin arasındadır. 29.05.1986 tarihinden beri kurulmuş Türk Medeni Kanun'da öngörülen vakıf özelliğin dışında kendi özgü bir kaynak ile birlikte Vali ve Kaymakam gibi kamu görevlilerinin çoğunluğu ile oluşturulmuş heyet ile oluşturulan

"*mütevelli heyet*" söz konusudur. Böyle bir yönetim ve yetkinin ihtiyaç sahibi kişilere yönelik olması ve buna bağlı olarak sosyal yardımların belirlenip ihtiyaçların çeşitli araçlar ve yöntemlerle karşılanması bu heyeti ve uygulamayı öncelikli ve önemli kılmaktadır. Vergi mükellefleri tarafından karşılanan kaynak ve böyle bir tüzel kişi özelliği ile hak sahiplerine yönelik uygulamaların belirlenmesine yönelik bir görevin parçası olunması Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile diğer kişilerin sosyal yardımlara ulaşılmasını da ayrıca önemli ve öncelikli kılmaktadır.

71. 2004 yılında beri Van'ın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Lizbon'daki köyde yaşayan kişileri eşit kılması için yükümlü kılınan ASŞ ve 13. maddesinde yer alan düzenleme aslında sosyal yardımları yeniden bir boyuta taşınmıştır. ASŞ da yer alan bu madde ile **"*sosyal ve tıbbi yardım hakkı*"** başlığı görüldüğü gibi taraf devletleri ayrıca yükümlü kılınmıştır. Sosyal ve tıbbi yardım hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını da bu görevi öncelik kılmaktadır. Yeterli olanağı bulunmayan ve kendi çabasıyla veya başka kaynaklardan, özellikle bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanarak böyle bir olanak sağlayamayan herkese yeterli yardımı sağlamayı ve hastalık halinde bunun gerektirdiği bakımı sunmayı öncelik yapmaktadır. Aynı zamanda böyle bir yardım görenlerin, bu nedenle siyasal ve sosyal haklarının kısıtlanmasını önlemek ve de herkesin, kişisel veya ailevi mahrumiyet halini önlemek, gidermek ya da hafifletmek için gerekebilecek öneri ve kişisel yardımları uygun kamusal ya da özel hizmetler eliyle alabilmesini sağlamayı yükümlü kılmak böyle bir sosyal hakkın hukuksal güvence altına alınmasını da öne çıkarmaktadır. Anayasanın 90/5. maddesi, laik, sosyal ve hukuk devlet bağlamında öne çıkarılan sosyal yardımlar gibi bir yardımının ihtiyaç sahiplerine yönelik böyle bir temel hakkı öne çıkarılması ve de bu yardımların genel bütçeden kaynaklanması ASŞ/13. maddesini ayrıca özellikle ele almayı yükümlü kılmaktadır. ASŞ/13. maddesi ile öne çıkarılan bu yükümlülük ve sosyal yardım için bir tanımın yapılmış olmamasına rağmen sosyal yardımın evrensel bir değer ve ilkeye taşınması Anayasanın 90/ 5 maddesi ile birlikte sosyal yardımın asli bir görevi öne çıkarması sosyal hizmetler ile birlikte yükümlü kılmaktadır. 4.8.2018 tarihte kurulmuş olan Bakanlık ve görev arasında yer alan sosyal yardımların yine Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü gibi bir birim tarafından yerine getirilmesi yerine ise böyle bir hak sahibi özelliğine sahip olan ihtiyaç sahibi kişilere verilecek hizmetin SYDV larınca hala ulaşılmasının sağlanması da bu açıdan önemli bir gerçektir. Kamusal bir hizmet ve asli görev bağlamında böyle bir hizmet/yardım, görev ve yetki ile ASŞ/13. maddesinde yer alan yükümlülük birlikte ele alındığında ise ihtiyaç sahibi hak sahipleri ile hizmet veren birim arasında ki ilişkinin hukuksal, sistem ve teknik açısından gözetilmesi de Anayasa ve insan hakları açısından bir öncelik olmaktadır .Vakıf gibi medeni hukuk kapsamında öne çıkan tüzel kişilik ve konum ile kaynağı vergi mükelleflerince karşılanan kamusal hizmet için öne çıkarılan idari bir görevin devri gibi bir durumunu da ortaya çıkmaktadır.Kişiler ve kişiler ile birlikte oluşan ortak alan için bir düzen ve hukukun birlikteliği, ayrı ayrı ele alınması da bu özelliğin ve ilişkilerinde bir sonucu olmuştur. Böyle bir kamu yönetimi ve kamusal hizmet için özel hukuk ve idari açıdan ortaya çıkan kamu hukukun , M.KAtatürk Devrimi bağlamında 1926 tarinden beri Aydınlanma sürecinin bir parçası olunması vede Roma Hukuk sisteminde yer alması Türk Medeni Kanun ve İsviçre Medeni Kanunun ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve de Anayasanın Başlangıç bölümünde yer alan ortak toplum sözleşme özelliği ; 2 ve 90/5 maddesi ile ASŞ/13 .maddesi hem hukuk hemde sosyal hizmetler açısından bir ilişkinin ve yapılanmalar için bir uygunluğun aranmasını da yükümlü kılmaktadır.Özellikle de insan hakları bağlamında siyasal ve sosyal haklarının kısıtlanmasını önlemek ve de herkesin, kişisel veya ailevi mahrumiyet halini önlemek, gidermek ya da hafifletmek için gerekebilecek öneri ve kişisel yardımları uygun kamusal ya da özel hizmetler eliyle alabilmesini sağlamaya yönelik yükümlülüğün ise böyle bir vakıf gibi özel hizmetler kapsamında yer alması ve böyle bir uygulamalar ile idari ve kamu harcaması ilişkisinin aranması,değerlendirilmesi ve

sorgulanması başta insan hakları,eşitlik ve toplumun geleceği açısından bir öncelik olmaktadır. Böyle bir taahhüt bağlamında laik,sosyal ve hukuk devlet bağlamında Anayasaya açısından uygunluk ve tutarlılık arandığında ise ASŞ/13 madde ile sosyal yardıma ulaşım konusunda hak sahipleri açısından güvencesiz ve savunmasız kılınmasına neden olduğu da özellikle ortaya çıkmaktadır.Ortada kısaca hoyrat bir uygulama söz konusudur. Özellikle de Kütahya'nın,Eskişehir'in,Elazığ'ın Siirt'in Ankara'nın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Roma;Viyana,Bordo,Varşova daki köyde yaşayan kişilerin eşit ve özgür kılınmasının engellenilmesine yönelik olduğunu da ortaya koymaktadır. Mütevelli heyetlerin oluşmasında çoğunluğunun Vali ve Kaymakam gibi mülki idare amirliği gibi kamu görevlilerce kamusal bir hizmet görüntüsünün verilmesi ve kamu hizmet dışında özel hukuk açısından konumlama ile yönetim ve yetki ile hak sahiplerine özel ve idari hukuk bağlamında kamu hukuk açısında farklı farklı ele alınması toplum açısından yanıltıcı bir görüntüyü de öne çıkarmaktadır.Bu görüntüler bağlamında hak sahiplerine yönelik ayrımcılığın ve adil ve adaletin gözetilmediği bir durumunda ortaya çıktığı görülmektedir.Siyasi ve sosyal hakların özgür ve eşitlikle ulaşılmasının kamu görevi eli ile engellenmesi ile birlikte kamu harcaması ile siyasi ve sosyal hak olan sosyal yardımın "*sadaka*" boyutuna indirgenmesini de öne çıkarmaktadır.

72.Tanımı hala yapılmamış bir sosyal yardım adına dört milyondan fazla yoksul aile dahil yoksunluk ihtiyacını da duyan hizmet ve görevin hak sahipleri için yükümlü kılınması sosyal ve hukuk devlet bağlamında sosyal adalet ve eşitlik açısından insan hakları boyutunu da önemli kılmaktadır. Hak sahipleri açısından oluşan bir hak ihlali veya mağduriyetler konusunda idari hukuk dahil kamu hukuk açısından öncelikle ele alınması yerine adli bir hizmet bağlamında özel hukuk açısından mümkün kılması gibi bir durum da söz konusu olan bu uygulamaların önemli bir gerçeğidir. Hak sahipleri için özel hukuk ile kamu hukuk açısından doğal olarak ortaya çıkan bu ayırım hak ihlaline neden olduğu gibi böyle bir yönetim ile hak sahiplerinin hukuksal açısında savunmasız kılınması ve güvencesiz kılınması özellikle eşitlik açısından önemli bir gerçektir. Ayrımcılığın ve keyfiliğin ve hoyratlığın öne çıkarıldığı gerçek ve durum görüleceği gibi hukuksal bir sorunu da öncelik yapmaktadır. Harcama konusunda kaynağının vergi mükellefleri tarafından karşılanması bu keyfiliği ve hoyratlığı hukuksal açıdan ayrıca ele almayı gerekmektedir. Aynı zamanda teknik ve sistem açısından bir uygunluğun ve tutarlılığın ayrı ayrı ve birlikte ele alınması hak sahipleri ve vergi mükellefleri için zorunlu kılmaktadır. ASŞ/13.maddesi bağlamında asli görevlerin arasında yer alan sosyal yardım konusunda özellikle yer alınan Roma Hukuku sistemi açısından özel ve kamu hukuk açısından orta çıkan bu ayırımın hala gözetilmemesi söz konusudur. Hukuksal sorunun da önemli bir temel kaynağı olmaktadır. Özellikle tarihsel bir süreç sonunda dinsel kurumsal yapıların ve hayırseverlik şeklindeki davranışın özel alan kapsamında ayrıca ele alınması yardımseverlik içinde birlikte ele alınmıştır. Harcamaların kaynağı da kişilerin gönüllü iradesiyle mümkün kılınmıştır. Medeni/yurttaşlık hukuk bağlamında yurttaşlık gibi üst bir kimlik ve konum ile sosyal hizmet ve/ya sosyal yardımın kamusal bir hizmet dönüşmesi ve kurumları ile birlikte idare ile ilişkilerin laiklik ve hukuk devlet açısından ayrı bir şekilde ele alınması ise bir asırdan beri ortaya çıkan bu sorunu çözmüştür. Kamusal bir asli hizmet bağlamında kaynağı vergi mükellefleri açısından öne çıkarılan kamu hukuk ile oluşan ilişki, ayırım ve gözetim hak sahipleri için de kişilerin özgür ve eşit kılınmasını öne çıkarmıştır. Hukuksal sistem ve uygulamalar açısından ortaya çıkan bu ayırım Anayasa da yer alan Başlangıç açısından ele almayı bu açıdan ayrıca gerektirmektedir. Yapılan yeminlerde kişisel açıdan bir önceliktir. Ancak sosyal yardım ve sosyal hizmetler gibi kamusal bir hizmetin bu açılardan gözetilmemesi sonucu başta dört milyondan fazla yoksul aileyi yönelik sosyal yardımların da özellikle yozlaşmasına neden olduğu da önemli bir gerçektir.

73.Bu görüntüler ve uygulamalar böyle bir gerçeği de yansımaya devam etmektedir. Böyle bir görüntüyü de içeren Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ve görev ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca 04.08.2018 tarihinde devam edilmesi söz konusu olan görev ve yapıların bu açılarda değerlendirilmesi de önemli bir nedendir. Ortaya çıkan hukuksal sorunun dışında özellikle yakın dönem de prime dayalı bir İşsizlik Sigortası ve İŞKUR gibi çalışma hayatı ile ilgili yapı, görev ve uygulamalar çalışma hayatı açısından öne çıkarmıştır. Aynı zamanda prime dayalı olmayan ve sosyal yardım kapsamında sistem ve teknik açısından bir uygunluğun aranmasını da öne çıkmaktadır. Bu yönde düzenlenmiş yönetmelik ile SYDV konusunda bir iş birliğinin kamusal hizmet ve görüntü ile öne çıkarırken hukuk açısından bir ilişkinin hala aranmadığı ve gözetilmediği de bu örneklerin arasındadır. Asli görevlerin arasında oluşturulan bu ilişkilerin sağlık hizmeti ile ilişkisi de diğer bir örnektir.Bakanlık ve öngörülen görevlerin arasında yer alan görev bağlamında hastalık sigortası gibi genel sağlık sigortası ile ilgili ilişkiler de Bakanlık kapsamında yer almaları aynı zamanda ASŞ/14 maddesinin birlikte değerlendirilmesini gerekmektedir. Bakım sigortası dahil bu konudaki yoksunluklar bağlamında sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı hem sosyal adalete ulaşılmayı hem de eşitliği hukuksal açıdan ele almayı da yükümlü kılmaktadır. Hukuk ve teknik açıdan bir uygunluk aranmadığı gibi "Sosyal yardımlar Bilgi Sistemi" gibi çeşitli uygulamalar görevler arasında öne çıkarken özel hukuk ile kamu hukuk arasındaki boyutun vatandaşlar açısında gözetilmediği de gayet açıktır. Kişisel verilerin insan hakları açısından korunmaması ve gözetilmemesi de böyle bir keyfiliğin,hoyratlığın ve aykırılığın parçası da bu görevlerin arasındadır. 51 Milyar TL dan fazla bir sosyal yardımın keyfi şekilde ve görüntü ile sosyal yardımlara ulaşılmasını hala mümkün kılınması ASŞ/13 maddesini hala yükümlü kılmaktadır.Böyle bir yapı ve kaynağının genel bütçeden sağlanması vergi mükellefleri açısından bir değerlendirmeyi,uygunluğun aranmasını da bu açıdan öncelik yapmaktadır. Vakıflarca verilen hizmette yer alan kamusal bir görevin gözetilmemesi ile zekat memurluğu gibi bir görev de bu uygulamaların bir parçasıdır. Asli görevlerden birisi olan sosyal yardım konusunda sosyal hizmetler gibi asli görevlilerce yerine getirilmesi konusunda ehliyet/liyakat ile birlikte bir yetkinliğin aranılmaması ve gözetilmemesi da önemli bir gerçektir.Böyle bir asli görevde bağımsız ve tarafsız şekilde yer alması yerine bu boyutun gözmezden gelinmesi,vurdumduymazlık sosyal yardım ve hizmetlerin hoyratça ve keyfice uygulanmasına ortak oluruken hak sahipleri kişilerin vicdanlarına terk edildiği bir durumada neden olunmaktadır.Kamu kaynağı ile yapılan kamu harcamasında kamu görevlisi konusunda bir yetkinlik aranmandan böyle bir görev ve hizmet konusunda yer alan kişiler için Anayasanın 137 maddesi açısından böyle bir yükümlük ve sorumluluğun gözetilmemesi aynı zamanda sosyal yardımların hoyratça ve keyfiliğin de kaynağı olmaktadır. Böyle bir ortaklık ile vakıflar tarafından verilen hizmet belirlenirken vatandaşların lütuf ve minnet ilişkisinin öne çıkarılması insan hakları boyutunu da öne çıkarmaktadır. Kişilerin vicdanları terk edilmesi ile hukuksal güvencenin gözetilmemesi bir sadaka özelliği de kazandırmaktadır. Kamu hizmetinde kaynağı vergi mükelleflerince sağlandığı ve her sene genel bütçe kapsamında TBMM onaylanan böyle bir harcamanın Anayasa açısından bir uygunluğun yurttaşlık ve eşitlik açısından ele alınmasını yükümlü ve sorumlu kılınması ise önemli gerçektir.

74.Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olmasının engellendiği de diğer önemli bir gerçektir. Anayasa açısından bir uygunluk ve tutarlılık aranmadan TBMM ile genel bütçenin onaylanması ve böyle bir uygulama öne çıkarırken sosyal ve hukuk devlet özelliğin den uzaklaşılmasına da aynı zamanda neden olabilmektedir. Siyasi ve sosyal hakların bu şekilde engellenmesi ise Anayasanın 2. 5. 10. 11. 40. 41. 137 ve de 90/5. maddesi bağlamında AİHS ve ASŞ/13 maddesi açısında önemli aykırılığa neden olmaktadır. Hak sahipleri açısından yoğun bir ayırımcılık ve ağır

mağduriyetlerin yanı sıra vergi mükellefleri açısından ağır bir kamu zararı da öne çıkmaktadır. Bu durum TBMM yer alan siyasi parti grupları için de bir yükümlülüğü ve sorumluluğu öne çıkarmakta olup Anayasa'nın 150. Maddesi bağlamında Anayasa Mahkemesine doğrudan dava açma hakkına sahip olması da ayrı bir yükümlüğü içermektedir. Atmış gün içinde dava açılmadığı bir durum söz konusu olduğu takdirde söz konusu olan bu yoğun aykırılığa ortak olunması da bu açıdan ayrıca önemlidir. **İnsan hakları bağlamında 4.8.2018 tarihli 15. sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan "Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" ile birlikte 1.sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi bağlamında da yer alan Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ile ilgili 73/1 maddesinin (b) fıkrasının tamamının ve/ya "*29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu*" ibaresinin iptali ile birlikte (c) fıkrasında yer alan "*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonun*" ibarelerini ve de yine (ç) fıkrasında yer alan "*3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların*" şeklinde ibarelerin ve de (h) fıkrasında ki" *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla*" ibarelerinin iptaline ve oluşan kamu zararının engellenmesi açısından yürütmenin durdurulması için Anayasa Mahkemesine doğrudan dava açma hakkını kullanmaları da söz konusudur.** Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelerce dava açmalarının atmış günü içinde kullanılması da özellikle dört milyondan fazla yoksul ailenin eşit ve özgür kılınmasına yardımcı olması yurttaşlık bir görev ve sorumluğu da öne çıkarmaktadır.Hukukun üstünlüğü ve anayasaya uygunluk aranmasına yönelik böyle bir sorumluluk ile şimdiye kadar ortaya çıkan bu ayrımcılığın engellenmesini de öncelik yapmaktadır. Hala özel ve kamu hukuk açından böyle bir ayrımın gözetilmemesi ve böyle bir yapı,uygulama ile sosyal yardımların yozlaşmanın engellenmesi aynı zamanda sosyal adalet ve huzur içinde bir toplumun sağlanmasına da ayrıca neden olacaktır.Anayasa Mahkemesine başvuru yapma hakkı aynı zamanda ASŞ/13. Maddesinin ile oluşan aykırlıklarının Anayasasının 10. maddesi ve AİHS birlikte ele almayı da gerekmektedir. AİHM kadar devam edebilecek bir hukuksal sürecin başlanması Anayasa Mahkemesine yapılacak dava açma içinde ayrı bir önemdedir.Bu durum Kütahya'nın,Eskişehir'in,Elazığ'ın Siirt'in Ankara'nın her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Roma;Viyana,Bordo,Varşova daki köyde yaşayan kişilerin eşit ve özgür kılınmasına yönelik insan hakları ile ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesi açısında sorumlu kılmaktadır.İnsan hakları adına seyredilme ve /ya vurdumduymazlık ile oluşan ortaklığının engellenilmesine yönelik görevin yerine getirilmesine de neden olacaktır.

75. 4.8.2018 tarihinde 15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı birimleri arasında yer alan "Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü" bağlamında "Sosyal Hizmet Merkez" gibi uygulamalı birimler görüldüğü gibi sosyal hizmetler ve sosyal yardım açısından asli görev özelliğini de yansıtmaktadır.Bu birim aynı zamanda insan hakları ve çocuk hakları ile ilgili önemli bir özellikte kazandırmaktadır.İnsan ve çocuk hakları bağlamında sosyal hizmetlere ve sosyal yardıma yönelik hak sahipleri için öne çıkarılan uygulamalar kanunlaşmamış ASPB tarafından yerine getirildiğide bir gerçektir..2016 yılında özellikle "sosyal çalışma görevlisi" gibi garabet bir görev ve uygulamalarının dışında "Aile ve Sosyal Destek Proğramı/ASDEP" gibi sosyal hizmet adına garabet ve hoyrat bir uygulamada bu çalışmaların arasına dahil edilmiştir.Hizmet alım şeklinde sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerin asli görev dışında yer alması ise sosyal hizmetlerin diğer önemli yozlaşmaya neden olmuştur.Her sene ASŞ bağlamında yükümlü kılınan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile birlikte sosyal yardıma ulaşım konusunda böyle bir keyfiliği içeren uygulamalar insan ve çocuk haklarının da engellenmesine de neden olduğu gibi 2017 yılında 500 milyon TL den daha fazla bir hizmet alımı da bu yozlaşmanın ve hoyratça uygulanmanın önemli bir parçası olmaya devam

etmektedir.Dolayısıyla kanunlaşmamış ASPB ile TBMM tarafından bu boyutun 26. dönem dahil yurttaşların eşit ve özgür kılınmasına yönelik anayasaya uygunluk dahil şimdiye kadar bu yönde bir tepkisizlikte bu açıdan önemli bir gerçektir. Bu durum yasama açısından da önemli bir sorun kaynağı olmuştur.27 . Dönem ise bu yönde bir umut noktası olabilir...Ayrıca 2011 yılından beri ASPB için de her yıl bütçe TBMM de kabul edilmektedir.TBMM ile devredilmiş bir yapılanma , uygulama ve de bütçe kanunlaşmamış bir yetki ile hala belirlenmiştir.. Sosyal yardım dahil böyle bir uygulama hem vergi verenleri hemde hak sahipleri için öne çıkarılan kamu harcamasını önemli yapmaktadır. Yasama,yürütme ve yargı gibi erkler arasındaki ilişkilerin 24.Haziran 2018 tarihinde TBMM ile birlikte yeniden yapılması ile birlikte hukukun üstünlüğü bağlamında kurumlar açısından hukuksal sorunlarda görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Örneğin yargısal kurumlardan birisi olan **SAYIŞTAY** gibi kurumsal yapı hukukun üstünlüğünü de içermektedir.Ancak görüldüğü gibi yargısal mali denetim ve güvencenin ise yurttaşlar açısından 2011 yılından beri değerlendirilmediği bir durumda ortaya çıkmaktadır.ASŞ/13üncü madde bağlamında vakıf ve özel hukuk ilişki ile oluşan bir keyfilik ,özel ve kamu hukuk açısından ayrımın hak ile ilgili boyut hala gözetilmediği gibi hak sahipleri açısından çeşitli mağduriyetler ve de vergi verenler açısından kamu zararlarının devamı da hala mümkündür..Özellikle anayasanın 2,5,10,11 ve 137inci maddeleri hukukun üstünlüğü ve anayasa uygunluğu açısından idari ve adli yargı dahil herkesi de içermektedir. Hukukun üstünlüğü ve temel haklara saygının bu şekilde yükümlü kılınması hukuksal açıdan ortaya çıkan bu aykırılıkları ve eksikliklerin giderilmesini de ayrıca öncelik ve görev yapmaktadır.

76 .Bu durum yürütme ve idari açıdan oluşan işlemler içinde geçerlidir.Sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar konusunda öngörülen düzenlemeler ve yaklaşım ile hak sahiplerine yönelik hak ihlalleri ve kamu zararlarını da öncelik yapmaktadır. 24 Haziran 2018 tarihine kadar kanunlaşmamış ASPB tarafından yapılan işlemler ve uygulamalar hem teknik hemde hukuksal açıdan ortaya çıkan sorunların ve mağduriyetlerin hukuksal açıdan giderilmesini de sözleşmeler açısından görev yapmaktadır.Başta 23 milyon çocuğun yoksunluk dahil korunması açısından Çocuk Hakları Sözleşmesi , Avrupa Sosyal Şartı ve İstanbul Sözleşmesi dahil anayasa açısından bir uygunluk/tutarlık hak sahipleri açısından da ASPB nı özellikle yükümlü kılması ise gayet açıktır. Kanunlaşmamış ASPB da yer alan hukuk müşavirliği gibi bir birimde örneğin bu uygunluk kapsamındadır.Yeni Bakanlıktaki bu birim de devam etmektedir. Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili durum 5395 sayılı kanun ile birlikte adli dahil bu uygunluğu ve yükümlülüğün “sosyal çalışma görevlisi” gibi garabet ve hoyrat tanım ile birlikte daha da genişletmiş olması aynı zamanda sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar açısından hukuksal bir soruna dönüşmüştür. . Özel hukuk ile kamu harcamaları açısından örneğin sosyal yardımlar ile ilgili ayırımın yanı sıra anayasanın 90/5ıncı maddesi bağlamında asli ve temel görevler arasında yükümlü kılan sosyal yardım ve sosyal hizmetler için Bakanlık tarafından yapılan işlemler ve de düzenlenmiş uygulama yönetmelikleri de anayasanının 137inci maddesini de görüldüğü gibi yükümlü kılmaktadır.Bu uygunluk tüzük,yönerge ve genelgeler gibi diğer işlemler içinde önceliklidir.Bu durum 24.6.2018 tarihin açısından da geçerli olup 4.8.2018 taraihinde kurulmuş olan bakanlık ve birimlerde anayasanın 137.maddesinin diğer maddeler ile birlikte hala geçerli kılmaktadır Özellikle insan hakları bağlamında sosyal hizmetler ve sosyal yardım ile ilgili işlemlerle öne çıkarılan "Sosyal Hizmet Merkezleri" ve ŞÖNİM gibi çocukları ve kadınlarıda da ayrı ayrı veya birlikte ilgilendiren yönetmeliklerin 633 sayılı KHK dayalı olması ve 41ıncı maddeleri ile birlikte anayasa açısından bir uygunluk ve değerlendirme noktasıdır.Bu yönetmelik 4.8.2018 tarihinden itibarende güncellemiş ve yenilenmiştir. Kamu hizmetinde yer alan çeşitli görevliler de dolaysıyla bu kapsamdadır. Asli görev açısından sosyal hizmet konusunda

eğitim almış kişiler için ek bir görev ve sorumluluk bu uyguluğun aranmasını zorunlu kılmaktadır.

77.Hak sahipleri için savunuculuk boyutu ve taraf olması ise sosyal hizmetin temel görevlerinden birisidir.Mesleksel tarafsız ve bağımsızlık hak sahipleri içinde bir önceliktir. Hak sahipleri sosyal hizmetlere ve sosyal hizmetlerde yer alan kişilerin vicdanına terk edilmesini de engellemek sosyal hizmetlleri görev ve yükümlü kılmaktadır. Çocukların yarar ve esenliğin gözetilmesi bu açıdan sosyal hizmeti ayrıca yükümlü ve sorumlu kılmaktadır. İnsan hakları ile ilgili bu durum bir yetkinliği ve ehliyeti ve de sorumluluğu öne çıkarmak zorundadır. Bilim ve profesyonelleşme taraf olmayı aynı zamanda evrensel kılmakta olup bu yöndeki eksiklik yozlaşmanın ve hoyratlaşmanın temel bir parçası olmaktadır. Böyle bir yapılama ve uygulama bağlamında kanunlaşmamış ASPB ve yapılanma da yer alan çalışanlar ile birlikte hak sahipleri için herhangi idari işlem ve buna bağlı oluşan herhangi yargısal işlem de anayasa açısından bir uygunluk aranmayı adil bir yargılama açısından zorunlu kılmaktadır.Anayasaya uygun olmayan bir kanunun ve buna bağlı olarak yönetmeliklere ve genelgelere dayanak ve gerekçe olmasını engelenmekte bir önceliktir.Özellikle herhangi bir yasal düzenleme söz konusu olmadan ASDEP gibi asli görev dışında bir yetkinin hizmet satımı ile gerçekleştirilmesi ve uygulamalarda yer alması hem hak ihlaline hemde kamu zararı açıkça ortaya çıkmaktadır. Böyle bir hak ihlalinin engellenmesi yurttaşlar için herkesi zorunlu kılmaktadır.SYDV ile özel hukuk açısından söz konusu yapılan hoyrat ve keyfi işlemlerin hukuksal sürece yansıtılması bu görevin kapsamındadır. Hak sahiplerinin yanında olmayı ve savunmasız kılmamayı da gerekmektedir. Bir hak olan sosyal hizmetler dahil sosyal yardımın yozlaşmasının ,hoyratlaşmasını engellemekte ayrı ve ek görevdir.Sosyal hizmet(ler) ile kamusal hizmet ile ilgili asli görev ,evrensel bilim ve uygulayıcılar içinde ek bir görev ve sorumluğu içermektedir..Taraf ve tarafgirliği de öne çıkarmaktadır..Evrensel değer ve hukuk açısından öne çıkan bu keyfilik ve yozlaşma bağlamında öncelikle 633 ve 662 sayılı KHKler ile ortaya çıkan hukuksal aykırılıkların 4.8.2018 tarihinden itibaren Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yenilenmiş ve de sosyal hizmetleri uygulamayıcı ve asli görev özelliğini öne öukarmış olması yeni bir hukuksal sürecin başlanmasına neden olmuştur.Ortaya çıkan bu yeni durum ve devam eden bu ayrılıkların giderilmesi için öncelik olup bu düzenlemelerin diğer yönetmelikler ile birlikte iptali de idari ve/veya adli yargısal süreçlerin başlanmasını ayrıca mümkün kılmaktadır.Özellikle de ASŞ/14 ve 13 maddeler için insan hakları dahil bir yogunluğun aranmasınıda yükümlü kılmaktadır.Söz konusu tespit ve bilgiler bağlamında halen devam eden yargısal işlemler dahil Anayasa Mahkemesine doğrudan dava açma hakkı konusunda mahkemeler tarafından bu yönde talep ve gerekçe adli yargılama hakkını da önecelik yapmaktadır. Bu durum, hukukun üstünlüğü ve/ya anayasaya uygunluk aranmayan düzenlemeler açısından ortaya çıkan "yok" hükmünde özelliğinde ki işlemler ile ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi eşit ve özgür yurttaşlar için de ek bir yükümlülüktür.Söz konusu olan yönetmeliklerin 4.8.2018 tarihinden itibaren yürütme ve süre açısından ayrı bir belirsizlik ile halen devam eden işlem ve uygulamaların değerlendirilmesini hak sahipleri ve mağduriyetler açısından öncelik yapmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi Anayasaya yer alan 10. ve 11. maddeleri ve uygunluk bağlamında Anayasa Mahkemesine doğrudan dava açma hakkı mahkemeleri de içermektedir.Anayasa'nın 150. maddesi bağlamında ; bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddî görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır şeklindedir.Ayrıca Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki

kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır şeklindedir.Dolayısıyla her hangi bir kişinin idari veya adli açıdan yer alındığı durumunda adil yargılama açısından Anayasa da öngörülen bir aykırılığın Anayasa Mahkemesine dava açma konusunda mahkemelere yönelik talepte savunma hakkının bir parçası olması hukuksal güvencenin bir parçası olmaktadır.Anayasa Mahkemesi için bireysel başvuru hakkı dışında böyle bir boyutun birlikte ele alınması AİHM ne kadar devam edebilecek hukuksal sürecin devamı veya bir başlangıç noktası da olabilmektedir. Böylece Kütahya'nın,Eskişehir'in,Gaziantep'ın Siirt'in İstanbul'un her hangi bir köyünde yaşayan kişi ile Roma;Viyana,Bordo,Varşova daki köyde yaşayan kişilerin eşit ve özgür kılınmasının yönelik insan hakları ile ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesi açısında bu yükümlüğün yerine getirlmesi de sağlanmaktadır. İnsan hakları adına seyredilme ve /ya vurdumduymazlık ile oluşan ortaklığının engellenilmesine yönelik görevin yerine getirilmesine de ayrıca neden olacaktır.

78.İster idari ister adli işlemler adil bir yargılama boyutunun aranılmasını bu açıdan anayasayı öncelik yapmaktadır.KHKler ve Cumhurbaşlanlığı Kararnamesi ile birlikte ele alındığında ASŞ/14 maddesi bağlamında (ÇKK/3-1/e) maddesinin iptali de birlikte ele almayı gerekmektedir. ASŞ/13 ve 14 ile BMÇHS nin 3 ve 40ıncı maddeleri ve Pekin Kuralı 16ıncı maddesi sosyal hizmetlerden yararlanma ve sosyal yardım konusunda oluşan aykırılıkların ve hoyratlıkların giderilmesi için dayanak ve gerekçedir. Yanı sıra İstanbul Sözleşmesinin 22inci maddesi ve anayasanın 90 ,91,113 vede 2,5,10,41 maddeleri açısından ayrı ayrı ve birlikte 137inci maddesi birlikte değerlendirilmeyi adil yargılama açısından öne çıkarmaktadır.Özellikle ASPB yer alan Uluslararası Sosyal Hizmet Birimi ve bu yöndeki uygulama ile ASPB ile söz konusu olan yönetmelik ile kişiler açısında oluşturulan ayrımcılık ve insan hakları açıkça söz konusudur.Bu tespit(ler) anayasanın 10. maddesi ile oluşan aykırılığın AİHS'nin 6. maddesi ile birlikte her bir işlem ayrı ayrı ve birlikte değerlendirmeyi de gerektirmektedir.Kişiler içinde geçerlidir.Buna ek olarak BMÇHS bağlamında "Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolü" Resmi Gazete'de yayımlanarak 9 Mart 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Mağdur olduğunu iddia eden kişi veya grup veya onlar adına ibraz edilenleri de müdahil/taraf kılmıştır.Buna bağlı olarak müdahil/taraf kılma konusunda ki başvuru, AİHM kadar devam edecek bir sürecinde başlamasıdır..Bu durum, Baro veya sosyal hizmet konusunda meslek açıdan söz konusu olan tüzel kişiler dışında diğer kişiler açısından da geçerlidir. Özellikle siddetli maddi yoksunluk içinde kalan 4 milyon yoksul ailelerin çocuklar ile birlikte sürekli kılması sonucu yurttaşların eşit ve özgür kılmasını yoksun kılmanın yanı sıra vergi verenler açısından oluşan savurganlığın,hoyratlığın ve istismarların engellenmesi adil bir yargılama açısından da ayrı bir önemdedir.Kişisel başvuruda mümkün olabilmektedir.Buna çocuk hakları ile ilgili gruplarda dahil olup profesyonel meslek örgütleri dışındaki gruplarda taraf açısından bir yükümlüğün bir parçası olabilmektedir. Çocuklar dahil Suriyeden göç eden kişiler dahil göçmenler için de geçerli olan yargısal bir süreç ve bu yönde ki talebin yerine getirilmemesi durumunda ise AİHM kadar devam edebilecek hukuksal bir süreç bu arada öngörülmelidir.Özellikle de refakatı ve vasisi olmayan çocukların hukuksal bir güvence ve koruma yönünde oluşabilecek yoksunluklar ,eksiklikler ve mağduriyetler ek bir kusurun hukuksal açıdan ele alınmasını gerektirmektedir. Anayasa mahkemesi dahil kişisel başvurular adil bir yargılama açısından yeniden ele alınmasını da gerektirmektedir.Bu durum,ASPB yer verilen ve 4.8.2018 tarihinde yenilen birimlerin arasında ki Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hakları Daire Başkanlığı için ek bir yükümlüğü de öne çıkarmaktadır. İşlemler,uygulamalar ve bu yöndeki görmezden gelmeler dahil oluşan mağduriyetler ağır bir ihlalinde bir parçası olmaktadır.Bu boyut ve önem BM UNİCEF Türkiye Ofisi içinde geçerlidir.Zaman zaman ASPB dahil

Bakanlıklara yönelik danışmanlık hizmeti bağlamın da söz konusu olan ihlaller ve hoyratlık konusunda Afganistan daki bir noktanın gerine düşülmesi ile pasif kalma ve/ ya ihlale katkılar ve ortaklık ek bir sorumluğun da ayrıca değerlendirilmesini öne çıkarmaktadır. Hibe verenler açısından ek bir mağduriyette ayrıca söz konu olmaktadır.

79..İnsan haklarına ulaşım için öne çıkarılan sosyal hizmetlerin ve sosyal yardımın temel haklar olması ve evrensel boyut bilim ve uygulamayı da zorunlu kılmaktadır. Bilim ve uygulama adına söz konusu olan yozlaşmaların,hoyratlaşmanın evrensel bilim açısından yeniden ele almasını da anayasa açısından ayrıca yükümlü kılmaktadır.Bu yükümlülükler **Kamu Denetçiliği Kurumu(KHK)** ve **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu(TİHEK)** içinde geçerlidir.İnsan hakları dahil başvuru ve değerlendirme noktasıdır.Ortaya çıkan anayasa uygunluğunda değerlendirlmesi ve buna bağlı yeni hukuksal süreçlerin başlatılmasını da ayrıca mümkün kılmaktadır. Mevcut kurumsal yapılar aynı zamanda insan hakları ve hukuksal güvence hukuksal açıdan önemli bir çözüm noktası olabilmektedir.Bu aykırılıklar ve çözümler yeni düzenlemelere ve uygulamalara da neden olabilecektir. Bu yönde ki talepler aynı zamanda yozlaşmış bir sosyal hizmetleri ve sosyal yardımın evrensel bir uygulamaya ulaşmasına da yardımcı olacaktır.Yoksulluğun önlemesi ve kişilerin onurlarına saygı temel bir hedef olup verimli bir kamu harcaması da bir amaç ve hedef olabilmektedir.. Evrensel bir sosyal yardım ve sosyal hizmetler açısından temel bir yasa, uygulamayı ve savurganlığı, hoyratlılığı da önleyecektir.Bir asırdan beri evrensel uygulamalar konusundaki deneyimler ile özellikle yurttaşlık açısından muhtarlar ve yerel yönetim açısından oluşturulan kamusal yapılanma ve finans modelleri ihtiyaç duyulan bu hizmete ulaşımı daha da kolaylaştıracaktır.Merkezi yönetim ve vergi ilişkisi de bu kapsamda olup profesyonellik ve teknik boyut bir öncelik olmalıdır.Kısaca ve öncelikle mevcut alt yapı ile örneğin "sosyal hizmet merkez" lerinin yeniden ele alınması , işsizlik sigortası ve koşullar ile "yurttaşlık aylığı "gibi 18 yaşındaki kişiler için bir yardım ve destek bu yapılanmanında temel bir parçası olmalıdır.Yapısal sorunları giderecek sistem, yöntem ve araçların varlığı ve de evrensellik amaç ve hedefe ulaşmayı kolaylaştıracaktır.Yeter ki evrensel bilime ve uygulamaya saygı duyulsun.Yurttaşların özgür ve eşit kılınmasına da neden olacaktır. Sosyal hizmetler ile ilgili yapılanmalar arasında çocukların ve buna bağlı olarak kadınların korunması dahil evrensel uygulamalar hedeflendiğinde normalleşmiş bir sosyal hizmet toplum için güvenli ,huzurlu ve özgür bir ortamın oluşmasına neden olabilecektir. 9.9.2018

SHU Nihat Tarımeri

(*)Sosyal Hizmet Uzmanı, Zürih Gençlik Savcılığı (Eski), ntarimeri@gmail.com

Not:Katkı ve yardım için SHU S.Sedat Türkeri için içten teşekkürlerimle.